

**Uchwała Nr LIII/277/2018
Rady Miasta Świeradów – Zdrój
z dnia 31 stycznia 2018 roku**

w sprawie: przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Miasta Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity z 2017r. poz. 1875) oraz art. 87 ust 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2017 r. poz. 2187).

Rada Miasta Świeradów-Zdrój uchwala co następuje:

§ 1

Uchwala się Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Świeradów-Zdrój na lata 2018 -2022 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Świeradów –Zdrój.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia opublikowania w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

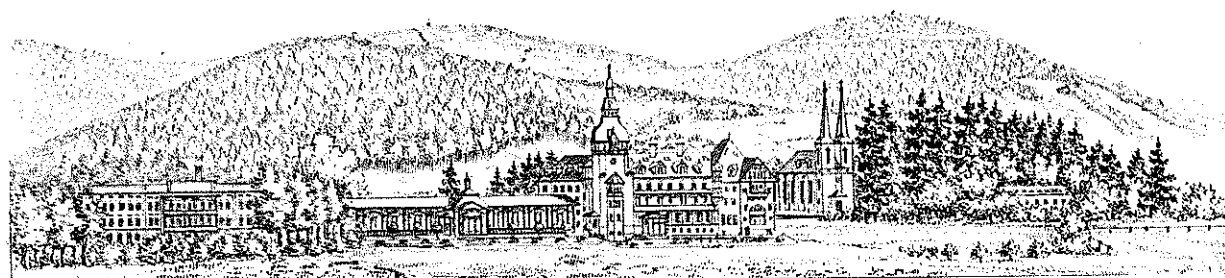
Przewodniczący Rady
W. Urbanczyk
Wioletta Urbanczyk

UZASADNIENIE

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz przygotowuje na okres 4 lat program opieki nad zabytkami. Program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Miasta w drodze uchwały. Program opieki nad zabytkami stanowi de facto politykę miasta dotyczącą opieki nad dziedzictwem kulturowym, uwzględniającą również wykonanie szeroko pojętych prac przy zabytkach i zahamowanie procesów ich degradacji, wyeksponowanie zabytków i zwiększenie ich atrakcyjności dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych.

Przewodniczący Rady
W. Urbańczyk
Wioletta Urbańczyk

Program opieki nad zabytkami dla miasta Świeradów-Zdrój na lata 2018-2022

Grzegorz Basiński
Żelazno 2017

Zawartość opracowania

1. Wstęp
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
  - 4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami
  - 4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego
  - 5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy
  - 5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy
    - 5.2.1. Zarys historii obszaru gminy
    - 5.2.2. Krajobraz kulturowy
    - 5.2.3. Zabytki nieruchome
    - 5.2.4. Zabytki ruchome
    - 5.2.5. Zabytki archeologiczne
    - 5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych
    - 5.2.7. Dziedzictwo niematerialne
  - 5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony
  - 5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków
  - 5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego gminy.
Analiza szans i zagrożeń
7. Założenia programowe
  - 7.1. Priorytety programu opieki
  - 7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami
11. Aneksy

1. WSTĘP

Obszary, które są bogate pod względem kulturowym powinno się zachować dla przyszłych pokoleń z dbałością o zachowanie autentyczności walorów. Gminny program opieki nad zabytkami stanowi narzędzie o charakterze planistycznym i strategicznym, wytyczające działania w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami. Przedmiotem opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych gminy miejskiej Świeradów-Zdrój. Celem opracowania jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami, które dotrwały do naszych czasów, a które są nośnikami pamięci i wiedzy o historii regionu, jednocześnie wzbogacają obszar pod względem krajobrazowym.

Nieodwracalne procesy, które są znamienne dla XXI wieku, to postępująca w dużym tempie utrata oryginalnej tkanki zabytkowej kształtującej kompozycyjną przestrzeń układu urbanistycznego miasta i układów ruralistycznych dawnych wsi, obecnie wciągniętych w granice administracyjne gminy miejskiej Świeradów-Zdrój. Zadania związane z rewitalizacją, renowacją i konserwacją mają na celu przywrócenie historycznych walorów architektonicznych czy też konstrukcyjnych obiektów zabytkowych.

Najważniejszymi postulatami, które mogą doprowadzić do ogólnej poprawy stanu zachowania zasobów gminy jest przeciwdziałanie wszelkim procesom degradacyjnym, dewastacyjnym oraz realizacja zadań z zakresu edukacji i uwrażliwienia lokalnego społeczeństwa na istnienie w przestrzeni zabytku, jako niezbędnego elementu kształtującego estetykę Miasta i Gminy.

2. PODSTAWA PRAWNA OPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Podstawę prawną obowiązku wykonania programu opieki nad zabytkami określa przepis w art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 poz. 1446 j.t. ze zm.). Cele programu określone w art. 87 ust. 2 cytowanej ustawy stanowią w szczególności:

- 1) włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- 2) uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- 3) zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- 4) wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- 5) podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- 6) określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;

- 7) podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

3. UWARUNKOWANIA PRAWNE OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI

3.1. Obowiązujące uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w Polsce:

- ❖ zabytki zostały objęte ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela (art. 5, art. 6, ust. 1 i art. 86 Konstytucji RP);

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zmianami). Ustawa zasadnicza stanowi fundament systemu ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce. Zgodnie z art. 5, art. 6 ust. 1 Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego, zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju oraz stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będących źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju. Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa art. 86..

- ❖ głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić następujące przepisy cyt. wyżej ustawy: art. 3, 4, 6, 7, 16 ust. 1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22 oraz art. 89;

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2014 poz. 1446 ze zm.)

stanowi podstawę prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w kraju, określa politykę zarządzania zabytkami, wyznacza główne zadania państwa i właścicieli obiektów zabytkowych. Szczegółowe zapisy określają przedmiot, zakres i formy ochrony i opieki nad zabytkami, zasady finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, formy ochrony zabytków.

Ochrona zabytków (art. 4) polega w szczególności na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu m.in.:

- zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwale zachowanie zabytków, ich zagospodarowanie i utrzymanie,

- zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla

wartości zabytków,

- udaremnienie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków,
- przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi za granicę.

W art. 5 zdefiniowane zostało pojęcie opieki nad zabytkami, która sprawowana jest przez właściciela lub posiadacza zabytku. Polega ona w szczególności na zapewnieniu warunków:

- naukowego badania i dokumentowania zabytku,
- zabezpieczenia i utrzymania zabytku wraz z jego otoczeniem w jak najlepszym stanie,
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku,
- popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

Ze względu na bardzo zróżnicowany charakter obiektów, które mogą być zabytkami, w art. 6 przedstawiono przykładowe wyliczenie z podziałem na zabytki nieruchome, ruchome i archeologiczne. Ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania:

1) zabytki nieruchome będące, w szczególności: krajobrazami kulturowymi, układami urbanistycznymi, ruralistycznymi i zespołami budowlanymi, dziełami architektury i budownictwa, dziełami budownictwa obronnego, obiektami techniki, a zwłaszcza kopalniami, hutami, elektrowniami i innymi zakładami przemysłowymi, cmentarzami, parkami, ogrodami i innymi formami zaprojektowanej zieleni, miejscami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

2) zabytki ruchome będące, w szczególności: dziełami sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcjami stanowiącymi zbiory przedmiotów zgromadzonych i uporządkowanych według koncepcji osób, które tworzyły te kolekcje, numizmatami oraz pamiątkami historycznymi, a zwłaszcza militariami, sztandarami, pieczęciami, odznakami, medalami i orderami, wytworami techniki, a zwłaszcza urządzeniami, środkami transportu oraz maszynami i narzędziami świadczącymi o kulturze materialnej, charakterystycznymi dla dawnych i nowych form gospodarki, dokumentującymi poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego, materiałami bibliotecznymi, instrumentami muzycznymi, wytworami sztuki ludowej i rękodzieła oraz innymi obiektami etnograficznymi, przedmiotami upamiętniającymi wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

3) zabytki archeologiczne będące, w szczególności: pozostałościami terenowymi pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyskami, kurhanami, relikami działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ochronie mogą podlegać również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Ustawa wyróżnia (w art. 7) następujące formy ochrony:

- 1. wpis do rejestru zabytków,*
- 2. uznanie za pomnik historii,*
- 3. utworzenie parku kulturowego,*
- 4. ustalenia ochrony w*

miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Przy opracowywaniu programu opieki nad zabytkami należy uwzględnić ww. oraz następujące przepisy cyt. wyżej ustawy: art. 3, 16 ust. 1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22, art. 89;

- ❖ wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów.

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r., poz. 446)

w art. 7 ust. 1, pkt. 9 określa zadania własne gminy: „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

- ❖ Inne istotne uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2017 poz. 1073).

Zapisy ustawy określają, iż podczas sporządzania studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, decyzji o warunkach zabudowy oraz ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego należy uwzględnić obszary i zasady ochrony

*dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.
Ustawa nakłada na samorządy obowiązek zawiadomienia
konserwatora zabytków o przystąpieniu do sporządzania studium i
planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględnienia wniosków
konserwatorskich oraz uzgodnienia dokumentów.*

❖ uzyskanie pozwolenia na budowę lub zgłoszenia robót budowlanych:

***Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (Dz. U. 2017
poz. 1332)***

*Art. 5 ust. 1, pkt 7 oraz ust. 2. Obiekt budowlany należy użytkować w
sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony
środowiska oraz utrzymywać w należyłym stanie technicznym i
estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego
właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w
zakresie związanym z wymaganiami ochrony obiektów wpisanych do
rejestru zabytków oraz obiektów objętych ochroną konserwatorską.*

*Art. 30 ust. 2. Do zgłoszenia robót budowlanych należy dołączyć, w
zależności od potrzeb, pozwolenia, uzgodnienia i opinie wymagane
odrębnymi przepisami, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków.*

*Art. 30 ust. 7. Właściwy organ może nałożyć, w drodze decyzji,
obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu
lub robót budowlanych objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich
realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu
zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in.
pogorszenie stanu środowiska lub stanu zachowania zabytków.*

Art. 39 ustawy określa, iż:

- prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie lub na obszarze
wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o
pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia konserwatora
zabytków,*
- pozwolenie na rozbiórkę obiektu budowlanego wpisanego do
rejestru zabytków może być wydane po uzyskaniu decyzji
Generalnego Konserwatora Zabytków o skreśleniu tego obiektu z
rejestru zabytków,*
- w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów nie
wpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji
zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu wydaje
właściwy organ w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem
zabytków.*

❖ Zawarte w ustawie o rewitalizacji:

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 poz. 1777)

po podjęciu przez radę gminy uchwały o przystąpieniu do sporządzenia gminnego programu rewitalizacji wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje o zaopiniowanie projektu gminnego programu rewitalizacji właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków – w zakresie form ochrony zabytków, w przypadku gdy jest to uzasadnione specyfiką obszaru rewitalizacji

❖ Prawo ochrony środowiska:

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2017 poz. 519)

określa, że przy sporządzaniu prognozy oddziaływania na środowisko należy dokonać analizy i oceny oddziaływania m.in. na obiekty zabytkowe. W przypadku odstąpienia od przeprowadzenia postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, ustawa nakłada obowiązek sprawdzenia, czy decyzja o odstąpieniu uwzględnia obszary mające znaczenie dla dziedzictwa kulturowego

❖ ustawie o ochronie przyrody:

zgodnie z art. 83 a, ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2017 poz. 1074),

zezwolenie na usunięcie drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wydaje wójt, burmistrz albo prezydent miasta, a w przypadku gdy zezwolenie dotyczy usunięcia drzewa lub krzewu z terenu nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków - wojewódzki konserwator zabytków.

❖ ustawie o gospodarce nieruchomościami:

***Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami
(Dz. U. 2016 poz. 2147)***

określa (w art. 13), iż pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga sprzedaż, zamiana, darowizna lub oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, stanowiącej własność jednostki samorządu terytorialnego i Skarbu Państwa (za wyjątkiem nieruchomości będących we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych). Zgodnie z art. 29, jeżeli przedmiotem umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste jest nieruchomość wpisana do rejestru zabytków, przy określaniu sposobu korzystania z niej, można nałożyć na nabywcę obowiązek odbudowy lub remontu położonych na niej obiektów zabytkowych. Przy sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków, ustaloną cenę obniża się o 50 % (art. 68). Właściwy organ, może za zgodą odpowiednio wojewody, rady lub sejmiku, podwyższyć lub obniżyć tę bonifikatę.

❖ Organizowanie i prowadzenie działalności kulturalnej:

ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 862.)

Art. 1. 1. Działalność kulturalna w rozumieniu niniejszej ustawy polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury.

2. Państwo sprawuje mecenat nad działalnością kulturalną polegający na wspieraniu i promocji twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz opieki nad zabytkami.

3. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może wspierać finansowo, w ramach mecenatu państwa, realizację planowanych na dany rok zadań związanych z polityką kulturalną państwa, prowadzonych przez instytucje kultury i inne podmioty nienależące do sektora finansów publicznych.

4. Mecenat, o którym mowa w ust. 2 i 3, sprawują także organy jednostek samorządu terytorialnego w zakresie ich właściwości.

Art. 2. Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej są w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska

artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Art. 9. 1. Jednostki samorządu terytorialnego organizują działalność kulturalną, tworząc samorządowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym.

2. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego o charakterze obowiązkowym.

3. Instytucje kultury, dla których organizatorami są jednostki samorządu terytorialnego, mogą otrzymywać dotacje celowe na zadania objęte mecenatem państwa, w tym dotacje celowe na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, z budżetu państwa z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

❖ Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie:

ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. 2016 nr 0 poz. 1817)

określa strefę zadań publicznych z zakresu działalności pożytku publicznego prowadzonych przez stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, obejmujących m.in. zadania w zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego

❖ Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach:

ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. 2017 poz. 972 j.t. ze zm.)

Muzea mogą być tworzone przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, jednostki samorządu terytorialnego, osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej. Muzeami samorządowymi są muzea utworzone albo przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego.

❖ Zasady ochrony zabytków znajdujących się w bibliotekach:

*ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 2012
poz. 642 j. t. ze zm.)*

*określającej zasady organizowania i prowadzenia bibliotek przez
podmioty zwane dalej „organizatorami”, do których należą
również jednostki samorządu terytorialnego.*

*Art. 18. 1. Biblioteki publiczne służą zaspokajaniu potrzeb
oświatowych, kulturalnych i informacyjnych ogółu społeczeństwa
oraz uczestniczą w upowszechnianiu wiedzy i kultury.*

*Art. 19 pkt 2. Gmina organizuje i prowadzi co najmniej jedną
gminną bibliotekę publiczną, wraz z odpowiednią liczbą filii i
oddziałów oraz punktów bibliotecznych.*

❖ Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy:

*w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie
archiwalnym i archiwach (Dz.U. z 2016 r. Poz. 1506)*

*określa w art. 6 pkt 1, że organy państwowe oraz państwowe
jednostki organizacyjne, organy jednostek samorządu
terytorialnego oraz samorządowe jednostki organizacyjne
obowiązane są zapewnić odpowiednią ewidencję,
przechowywanie oraz ochronę przed uszkodzeniem, zniszczeniem
bądź utratą.*

❖ Świeradów-Zdrój, jako gmina miejska posiadająca status uzdrowiska podlega dodatkowo:

*przepisom ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie
uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony
uzdrowiskowej oraz gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity:
Dz.U. 2017 poz. 1056), które zapewniając pewne przywileje,
nakładają także na władze lokalne dodatkowe obowiązki i
powinności.*

❖ Rozporządzenia uzupełniające zapisy ww. ustaw:

<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 czerwca 2004 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich i architektonicznych, a także innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych i poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych. (Dz. U. z 2004 r. Nr 150, poz. 1579)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 940)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 roku w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych. (Dz. U. z 2004 r. Nr 212, poz. 2153)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2004 roku w sprawie odznaki "Za opiekę nad zabytkami". (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1304)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 19 kwietnia 2004 roku w sprawie wywozu zabytków i przedmiotów o cechach zabytków za granicę. (Dz. U. z 2004 r. Nr 84, poz. 789)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 14 maja 2004 roku w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem. (Dz. U. z 2004 r. Nr 124, poz. 1305)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 9 lutego 2004 roku w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczanego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków. (Dz. U. z 2004 r. Nr 30, poz. 259)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 1 kwietnia 2004 roku w sprawie nagród za odkrycie lub znalezienie zabytków archeologicznych. (Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 650)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 roku w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. (Dz. U. z 2004 r. Nr 118, poz. 1233)</i>
<i>Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 roku w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. (Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587)</i>

3.2. Międzynarodowe uregulowania prawne, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami:

Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO, Paryż 1972 rok (Dz. U. z 1976 r. Nr 32, poz. 190), zobowiązuje do ustanowienia skutecznego systemu ochrony dziedzictwa kulturalnego i naturalnego o wyjątkowym znaczeniu dla całej ludzkości oraz do włączenia ochrony tego dziedzictwa do programów planowania ogólnego.

Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego (poprawiona), La Valetta 1992 rok (Dz. U. z 1996 r. Nr 120, poz. 564), zobowiązuje do utworzenia systemu prawnego dla ochrony dziedzictwa archeologicznego i pogodzenia potrzeb archeologicznych oraz ustaleń planów zagospodarowania przestrzennego.

Europejska konwencja krajobrazowa, Florencja 2000 rok (Dz. U. z 2006 r. Nr 14, poz. 98), zobowiązuje do ustanowienia i wdrożenia polityki w zakresie krajobrazu, który przyczynia się do tworzenia kultur lokalnych i jest podstawowym komponentem europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego.

4. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

4.1. *Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.*

❖ Krajowy program opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2014-2017 przyjęty został Uchwałą Rady Ministrów Nr 125/2014 z dnia 24.06.2014 r.

W Krajowym programie dokonano diagnozy stanu ochrony zabytków w Polsce w trzech podstawowych płaszczyznach:

- 1) organizacji i zadań organów ochrony zabytków w Polsce,*
- 2) stanu zachowania zabytków, w tym roli i znaczenia form ochrony zabytków oraz systemów informacji o zabytkach,*
- 3) komunikacji, porozumienia i współpracy w obszarze ochrony zabytków.*

W przyjętym dokumencie określony został cel główny, jakim jest wzmocnienie roli dziedzictwa kulturowego i ochrony zabytków w rozwoju potencjału kulturowego i kreatywnego Polaków. Celowi głównemu przyporządkowano cele szczegółowe i kierunki działania.

1. Wsparcie rozwiązań systemowych na rzecz ochrony zabytków w Polsce. Cel ten będzie realizowany poprzez:

- porządkowanie rejestru zabytków nieruchomych,*
- przygotowanie ratyfikacji Konwencji UNESCO ds. ochrony dziedzictwa podwodnego,*
- wypracowanie jednolitych standardów działania konserwatorskiego w odniesieniu do wybranych typów i kategorii zabytków nieruchomych,*
- wzmocnienie instrumentów ochrony krajobrazu kulturowego,*
- opracowanie diagnozy prawnej ochrony zabytków ruchomych,*
- opracowanie kompleksowego raportu o stanie zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków,*
- realizacja badań w ramach AZP na obszarach szczególnie istotnych ze względu na zagrożenia dla dziedzictwa archeologicznego.*

2. Wzmocnienie synergii działania organów ochrony zabytków. Cel ten będzie realizowany poprzez:

- zwiększenie efektywności zarządzania i ochrony zabytków poprzez wdrażanie infrastruktury informacji przestrzennej o zabytkach,*
- wypracowanie standardów pozwalających na lepszy przepływ informacji pomiędzy organami ochrony zabytków, a społecznościami żyjącymi w otoczeniu zabytków objętych ochroną,*
- podniesienie jakości procesów decyzyjnych w organach ochrony zabytków,*
- merytoryczne wsparcie samorządu terytorialnego w ochronie zabytków.*

3. Tworzenie warunków do aktywnego uczestnictwa w kulturze, edukacji na rzecz

dziedzictwa kulturowego oraz jego promocji i reinterpretacji. Cel ten realizowany będzie poprzez:

- przygotowanie ratyfikacji Konwencji ramowej Rady Europy w sprawie znaczenia dziedzictwa kulturowego dla społeczeństwa, Faro 2005,*
- budowanie świadomości społecznej dotyczącej funkcji dziedzictwa kulturowego jako podstawy kształtowania tożsamości narodowej i społeczności lokalnych,*
- promocja zasobu dziedzictwa za pośrednictwem Internetu,*
- zwiększenie i ułatwienie dostępu do zasobu dziedzictwa.*

❖ Narodowa Strategia Rozwoju Kultury

Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013. Wraz z uzupełnieniem na lata 2004-2010 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 21.09.2004 r.)

Głównym celem strategicznym jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturowego regionów w Polsce poprzez m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywną ochronę zabytków. Wśród kierunków działań wymieniono kompleksową rewaloryzację obiektów zabytkowych, ich adaptację na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne, społeczne, zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, promocję potencjału kulturowego regionów. Instrumentem realizacji strategii jest Narodowy Program Kultury „Ochrona zabytków i dziedzictwa kulturowego”. Wśród najważniejszych celów strategicznych państwa z sferze ochrony zabytków wymieniono:

- przygotowanie skutecznego systemu prawno-finansowego wspierania ochrony i opieki nad zabytkami,*
- podjęcie prac nad kompleksowym systemem edukacji na rzecz dziedzictwa,*
- poszukiwanie instrumentów wzmacniających efekty działalności służb konserwatorskich,*
- intensyfikacja ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, w tym szczególnie kompleksowa poprawa stanu zachowania zabytków nieruchomych*

❖ Strategia rozwoju kraju

Strategia rozwoju kraju 2020 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 25.09.2012 r.)

Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo, zakłada poprawę dostępu do wiedzy o dziedzictwie kulturowym, a w efekcie wzrost świadomości społecznej w związku z postulowanym upowszechnieniem wykorzystania technologii cyfrowych. Wprowadzeniu odpowiednich standardów świadczenia usług publicznych oraz zwiększeniu ich dostępności służyć będzie szersze i bardziej kompleksowe wykorzystanie technologii informatycznych i komunikacyjnych oraz rozwój niezbędnej do tego infrastruktury, w tym usług kulturalnych

(digitalizacja zasobów kultury i dziedzictwa narodowego. Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego są również ważnym czynnikiem rozwoju i podnoszenia atrakcyjności miast, wpływają na budowanie silnej pozycji ośrodków miejskich.

❖ Strategia rozwoju kapitału społecznego

Strategia rozwoju kapitału społecznego 2020 (przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 26.03.2013 r.)

Głównym celem Strategii jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju. Głównemu celowi przyporządkowano cztery cele szczegółowe, wśród których czwarty, „Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego”, priorytet 4.1. „Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej” odnieść można do ochrony dziedzictwa kulturowego. Wśród kierunków działań wymienia się:

- tworzenie warunków wzmacniania tożsamości i uczestnictwa w kulturze na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego oraz krajobrazu,
- digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury.

W Strategii podnosi się również kwestię aktywnego udziału społeczeństwa w ochronie zabytków i opiece nad nimi

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.

❖ Strategia rozwoju województwa i powiatu

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego do 2020 roku.

Wśród mocnych stron regionu wskazuje następujące kwestie związane bezpośrednio lub pośrednio z dziedzictwem kulturowym i ochroną zabytków:

- wartości kulturowe o znaczeniu europejskim (zabytki, zespoły pałacowo - klasztorne);
- liczne zasoby zabytkowe oraz pamiątki historyczne, jak: obiekty architektury i budownictwa, muzea i skanseny, stanowiska archeologiczne, miejsca pielgrzymkowe, obiekty martyrologii, imprezy kulturalne i turystyczne;
- występowanie najwyższej klasy miejskich zespołów zabytkowych oraz zabytków pocysterskich o znaczeniu międzynarodowym, atrakcyjnych dla turystów zagranicznych;
- relatywnie gęstą sieć miast o interesującej historycznie zabudowie, które stanowią dobrą bazę małych regionalnych centrów rozwoju;
- górskie i podgórskie miejscowości turystycznie z XIX-wiecznymi tradycjami letniskowymi i charakterystyczną stylową zabudową sanatoryjno-pensjonatową.

Słabości województwa w zakresie stanu materialnego dziedzictwa i w sferze, związanej z nim edukacji społecznej, przedstawiają się następująco:

- zły stan techniczny wielu zabytków, głównie rezydencjonalnych, obniżających ich

atrakcyjność turystyczną;

- brak ładu przestrzennego w zagospodarowaniu miejscowości, obszarów i tras komunikacyjnych oraz niski poziom estetyki otoczenia na terenach mieszkaniowych;
- brak tras systemowych, np.: zwiedzania obiektów architektury przemysłowej, drewnianej architektury przysłupowej;
- powszechny brak informacji turystycznej, głównie oznakowania tras, kierunków i obiektów do zwiedzania w dużych i średnich miastach.

W wyróżnionych w Strategii sferach: gospodarczej, przestrzennej i społecznej, określono priorytety i zaplanowane w ich ramach działania, które będą skutkowały zwiększeniem atrakcyjności województwa dolnośląskiego jako regionu o wysokich walorach turystycznych, wyrazistej tożsamości i odrębnej, wielokulturowej specyfice, którą ukształtowała historyczna rola „pomostu między wschodem i zachodem Europy”. W sferze przestrzennej wyznaczono Priorytet III : Poprawa ładu przestrzennego, harmonijności struktur przestrzennych, który uwzględnia działanie: Ochrona dziedzictwa kulturowego, w sferze społecznej – Priorytet II: Umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury, w którym zawarto działania: Optymalizacja infrastruktury kulturalnej, zwiększenie aktywności społecznej w obszarze kultury oraz umacnianie społeczeństwa obywatelskiego, rozwój kultury, ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego, rozwój tożsamości regionalnej.

❖ Plan zagospodarowania przestrzennego województwa.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa. Perspektywa 2020

Konieczność dostosowania do aktualnych uwarunkowań przestrzennych, przepisów i dokumentów, które obejmują m. in. system obszarów chronionych, w tym obszary ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego, ochrony uzdrowisk oraz dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej; odnosi się do charakterystyki

części górsko-wyżynnej regionu, dzięki specyficznym, trudnym warunkom dla osadnictwa i prowadzenia intensywnej gospodarki, presja na środowisko jest mniejsza niż na terenach nizinnych, z czego wynika stosunkowo dobry stan zachowania zasobów przyrodniczych oraz większa ilość obszarów chronionych niż w pozostałej części województwa

Świeradów-Zdrój znajduje się w strefie proponowanej do równoważenia ochrony środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu z rozwojem osadnictwa i gospodarki. A także wśród wyspecjalizowanych ośrodków turystycznych w paśmie sudeckim, tj. ośrodki o największym potencjale turystycznym i znacznej intensywności ruchu turystycznego.

Wykorzystanie potencjału turystycznego oraz uzdrowiskowego regionu dla jego rozwoju gospodarczego, powinno być realizowane przy uwzględnieniu następujących zasad:

kompleksowego zagospodarowania ośrodków turystycznych i obszarów je otaczających z uwzględnieniem powiązań z obszarami sąsiednimi,

b. racjonalnego wykorzystania walorów środowiska przyrodniczo-kulturowego i krajobrazu dla rozwoju turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego i w minimalnym stopniu kolidującego z utrzymaniem tych walorów,

c. podnoszenia standardów i wzbogacanie zasobów infrastruktury turystycznej i uzdrowiskowej,

d. wspierania rozwoju wiodących w regionie form turystyki, tj.: krajoznawczej, kulturowej, biznesowej, aktywnej i specjalistycznej, w tym narciarstwa (z uwzględnieniem specyfiki wyznaczonych w obszarze województwa subregionów turystycznych).

❖ Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020

to ponad 9 mld zł, które zostaną zainwestowane w najbliższych latach w rozwój regionu, poprzez realizację celów założonych w „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020”. Głównym celem Programu jest podniesienie poziomu życia mieszkańców Dolnego Śląska. Priorytetem będzie zwiększenie konkurencyjności gospodarki, a co za tym idzie m.in. zmniejszenie bezrobocia. Fundusze Europejskie na Dolnym Śląsku zostaną zainwestowane także m.in. w nowe drogi, nowoczesne, odnawialne źródła energii oraz w działania prospołeczne: edukację i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

5. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE OCHRONY DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

5.1. *Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie gminy :*

a) dokumenty o charakterze strategicznym:

- *Strategia Rozwoju Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój na lata 2016-2026* przyjęła zasadę pełnej kompatybilności dokumentu końcowego ze Strategią Rozwoju Województwa Dolnośląskiego. Rozwój Miasta Świeradów - Zdrój zaplanowano w oparciu o obszary spójne z priorytetami województwa dolnośląskiego. Zhierarchizowane cele i kierunki działania przedstawiono w wybranych obszarach priorytetowych, tj.: ekologia, gospodarka, infrastruktura, przestrzeń i społeczność.
- *Plan Odnowy Miejscowości Świeradów-Zdrój na lata 2010-2018* wieloletni program inwestycyjny w celu sprostania oczekiwaniom społecznym i poprawie jakości życia mieszkańców miejscowości. Przewiduje realizację licznych zadań infrastrukturalnych. Planowane inwestycje na terenie miejscowości obejmują m.in. Poprawę bezpieczeństwa oraz dostępu do infrastruktury turystycznej poprzez rozbudowę dróg gminnych; Poprawę komunikacji pomiędzy miastami przygranicznymi Polski i Czech poprzez rozbudowę infrastruktury komunikacyjnej, Poprawę jakości życia oraz promowanie obszaru. Wzrost atrakcyjności turystycznej i

inwestycyjnej obszaru, Budowa wizerunku miasta oraz stworzenie miejsc spacerowych, wypoczynkowych poprzez poprawę stanu przestrzeni publicznej, Poprawę jakości życia oraz promowanie obszaru, wzrost atrakcyjności turystycznej gminy i regionu, co pośrednio oraz bezpośrednio będzie miało korzystny wpływ na zabytki występujące w regionie.

b) opracowania wyznaczające kierunki polityki przestrzennej gminy

— *studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy* wskazuje rozwiązania problemów wynikających z uwarunkowań przyrodniczych i kulturowych, określa cel rozwoju gminy oraz kierunki zagospodarowania przestrzennego. Ustala strefy polityk przestrzennych

— *Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego miasta Świeradów-Zdrój*

Plan określa m.in. zasady zagospodarowania terenów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług turystyki, terenów wykorzystywanych rolniczo, tereny zabudowy techniczno-produkcyjnej, zieleni, wód powierzchniowych, obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej komunikacji kolejowej, pieszej, samochodowej. Celem powstania Planu było m.in. zapewnienie warunków prawnych i przestrzennych dla realizacji programów inwestycyjnych w terenach przeznaczonych do zabudowy, ochrony cennych walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru oraz rozwoju funkcji służących rekreacji i turystyce, przez co wpisuje się w cele wskazane w niniejszej Strategii. Ponadto szczegółowe ustalenia określają:

- *przeznaczenie terenów oraz linie rozgraniczające tereny o różnym przeznaczeniu lub różnych zasadach zagospodarowania,*
- *zasady ochrony i kształtowania ład przestrzennego,*
- *zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego,*
- *zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej,*
- *wymagania wynikające z potrzeb kształtowania przestrzeni publicznych,*
- *parametry i wskaźniki kształtowania zabudowy oraz zagospodarowania terenu,*
- *granice i sposoby zagospodarowania terenów podlegających ochronie, ustalonych na podstawie przepisów szczególnych, a także narażonych na niebezpieczeństwo powodzi oraz zagrożonych osuwaniem się mas ziemnych,*

szczegółowe zasady i warunki scalania i podziału nieruchomości objętych planem miejscowym,

- *szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy,*
- *zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,*
- *sposób i termin tymczasowego zagospodarowania, urządzania i użytkowania terenów,*
- *stawki procentowe, na podstawie których ustala się opłatę, o której mowa w art. 36 ust.*

Zawarte ustalenia opisane zostały dość precyzyjnie i szczegółowo, stanowiąc podstawowe narzędzie do kształtowania charakteru miejscowości w oparciu o zachowane dziedzictwo i z założeniem zachowania go w niezmiennym stanie oraz kształtowania nowej zabudowy w oparciu o poszanowanie dla charakterystycznej architektury i budownictwa regionu. Pomimo to nasuwają się następujące sugestie, które powinny być uwzględniane podczas ustanawiania zmian w zapisach m.p.z.p. lub tworzenia nowego aktu:

- W związku z wpisaniem do rejestru zabytków miasta w granicach administracyjnych należałoby zweryfikować zasadność podziału na strefę A ochrony konserwatorskiej, która zawsze dotyczy obszarów w rejestrze zabytków i wyodrębnienia z niej strefy „B” ochrony konserwatorskiej, która może być myląca ze względu na stosowanie jej dla obszarów nie wpisanych do rejestru zabytków i może być traktowany, jako obszar objęty mniejszą ochroną niż tereny w rejestrze, pomimo, że również są w nim ujęte.

- Należałoby poszerzyć zapisy szczegółowe ochrony i sposobu kształtowania przestrzeni o warunki kształtowania nowej zabudowy i dopuszczalnych przekształceń dla konkretnych parceli, w oparciu o analizę krajobrazu przyrodniczego, kulturowego oraz relacji z sąsiednią zabudową oraz osiami widokowymi, aby doprecyzować pewne ogólne zapisy. Dawałoby to możliwości odtwarzania pewnych wartości krajobrazowych, które należałoby przywrócić ze względu na korzyści, które mogą z tych zapisów wypływać w perspektywie dłuższego czasu.

— ***Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój na lata 2016-2023*** Do obszarów rewitalizowanych zaliczono: „Obszar ul. 11 Listopada”, obszar „Centrum Świeradowa - Zdroju”, obszar „Centrum Czerniawy-Zdrój”. Założenia programowe, które dotyczą zabudowy zabytkowej i mają wpływ na poprawę stanu zachowania układu urbanistycznego miasta: wyznaczenie obszarów, na których znajduje się najczęściej budynków wymagających remontu. Pod pojęciem remontu należy rozumieć prace mające na celu przywrócenie budynkom utraconej wartości (prace modernizacyjne w tym termomodernizacja); Systematyczny monitoring dostępnych źródeł finansowania w ciągu ostatnich lat pozwolił zrealizować wszystkie projekty z LPR z poprzednich lat.

— ***Uchwały Miasta i Gminy:***

w sprawie zatwierdzenia Planu Odnowy Miejscowości Świeradów-Zdrój, 2010 r.,

w sprawie przyjęcia Studium uwarunkowań kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy

-Uchwała nr XXXVI/191/2016 Rady Miasta Świeradów-Zdrój z dnia 28.12.2016 r. w sprawie: budżetu Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój na 2017 rok

-Uchwała nr XLVI/244/2017 Rady Miasta Świeradów-Zdrój z dnia 26.07.2017 r. - w sprawie emisji obligacji komunalnych

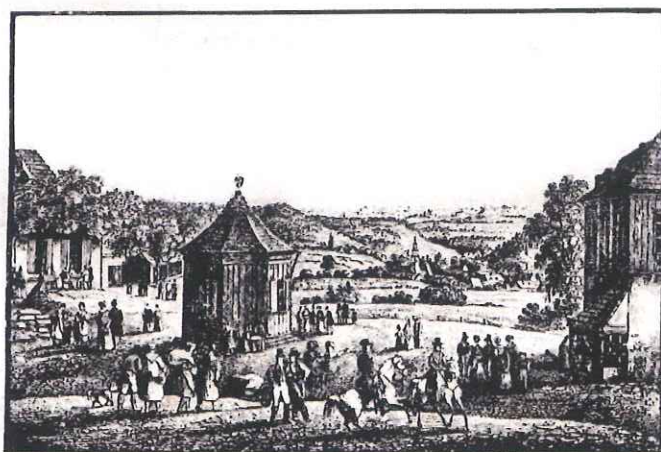
-Uchwała nr XLI/210/2008 Rady Miasta Świeradów-Zdrój w sprawie utrzymywania grobów i cmentarzy wojennych, 2008 r.

-Uchwała nr LXXV/395/20110 z dnia 25.08.2010r. w sprawie przyjęcia "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Świeradów-Zdrój na lata 2010-2013"

-Uchwała nr V/25/2015 Rady Miasta Świeradów-Zdrój z dnia 4 lutego 2015r. uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta

5.2 Charakterystyka zasobów oraz analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego gminy.

5.2.1. Zarys historii obszaru gminy miejskiej Świeradów-Zdrój

Brunnenplatz in Flinsberg vor hundert Jahren
Aus Mosch: „Wanderungen durch das Riesen- und Isergebirge“

Dzieje Świeradowa Zdroju są nierozwalnie związane z dziejami plemion łużyckich, a osada która powstała prawdopodobnie pod koniec XIII lub na początku XIV w. zawdzięcza im swą nazwę Flyns (później zniemczoną na Flinsberg). Pierwsza wzmianka o Świeradowie-Zdroju pochodzi z 1524 roku jako Fegebeutel. Odkryte już wtedy wody mineralne zo-

stały wzmiankowane po raz pierwszy w 1572 roku, w książce Leonarda Thurneyssera – berlińskiego lekarza. Dopiero ponad sto pięćdziesiąt lat później zostały zbadane i uznane za lecznicze. Uzdrowiskowe właściwości wód przyczyniły się do budowy Domu Zdrojowego w 1899 roku w otaczającym go Parku Zdrojowym. W latach 1920 – 1930 Świeradów-Zdrój odznaczał się dużym wzrostem działalności uzdrowiskowej. W 1935 roku został założony

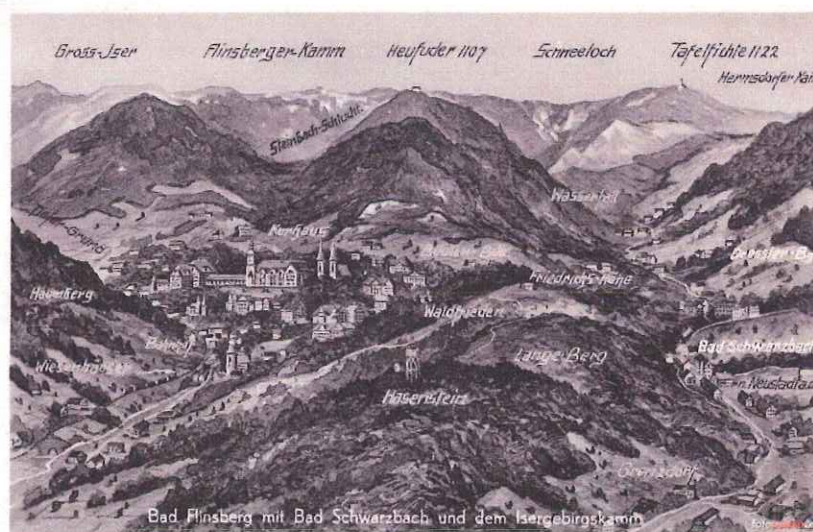

Wobec braku historycznej nazwy polskiej, miejscowość nazywano początkowo Wieniec-Zdrój. Po kapitulacji III Rzeszy w maju 1945 r. uzdrowisko zostało zajęte przez wojska radzieckie, a następnie przekazane polskiej administracji. Jego dotychczasowi mieszkańcy zostali wysiedleni do Niemiec. W 1946 roku wprowadzono urzędowo nazwę Świeradów Zdrój, zastępując poprzednią niemiecką nazwę Bad Flinsberg. Również w 1946 roku miasto uzyskało prawa miejskie. Świeradów-Zdrój wszedł w skład województwa wrocławskiego jako część powiatu lwóweckiego, a od 1 stycznia 1973 roku sołectwo Czarniawa-Zdrój włączono w granice Świeradowa - Zdroju. W wyniku reformy administracyjnej z 1975 roku miasto stało się częścią województwa jeleniogórskiego, aby od 1 stycznia 1999 roku w wyniku nowego podziału administracyjnego tworzyć powiat lubański w województwie dolnośląskim.

Miejscowość położona jest na wysokości 450-710 m n.p.m. w Górach Izerskich, w dolinie rzeki Kwisy (w tzw. Obniżeniu Świeradowskim), oddzielającym Wysoki Grzbiet na południu od Kamienickiego Grzbietu na północy. Po włączeniu Czerniawy - Zdroju obejmuje również dolinę Czarne Potoku, która również wychodzi nieco na Pogórze Izerskie.

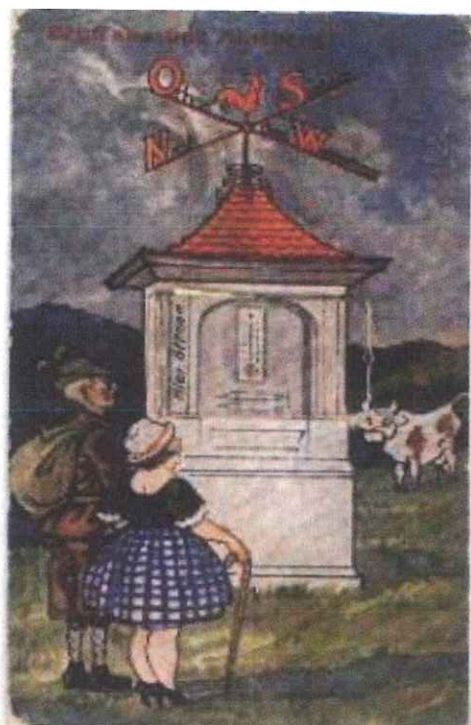
Cześci i osiedla miasta:

- Czarniawa-Zdrój;
- Drożyna;
- Graniczna;
- Góreczno;
- Górna;
- Łęczyna;
- Kamieniec;
- Podgórna;
- Siemkowice;
- Ulicko.

System TERYT „(Krajowy Rejestr Urzędowy Podziału Terytorialnego Kraju) wyróżnia

tylko 5 części miasta, tj. Czarniawa-Zdrój, Góreczno, Kamieniec, Łęczyna i Ulicko.

Świeradów-Zdrój leży w odległości 150 km od stolicy województwa dolnośląskiego - Wrocławia. Najsilniejsze powiązania Świeradowa - Zdroju występują z miastami: Jelenią Górą i Lubaniem, który stanowi siedzibę powiatu. W pobliżu położone są znane miejscowości turystyczne Karkonoszy: Szklarska Poręba i Karpacz. W niewielkiej odległości od miasta, w obrębie gmin: Gryfów Śląski i Leśna znajduje się Zalew Leśniański-Złotnicki z licznymi ośrodkami wypoczynkowymi. Gmina Miejska Świeradów-Zdrój graniczy z Czechami.

Świeradów-Zdrój słynie ze swoich uzdrowiskowych właściwości ze względu na występujący tu wyjątkowy mikroklimat oraz bogactwa wód mineralnych, radonowych i pokładów borowinowych.

Na terenie Świeradowa-Zdroju znajdują się następujące obiekty uzdrowiskowe:

- Dom Zdrojowy wraz z pijalnią wód;
- Szpital Uzdrowiskowy „Wacław”;
- Willa Gracja;
- Centrum Rehabilitacji i Reumatologii „Goplana”;
- Szpital Uzdrowiskowy dla dzieci w Czarniawie-Zdroju;
- Hotel Zdrojowy „Sanus”.

Świeradów-Zdrój jest typowo turystyczną miejscowością nastawioną głównie na kuracjuszy, narciarzy, rowerzystów i biegaczy. Jest tu dobrze rozwinięta baza noclegowo - hotelowa. Świeradów-Zdrój jest jednym z najatrakcyjniejszych polskich uzdrowisk. Sezon kuracyjny trwa cały rok.

O wyjątkowości miejscowości Świeradów-Zdrój stanowią: najdłuższa na Dolnym Śląsku hala spacerowa, egzotyczna roślinność, promenada spacerowa, tarasy, sztuczna grotta oraz

galeria widokowa na wieży z zegarem. W Świeradowie-Zdroju zaczyna się Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza. Stąd też wychodzą trasy w stronę: Szklarskiej Poręby i Karkonoszy; Karłowa i Gór Stołowych. Najbliższe trasy spacerowe prowadzą, w stronę górujących nad Świeradowem-Zdrój: Stogu Izerskiego i Sępiej Góry, na której według legend znajdować się miała pogańska świątynia. Inne miejsca, związane z pogańskimi przekazami o istniejących tam świątyniach to: Babia Przełęcz (Polana Czarownic), Ciemny Wądół i Sowi Kamień na zachodnim zboczu Ciemniaka w pobliżu wsi Kopaniec.

Szlaki turystyczne występujące na obszarze Świeradowa - Zdroju:

- → Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza;
- → Świeradów-Zdrój → Stóg Izerski → Świeradów Zdrój;
- → Świeradów-Zdrój → Schronisko PTTK na Stogu Izerskim → Polana Izerska → Przednia Kopa → Wysoka Kopa → Izerskie Garby → Kopalnia *Stanisław* → Wieczorny Zamek → Wysoki Kamień → Hutnicza Górka → Szklarska Poręba;
- → Świeradów-Zdrój → Sępia Góra → Płókowy Mostek → Dolina Kwisy → Świeradów-Zdrój;
- → Świeradów-Zdrój → Polana Izerska → Schronisko PTTK na Stogu Izerskim → Świeradów-Zdrój;
- → Świeradów-Zdrój → Polana Izerska → Hala Izerska → Chatka Górzystów;
- → Świeradów-Zdrój → Zajęcznik → Czarniawa-Zdrój → Dolina Czarneho Potoku → Świeradów-Zdrój;
- → Świeradów-Zdrój → Zajęcznik → Świeradów-Zdrój;
- → Świeradów-Zdrój → Stóg Izerski → Smrek (CZ).

Rowerowe trasy występujące na obszarze Świeradowa - Zdroju:

- → Świeradów-Zdrój → Singltrek pod Smrkem → Nove Mesto (CZ).

Walory przyrodnicze gminy Świeradów-Zdrój:

- Góry Izerskie stanowią część Sudetów Zachodnich. Znajdujące się na terenie Czech i Polski. Od zachodu zamknięte są Bramą Żytawską, od Karkonoszy oddzielone Przełęczą Szklarską. Tworzy je szereg grzbietów górskich o przebiegu północny zachód – południowy wschód; najważniejsze z nich to: w części polskiej: Grzbiet Kamienicki (Kamienica – 974 m n.p.m.), Wysoki Grzbiet (Wysoka Kopa – 1126 m n.p.m. – najwyższe wzniesienie Gór Izerskich). Oba

grzbiety łączy wododział Kwisy i Małej Kamiennej Rozdroże Izerskie; w części czeskiej: Středníizerskýhřeben (Jelenístráž – 1018 m n.p.m.), Vlašskýhřeben (ČernýVrch – 1024 m n.p.m.), Desenský hřeben i Hejnický hřeben (Izera – 1122 m n.p.m.).

- Lasy, które obejmują znaczną ilość terenów Gminy: wzgórze Zajęcznik (Świeradówka, Młynica, Tarczownik), położone na północ od centrum Świeradowa - Zdroju niewielkie fragmenty północnych stoków Wysokiego Grzbietu Gór Izerskich oraz w zachodniej części wzdłuż granicy z Czechami Czerniawski Las (Czerniawska Kopa, Mała Góra). W obrębie Świeradów-Zdrój dominuje: las mieszany górski (35,7%), bór górski (21,9%), bór mieszany górski (20,6%), las mieszany wyżynny (15%). Teren Czerniawskiego Lasu, położonego w zachodniej części Czerniawy-Zdroju, na styku z granicą z Czechami został uznany za kompleks leśny o funkcji krajobrazowej. Fragment lasu w południowej części miasta został zaliczony do ostoi zagrożonych i ginących gatunków. Historyczne założenia parkowe i ogrodowe z wyjątkowymi gatunkami drzew. Do najcenniejszych z nich należą parki: Park Zdrojowy w Świeradowie-Zdroju, w którym wyróżniają się buki, modrzewie oraz ogrody przy willach.
- Wody mineralne (nisko zmineralizowane szczawy wodorowęglanowo – magnezowo – wapniowe z dodatkiem radonu, fluoru i żelaza).
- Pomniki przyrody:

1	<i>Buk pospolity (Fagussylvatica L.) - położony przy ul. Sienkiewicza, naprzeciwko posesji nr 6. Wiek – 150 lat, pierśnica 401 cm. Numer rejestru: 444</i>
2	<i>Dąb szypułkowy (Quercus robur L.) - położony przy ul. Bocznej 4, przy osadzie Nadleśnictwa Świeradów– zrośnięty z bukiem pospolitym. Wiek 120-150 lat, pierśnica 355 i 233 cm. Numer rejestru: 445.</i>
3	<i>Buk pospolity (Fagussylvatica L.) - przy ul. Bocznej 4, przy osadzie Nadleśnictwa Świeradów– zrośnięty z dębem szypułkowym. Wiek 120 – 150 lat, pierśnica 452 cm. Numer rejestru: 446.</i>
4	<i>Lipa drobnolistna (Tiliacordata Mill.) - położona w Czerniawie-Zdroju, przy ul. Sanatoryjnej</i>

	<i>54, 2m od części narożnej budynku. Wiek 150 lat, pierśnica 412 cm. Numer rejestru: 450.</i>
5	<i>Lipa drobnolistna (Tiliacordata Mill.) - położona w Czerniawie-Zdroju, przy ul. Izerskiej, 50 m od budynku sanatorium "Zameczek" Wiek 120 lat, pierśnica 372 cm. Numer rejestru 449.</i>
6	<i>Lipa drobnolistna (Tiliacordata Mill.) - znajdująca się w Czerniawie-Zdroju przy ul. Izerskiej, 4 m od części narożnej budynku. Wiek 150 lat, pierśnica 412 cm.</i>
7	<i>Lipa drobnolistna (Tiliacordata Mill.) - znajdująca się w Czerniawie-Zdroju przy ul. Sanatoryjnej, 45,2 m od części narożnej budynku. Wiek 150 lat, pierśnica 412 cm.</i>
8	<i>Buk pospolity (Fagussylvatica L.) - znajdujący się w Czerniawie-Zdroju przy ul. Izerskiej, wiek 100 lat. Pierśnica 393 cm. Numer rejestru 452.</i>
9	<i>Klon pospolity (Acerplatanoides L.) - znajdujący się w Czerniawie-Zdroju przy ul. Sanatoryjnej, naprzeciw budynku nr 45, wiek 100 lat. Pierśnica 379 cm. Numer rejestru 453.</i>

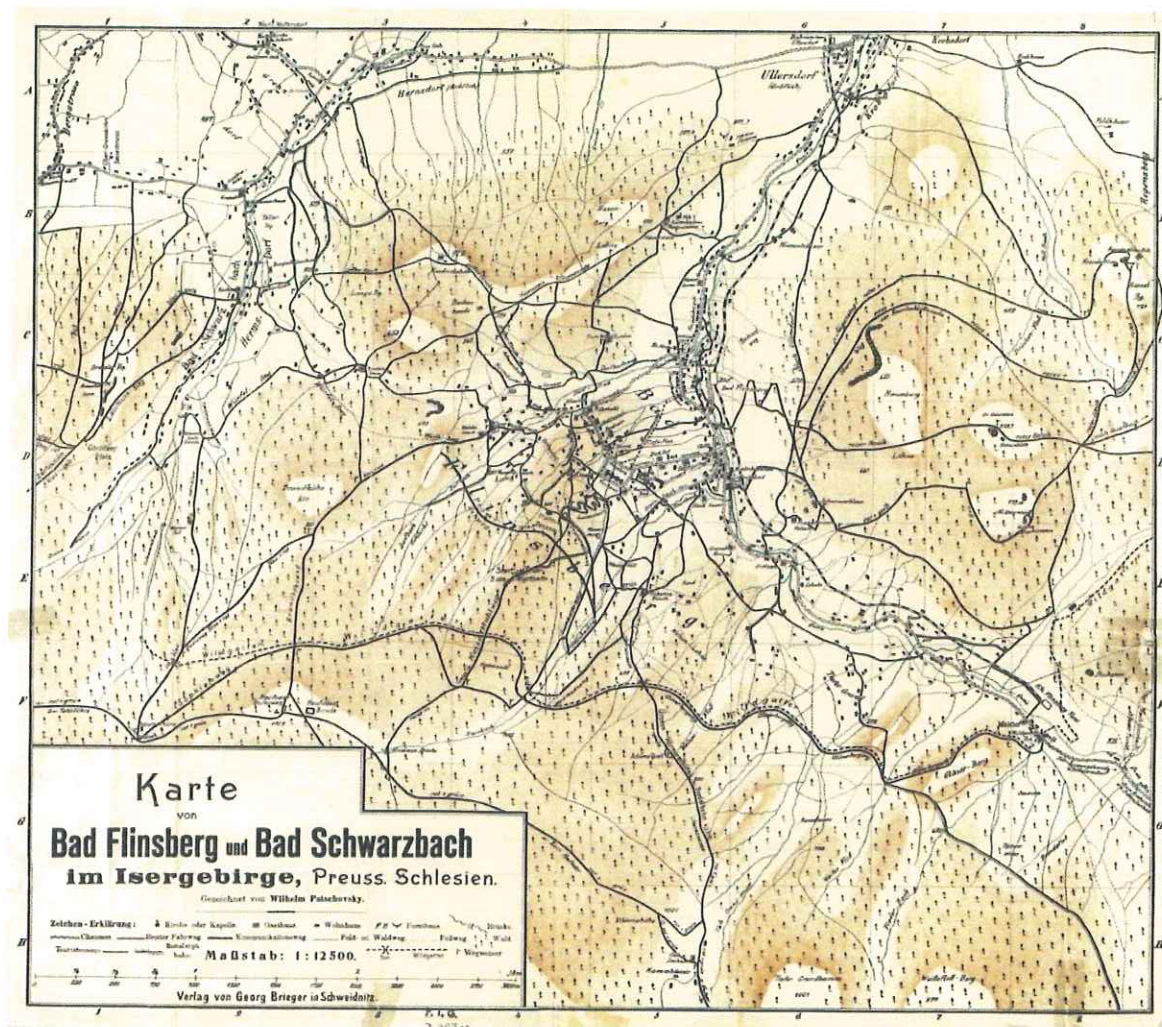
5.2.3. Zabytki nieruchome

Wykaz zabytków wskazanych do wpisu do wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków [art. 7 oraz art. 8 ustawy z dnia 18 marca 2010 r. o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 75 poz. 474)] obejmuje 394 pozycje dla miasta Świeradów-Zdrój – ANEKS nr 1.

Gminną ewidencją zabytków objętych było dotychczas 357 obiektów znajdujących się w granicach administracyjnych uzdrowskiej gminy miejskiej Świeradów-Zdrój, w tym 23 z nich w rejestrze zabytków województwa dolnośląskiego.

Po weryfikacji terenowej zmianie uległa ilość obiektów objętych gminną ewidencją zabytków: 441 obiektów (ANEKS nr 2), wśród nich 20 decyzji administracyjnych ujmujące w rejestr zabytków nieruchomych województwa dolnośląskiego- 26 obiektów (ANEKS nr 3), część z nich w zespołach budowlanych, tworzących jedną całość.

Układ urbanistyczny miasta, na który składa się zabudowa historyczna oraz kształtowana współcześnie. Świeradów-Zdrój nie uległ większym przekształceniom, dzięki czemu czytelny układ swobodnej zabudowy, związany nierozdzielnie z ukształtowaniem terenu zachował się w niezmienionej formie oraz w kontraście z zabudową centrum miasta, której charakter uległa europejskim tendencjom w architekturze i kształtowany był od 2 połowy XIX wieku w charakterze uzdrowiskowo – wypoczynkowym. Powoli zanika dominanta architektoniczna, którą przez wiele lat stanowił zespół zabudowy Domu Zdrojowego, jednak wciąż udaje się zachować jego dominujący charakter w krajobrazie z różnych punktów widokowych. Wieże Domu Zdrojowego oraz kościoła parafialnego w otoczeniu budynków pensjonatowych wśród zieleni ogrodów i niedalekiej alei pieszej ul. Zdrojowa, prowadzącej do malowniczego Parku Zdrojowego, nie zostały dotąd zaburzone elementami, które mogłyby wpłynąć negatywnie na odbiór całości. Wciąż zachowana została panorama oraz sylweta miasta o atrakcyjnym dla oka kształcie wśród gór i zieleni lasów. Pojawiające się

nowe zabudowania po II wojnie światowej nie zdominowały ogólnego oglądu na ścisłe centrum uzdrowiska. Nowe osiedle domów wielorodzinnych, budynki szkoły, przedszkola oraz nowych hoteli powoli wdzierają się coraz bliżej w harmonijnie kształtowaną zabudowę, lecz nie stało się to jeszcze na taką skalę, która mogłaby zagrażać utratą walorów zabytkowych i uzdrowiskowych.

Dołączone do miasta ościenne wsie mają charakter typowo górski. Zabudowania rozmieszczone na stromych zboczach gór i pagórków oraz nad strumieniami. W zabudowie Czerniawy – Zdroju pojawia się jeszcze kilka obiektów o charakterze uzdrowiskowo – sanatoryjnym oraz przemysłowym, jednak przeważa swobodny układ zabudowy mieszkalnej rozlokowanej wzdłuż drogi.

Architektura sakralna jest reprezentowana tylko przez dwa obiekty: kościół parafialny wybudowany w latach 1898-99 dzięki staraniom hrabiny von Schaffgotsch. Wewnątrz znajdują się cztery witraże i Droga Krzyżowa. Kościół swoją nazwę zawdzięcza przeniesionemu ze starej kaplicy ołtarzowi poświęconemu właśnie Św. Józefowi. Kaplica ta połączona z nowym kościołem jest dziś jego integralną częścią. Ozdobiony od frontu dwiema wieżami.

W Czerniawie – Zdroju zachował się były kościół ewangelicki wzniesiony w XVIII w. na miejscu wcześniejszego kościoła parafialnego obecnie przy ul. Głównej. Ciekawe rozwiązanie zastosowane w tej budowlu poprzez połączenie

budynku kościoła i plebanii murowanym łącznikiem.

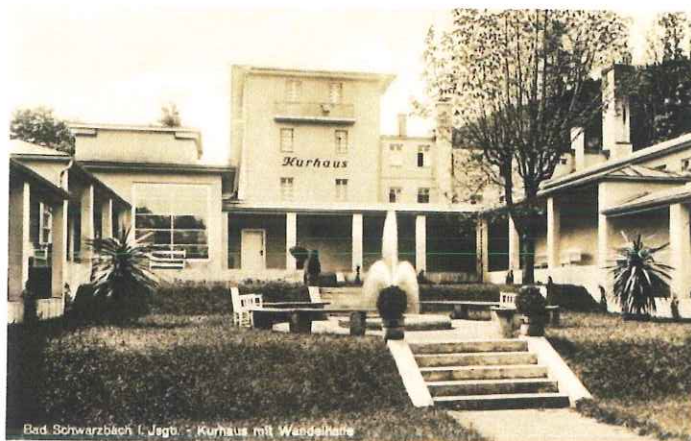
Budowle uzdrowiskowe. Uzdrowisko stanowi charakterystyczny zespół malowniczej zabudowy zdrojowej, tworzącej ciąg zróżnicowanych stylowo budynków. W miejscowości znajdują się trzy domy zdrojowe oprócz licznych obiektów zabiegowych oraz zabudowy towarzyszącej. W centrum przywrócono pijalnię wody mineralnej dostępnej na zewnątrz. Nieprzerwanie funkcjonuje pijalnia wody w Hali Spacerowej połączonej z budynkiem Domu Zdrojowego w sercu miasta.

Z czasem obok klasycznych rozwiązań, pojawiają się tendencje modernistyczne, które w nielicznych przykładach wprowadzają do otoczenia kształtowanego w zróżnicowane, ale typowe obiekty budowane w nurcie malowniczej secesji lub w stylu norwesko – szwajcarskim.

Ciekawy kontrast, wzbogacający jednocześnie walory historyczne, artystyczne i naukowe architektury gminy o przekaz świadczący, iż miasto nadążało za zmieniającymi się trendami w architekturze. Zupełnie nowe rozwiązania stylowe wkomponowano w krajobraz miasta w taki sposób, że poszczególne jego elementy, w swej różnorodności tworzą harmonijną ciągłość.

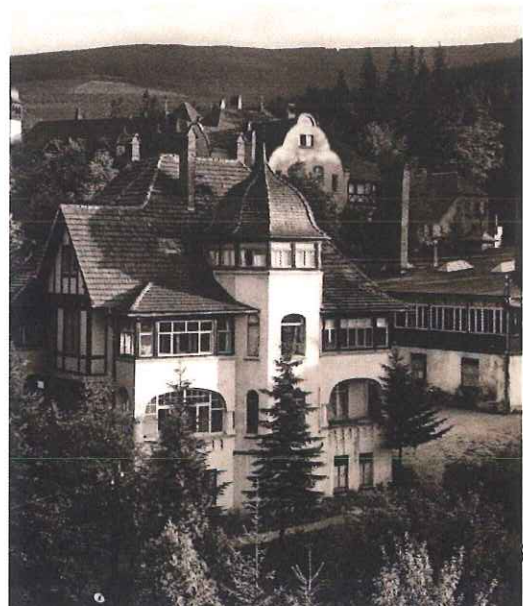
Pensjonaty i wille. Bogactwo zabudowy pensjonatowej i willejowej przejawia się zarówno w ilości obiektów, jak i w ilości rozmaitych form architektonicznych. Tego typu architektura, z założenia malownicza i naznaczona piętnem indywidualizmu, fascynuje różnorodnością stylową i mnogością detalu. W Świe-

radowie - Zdroju możemy odnaleźć budynki eklektyczne, w których zastosowano elementy

wielu epok stylowych, secesyjne. Poszczególne zabytki prezentują również bogactwo rozwiązań konstrukcyjnych, przeważają budynki murowane (kamień, cegła, tynkowane lub nie) oraz w konstrukcji mieszanej, ale w ikonografii zachowały się przykłady również drewnianych pensjonatów.

Charakterystycznym elementem było rozczłonkowywanie brył i umieszczanie wieżyczek oraz dekorowanie fragmentów ścian drewnianą konstrukcją ryglową. Zanikającym elementem, który kiedyś dominował na prawie każdej elewacji, to werandy i balkony ze snycerskim opracowaniem, nadające lekkości indywidualności budynkom, których celem była niepowtarzalność.

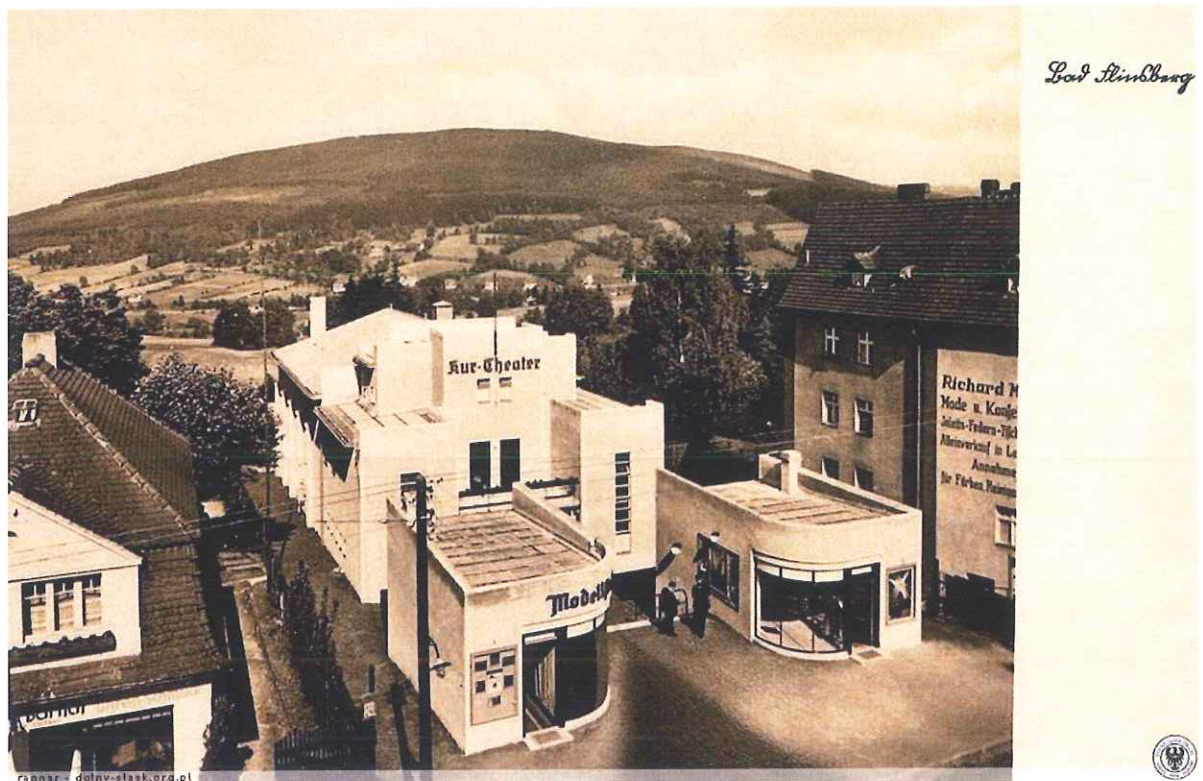
Domy przysłupowe, będące świadectwem techniki i rzemiosła. Charakterystyczne dla obszaru Pogórza Sudeckiego łączą dziś poprzez swoje rozwiązania konstrukcyjne i ułożenie w przestrzeni tak podobnie w sąsiadujących ze sobą obecnie trzech państwach.

Wiejskie domy włączone w

obręb układu urbanistycznego miasta Świeradów-Zdrój stanowią świadectwo estetyki i procesów osadniczych, które zachodziły na tym trudnym terenie. Obiekty w tej technice budowlanej występują w szczególności w dołączonych osiedlach, lokowane były przeważnie wzdłuż ulicy. W trudniejszym terenie budowane także na górskich zboczach.

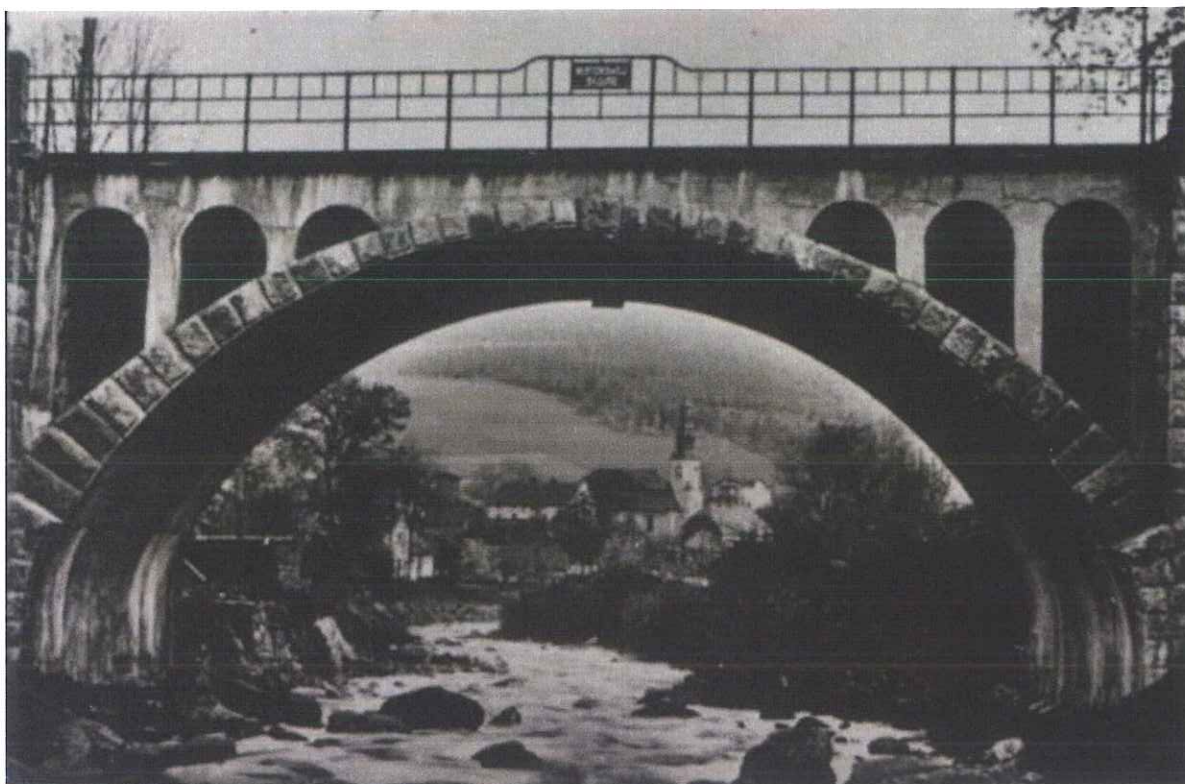

Inne obiekty: kino,

dworzec kolejowy,

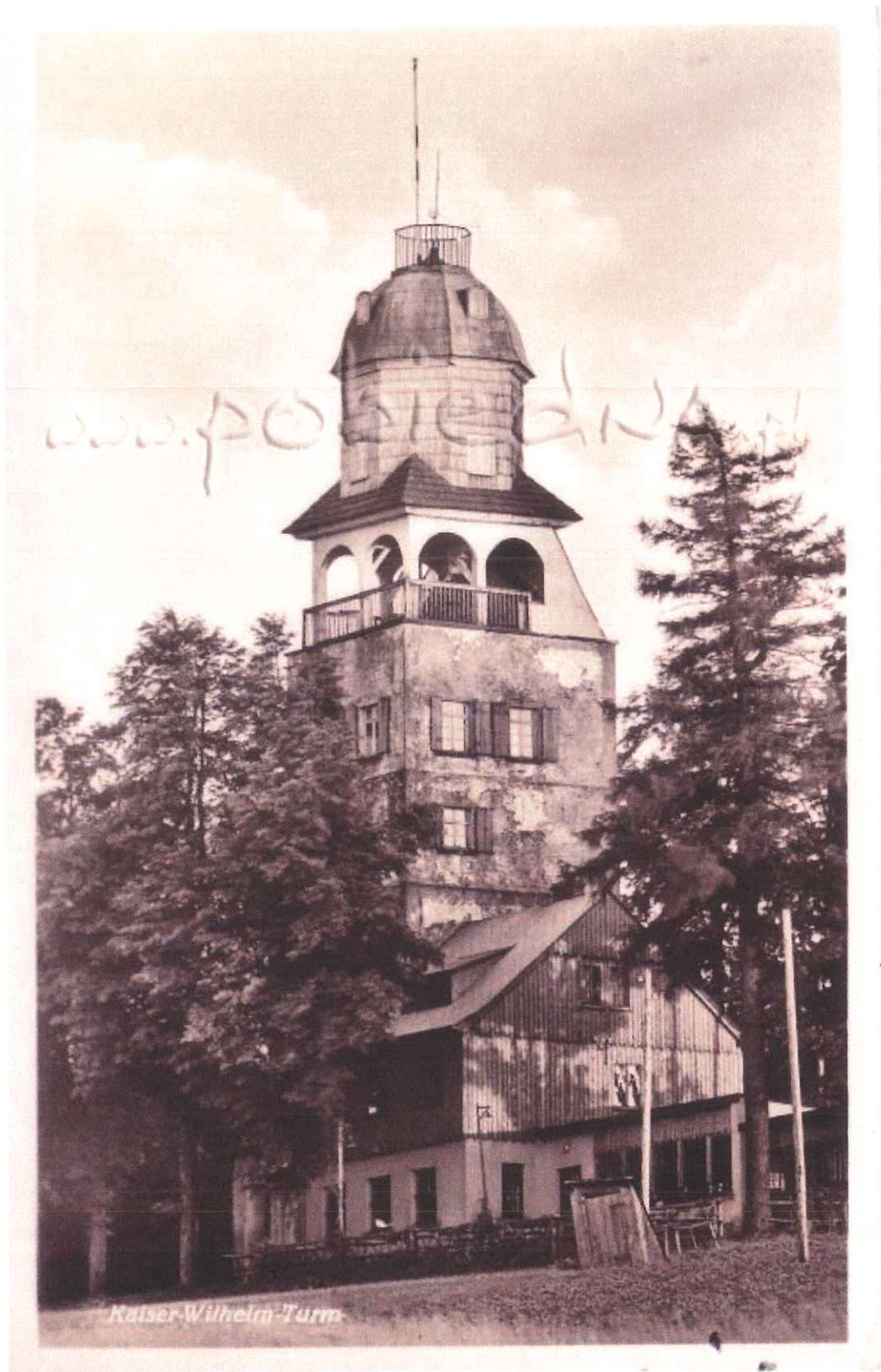

mosty kamienne,

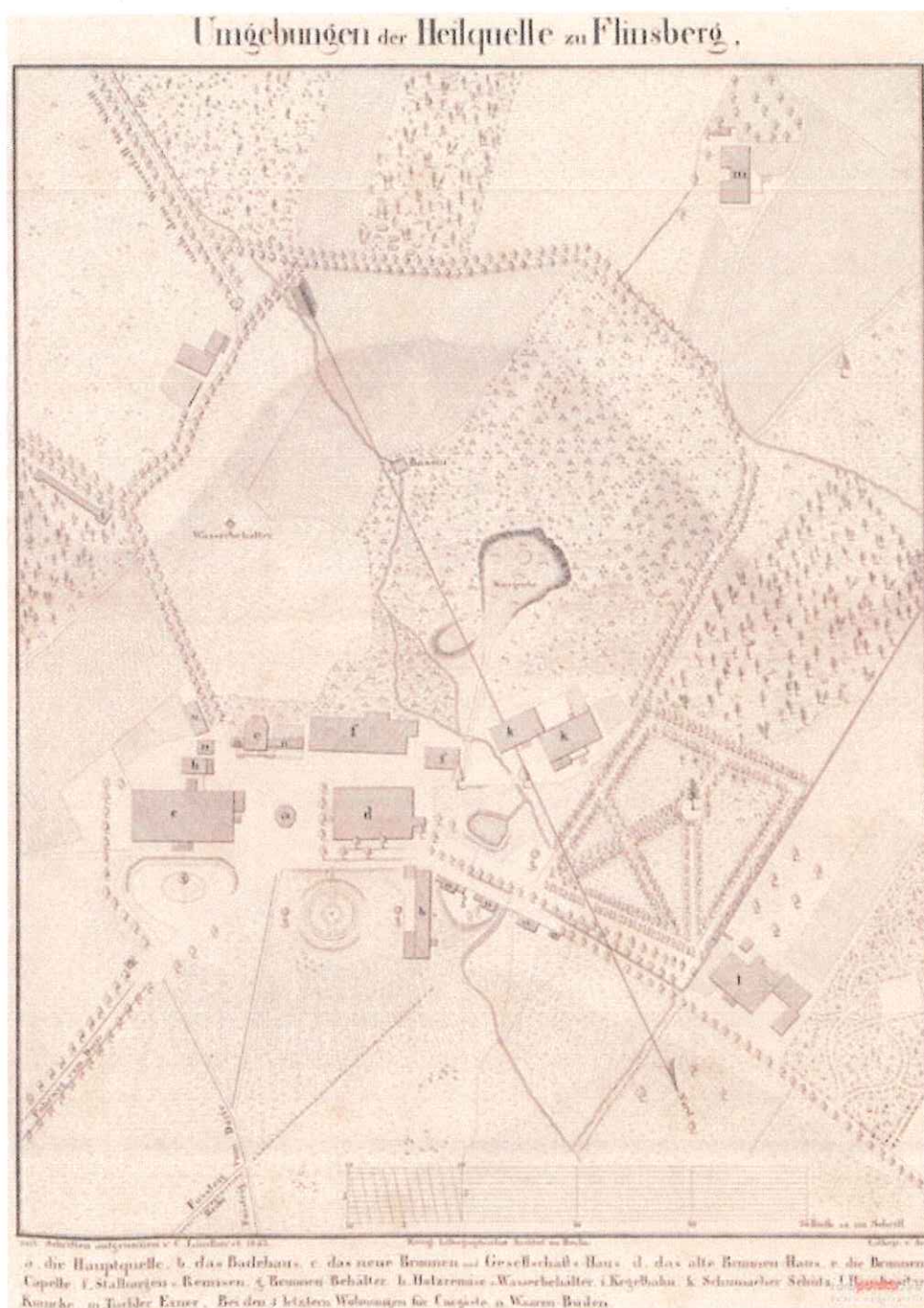
pogodynki,

wieża – dawne obserwatorium astronomiczne,

Parki. Nieodłącznym elementem zespołów uzdrowiskowych są parki. Park Zdrojowy założony został w 1898 r. według projektu Karla Grossera. Składa się z kilku mniejszych fragmentów rozlokowany został w centrum uzdrowiska. Część parku znajdująca się najbliżej Domu Zdrojowego prezentuje bardzo architektoniczny typ rozwiązania z tarasami, schodami, sztuczną grotą, rampami i murami oporowymi na skarpach.

Park wokół dawnej zabudowy Domu Zdrojowego

5.2.4. Zabytki ruchome

Zasób obiektów ruchomych pochodzących ze Świeradowa – Zdroju (Bad Flinsberg) nie został rozpoznany i jest w większości rozproszony po II wojnie światowej. Zachowane na terenie Polski i objęte ochroną są: wystrój willi „Marzenie” wpisanej do rejestru zabytków oraz meble apteczne budynku przy ul. Sienkiewicza 28 a także elementy wystroju i wyposażenia kościołów (nieistniejącego kościoła Podwyższenia Krzyża Świętego oraz zachowanego kościoła parafialnego p.w. św. Józefa Oblubieńca). W rejestrze ujęto 32 zabytki ruchome: ANEKS nr 4.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Wyznaczonych zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami jest pięć stanowisk archeologicznych. Wielokulturowe stanowisko nr 7 i nr 8 mają po 2 fakty osadnictwa. Ślady osadnictwa pochodzą z późnego Mezolitu oraz późnego średniowiecza i okresu nowożytnego. Ze względu na wpisanie do rejestru zabytków obszaru miasta w granicach administracyjnych, wszelkie ziemne prace i roboty budowlane z terenu objętego wpisem do rejestru należy wykonywać pod nadzorem uprawnionego archeologa po uprzednim uzyskaniu pozwolenia na prowadzenie badań archeologicznych: ANEKS nr 5.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Cenny materiał ikonograficzny z obszaru gminy znajduje się w rękach prywatnych w postaci pocztówek, rycin i innych pamiątek. Dodatkowo szereg zabytków w postaci wytworów kryształowych, kufli lub talerzy znajduje się w zbiorach m. in. Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze oraz w postaci pocztówek i rycin. Zbiory specjalistyczne Archiwum Państwowego we Wrocławiu oraz zbiory graficzne i zbiory gabinetu śląsko – łżyckiego Biblioteki Uniwersytetu Wrocławskiego są bogate w zasoby dziedzictwa kulturowego regionu i wiedzy na temat dawnych dziejów, wyglądu oraz zwyczajów panujących na obszarze obecnego Świeradowa – Zdroju. Uzupełnieniem wyżej wymienionych mogą być źródła ikonograficzne zdigitalizowane i udostępnione on-line na stronach internetowych m.in. Uniwersytetu w Marburgu, Niemieckiej Fototeki oraz Biblioteki w Berlinie.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Dziedzictwo niematerialne jest trudno scharakteryzować na przedmiotowym obszarze, ze względu na przerwana ciągłość kulturową w wyniku przesiedleń po zakończeniu II wojny światowej. Jednak pewna tendencja odtwarzania i przywracania utraconych wartości z przeszłości istnieje wśród obecnych i byłych mieszkańców gminy. Pamięć o dawnych nazwach miejsc i poszczególnych obiektów w regionie gminy oraz tworzenie nowych wartości w postaci imprez kulturalnych opartych na wytwórstwie regionalnych potraw, rękodzieła czy zespołów muzycznych, które stanowią wartość dodaną oraz tworzącą lokalną świadomość społeczności z miejscem, w którym nowe pokolenia urodziły się już po 1945 roku

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

W myśl ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, zabytek to *nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową*. Za zabytki nieruchome uznaje się krajobraz kulturowy, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji.

Na zasoby miasta Świeradów-Zdrój, które podlegają ochronie prawnej składają się: krajobraz kulturowy miasta i dawnych wsi, włączonych w granice administracyjne miejscowości na dzień wpisu do rejestru zabytków, zespoły budowlane, takie jak: budynek Domu Zdrojowego z Halą Spacerową, która łączy go z Pawilonem „B” oraz kościół z łącznikiem i plebanią, podobnie Stacja kolejowa z wiatą, która łączy go z obiektem magazynu przesyłowego, inne dzieła architektury, reprezentowane przez rozmaite wille, pensjonaty, hotele, jak i dzieła budownictwa drewnianego w postaci chat o konstrukcji przysłupowej lub mieszanej (murowano – drewnianej), parki oraz ogrody, a także wiele cennych obiektów, które spełniają powyższe kryteria, lecz nie zostały wpisane indywidualnie do rejestru zabytków- objęte są ochroną prawną ze względu na obszarowy wpis do rejestru miejscowości w granicach administracyjnych. Dzieła te przedstawiają wartości kulturowe, które manifestują ciągłość kulturową miasta i wiążą

się z początkami osadnictwa na przedmiotowym terenie oraz nową filozofią, ukształtowaną na przełomie XIX i XX w., a przejawiającą się w dążeniu do przebywania w otoczeniu natury, co rozbudzało trendy turystyki i budowało tworzenie nowych form spędzania wolnego czasu.

Materiałny przekaz dzieł z minionych epok ukazuje wiedzę o pojawiających się prądach estetycznych oraz przenikaniu modnych trendów europejskich, jak secesja, z regionalnymi tradycjami budowlanymi i zdobniczymi tak w formowaniu i dekorowaniu elewacji, jak i wyposażenia wnętrz.

Nie występują na terenie Świeradowa - Zdroju obiekty lub miejsca uznane z Pomnik Historii, podobnie nie utworzono dotąd Parku Kulturowego na obszarze omawianej gminy.

Ustalenia w obowiązujących zapisach miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wymieniają ww. zasoby oraz formułują czytelne zakazy, nakazy oraz dopuszczalne działania wobec kształtowania i ochrony walorów krajobrazu kulturowego gminy.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z art. 21 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami jest gminna ewidencja zabytków. Gminna Ewidencja Zabytków architektury i budownictwa po weryfikacji, która była przedmiotem fazy poznawczej niniejszego opracowania, ujmuje obecnie 441 obiektów. Co oznacza, że wiele z budynków było dotychczas pominiętych lub uznawanych za pozbawione wartości zabytkowych. Jednak zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1c *ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami: ochronie i opiece podlegają, bez względu na stan zachowania zabytki nieruchome będące, w szczególności dziełami architektury i budownictwa*: ANEKS nr 2. Doprecyzowano również liczbę obiektów wpisanych do rejestru zabytków: ANEKS nr 3. Na większość zasobu składają się budynki mieszkalne, mieszkalno – gospodarcze, domy wczasowe, następne w kolejności wille i pensjonaty oraz budynki związane z dawną infrastrukturą. Szereg budynków uległo dotychczas wielu przekształceniom, spowodowanym takimi czynnikami, jak niekontrolowane przez konserwatora zabytków przebudowy, rozbudowy, czy innego typu modernizacje. Jednak wiele z nich, pomimo ingerencji, zachowało nadal wartości naukowe, historyczne a nierzadko wciąż jeszcze architektoniczne, które można ochronić przed utratą oraz

pozostawić, jako materialne źródło wiedzy o procesach osadniczych, asymilacyjnych oraz estetycznych, zachodzących dawniej. Również w czasach nam współczesnych pewne tendencje można odczytać ze sposobu kształtowania już zastanej architektury, a które mają duże znaczenie również pod względem socjologicznym. Pełne zewidencjonowanie zasobu gminy o elementy stanowiące o świadectwie minionych epok pozwoli określić tendencje, które obecnie panują i zaplanować zrównoważony program obszaru bogatego w dobra kultury materialnej w taki sposób, aby nie zatracić walorów, świadczących o wyjątkowym charakterze miasta, który utracony poprzez niekontrolowane i niedopasowane działania inwestycyjne może ulec negatywnym, nieodwracalnym zmianom.

Większość obiektów znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków to obiekty mieszkalne. Sporą ich część zajmują lokale, stanowiące własność gminy. Dlatego tak ważną rolę odgrywa zarządzanie lokalami i budynkami wchodzącymi w skład zasobu mieszkaniowego, którym zajmują się Referaty Gospodarki Nieruchomościami i Zagospodarowania Przestrzennego oraz Gospodarki Miejskiej, Inwestycji i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Świeradów-Zdrój. Gmina stara się zapewnić wsparcie dla rozwoju różnych form budownictwa mieszkaniowego poprzez przygotowanie gruntów przeznaczonych pod zabudowę. Kluczowe znaczenie ma tu planowanie przestrzenne, które ma zapewnić harmonijny rozwój różnych form zabudowy o tendencjach harmonijnej kontynuacji i wpisania się w charakter krajobrazu kulturowego miasta.

Stan zasobu mieszkaniowego miasta Świeradów-Zdrój

594 mieszkania o powierzchni użytkowej 39904 wybudowane przed rokiem 1918
402 mieszkania o powierzchni użytkowej 31667 m ² wybudowane w latach 1919 – 1944
47 mieszkań o powierzchni użytkowej 3406 m ² wybudowane w latach 1945–1970
72 mieszkania o powierzchni użytkowej 4434 m ² wybudowane w latach 1971-1978
333 mieszkania o powierzchni użytkowej 24619 m ² wybudowane w latach 1979–1988
107 mieszkań o powierzchni użytkowej 12560 m ² wybudowane w latach 1989 – 2002

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy

- wyróżniają się na tle innych w regionie

- są charakterystyczne dla tego obszaru

- forma i historia z nimi związana jest niepowtarzalna:

Hala Spacerowa

Domy Uzdrawiskowe:

Stary Zdrój, Zdrój w Czerniawie, Dom Zdrojowy w centrum,

Łazienki Leopolda, zakłady kuracji borowinowej;

Źródła i czynne pijalnie wody mineralnej (pijalnia wody

radoczynnej z 1934 r. Paula Schmidta;

Park Zdrojowy, parki przy rezydencjach;

Domy przysłupowe;

Wieża Mon Plaisir – d. obserwatorium astronomiczne

Kościół w Świeradowie i w Czerniawie;

Wille, rezydencje,

Pensjonaty;

Młyn z wyposażeniem;

Stacja kolejowa;

Deptak uzdrowski;

Wiejski charakter dawnych wsi w obrębie granic

administracyjnych miasta.

6. OCENA STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO GMINY. OCENA SZANS I ZAGROŻEŃ

Aspekty pozytywne	Wewnętrzne aspekty rozwoju		Aspekty negatywne
	S – strengths (silne strony)	W – weaknesses (słabe strony)	
	O – opportunities (szanse)	T – threats (zagrożenia)	
	Zewnętrzne aspekty rozwoju		

Analiza SWOT to najbardziej podstawowe narzędzie przy tworzeniu strategii, której wielką zaletą jest uniwersalność - doskonale nadaje się do prac koncepcyjnych nad lokalnymi działaniami. W niżej przedstawiony sposób zostały wskazane podstawowe mocne i słabe strony wynikające z uwarunkowań wewnętrznych oraz szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań zewnętrznych, czyli czynników niezależnych od mieszkańców i władz Gminy Miejskiej Świeradów-Zdrój.

Silne strony	Słabe Strony
<ul style="list-style-type: none"> -korzystne położenie miasta, w niedużej odległości od granic Czech i Niemiec - dobre połączenia komunikacyjne - atrakcyjność inwestycji mieszkaniowych - walory turystyczne - rozwinięta tradycyjna funkcja uzdrowska z istniejącymi ośrodkami sanatoryjnymi i uzdrowskimi - walory przyrodniczo-krajobrazowe: bliskość terenów leśnych, parki , góry, stoki narciarskie - ciekawa historia miasta i regionu - liczne obiekty zabytkowe - zachowanie zabytkowego kompleksu zdrojowego - utożsamianie się mieszkańców Świeradowa-Zdroju z regionem 	<ul style="list-style-type: none"> -niedostateczne wykorzystanie potencjału turystycznego -postępująca degradacja większej części zabytków -zbyt mało rekreacyjnych tras pieszych i ścieżek edukacyjnych -niewystarczające oznakowanie i zagospodarowanie istniejących tras turystycznych -niedrożny układ komunikacyjny miasta -niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców o problemach ochrony środowiska kulturowego -samowolne działania remontowe przy zabytkach, pozbawiające ich walorów zabytkowych

Szanse	Zagrożenia
<p>wykorzystanie potencjału turystycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> - położenie nacisku na rozwój turystyki uzdrowskiej, edukacyjnej i kulturowej - wykorzystanie położenia przy terenach „zielonych” i rekreacyjnych - zwiększenie dostępności informacji dla mieszkańców o możliwościach uzyskania dofinansowania dla inwestycji związanych z rewaloryzacją dóbr kultury - akcja edukacyjna i propagatorska skierowana do społeczności lokalnych - aktywizacja społeczności lokalnych - remonty obiektów zabytkowych - akcja promocyjna skierowana na zewnątrz (wydawnictwa promocyjne, reklama medialna, obecność na targach turystycznych)	<ul style="list-style-type: none"> - brak zdefiniowanych programów operacyjnych oraz zakresów wsparcia dla przyszłej perspektywy finansowej Unii Europejskiej (na lata 2014-2020) - konkurencja oraz skomplikowane i długotrwałe procedury w aplikowaniu o środki pozabudżetowe, w tym z funduszy strukturalnych UE i MF EOG - małe możliwości uzyskiwania środków na renowację obiektów zabytkowych - pogłębiająca się degradacja zabytków - brak środków własnych gminy oraz wspólnot mieszkaniowych na remonty obiektów zabytkowych - nieuwzględnianie charakteru regionalnej architektury w nowych inwestycjach - starzenie się lokalnej społeczności - silna presja części inwestorów nastawionych na maksymalizację zysku z inwestycji kosztem atrakcyjności przestrzeni kulturowej miasta - niekorzystna koniunktura gospodarcza w kraju - kryzys finansów publicznych

7. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

7.1. Priorytety programu opieki

Priorytet I
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.
Priorytet II
Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.
Priorytet III
Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

Priorytet I Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Kierunki zadań	Zadania
Działania organizacyjne związane z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie monitoringu możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, w tym również z różnych programów i inicjatyw europejskich, przeznaczonych na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego; - zlecanie i dofinansowywanie prac studialnych i dokumentacyjnych dotyczących obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego regionu; współpraca w tym zakresie ze służbami konserwatorskimi;
	<ul style="list-style-type: none"> -okresowa aktualizacja „Planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”; - współpraca z policją, służbami konserwatorskimi i służbami celnymi w sprawie kradzieży i nielegalnego wywozu obiektów zabytkowych za granicę oraz ochrony p/poż. (szkolenie nt. zabezpieczania obiektów zabytkowych); - promocja działań społecznych w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego;
	<ul style="list-style-type: none"> - korelowanie zapisów Gminnej Ewidencji Zabytków z zapisami w obowiązujących Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy; - okresowa weryfikacja Gminnej Ewidencji Zabytków;
	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie osoby w Urzędzie Miasta odpowiedzialnej za koordynację działań związanych z opieką nad zabytkami;

<p>Działania związane z poprawą estetyki miasta i eksponowaniem walorów historycznych w przestrzeni</p>	<p>-standaryzacja form szyldów, napisów i reklam oraz sposobu ich lokalizacji w przestrzeni i na budynkach</p> <p>-opracowanie katalogu postulowanej kolorystyki i materiałów dla nowo powstających obiektów architektury i budownictwa</p> <hr/> <p>-eksponowanie miejsc z widokami na sylwety miasta, na poszczególne obiekty zabytkowe i wyeksponowanie osi widokowych, dbałość o zachowanie eksponowanych widoków, likwidacja elementów dysharmonizujących</p>
<p>Wzmacnianie infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej</p>	<p>- wspieranie rozwoju agroturystyki</p> <hr/> <p>- opracowanie szczegółowej koncepcji ścieżek turystycznych uwzględniających edukację historyczną, architektoniczną, krajobrazową oraz edukację ekologiczną;</p> <hr/> <p>- wspieranie rozwoju turystyki rowerowej</p>
<p>Działania mające na celu zachęcenie prywatnych właścicieli do dbałości o zachowanie dziedzictwa</p>	<p>- zachęcanie, poprzez ogłoszenia i komunikaty do składania wniosków o dofinansowania zabytków</p> <p>- organizowanie lokalnych konkursów dla mieszkańców na najlepiej zadbane zabytki, najlepiej wykonany remont, najpiękniejszy obiekt; najczęściej fotografowany przez turystów itp.</p> <p>- zachęcanie do udziału w ponadlokalnych konkursach, które doceniają starania i działania właścicieli zabytków</p>

Priorytet II Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	
Kierunki zadań	Zadania
Promowanie dóbr kultury z terenu Gminy	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie imprez kulturalnych o tematyce związanej z zachowanym dziedzictwem - dążenie do współdzielenia projektów kulturalnych i promocyjnych z partnerami czeskimi <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - wydawanie kalendarza promującego zasoby dziedzictwa oraz wydarzenia odbywające się na terenie gminy - promowanie regionalnego wytwórstwa, rękodzieła i innych działań wykorzystujących potencjał kulturowy i przyrodniczy gminy <hr/> <ul style="list-style-type: none"> - odzwierciedlenie działań gminy na rzecz dziedzictwa na stronie internetowej Gminy - monitoring i aktualizacja strony internetowej pod względem zagadnień związanych z aktualnością informacji na temat konkursów i naborów do projektów oraz dofinansowań dla zabytków - organizowanie współpracy w projektach z innymi gminami
Promowanie działań sportowo – rozrywkowych w przestrzeni krajobrazu kulturowego miasta o charakterze edukacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja projektów o charakterze sportowym w postaci biegów na orientację, półmaratonów w obrębie miasta i rajdów pomiędzy historycznymi punktami w mieście.

<p>Specjalistyczne opracowania, których celem jest pogłębienie wiedzy na temat dziedzictwa w Gminie oraz jej historii</p>	<p>- zlecenie opracowania katalogu architektury regionalnej, z uwzględnieniem detalu architektonicznego z drewna, ze względu na szybkie zanikanie i brak dokumentacji na ten temat</p>
	<p>- monitorowanie obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków</p> <p>- uaktualnianie informacji o budynkach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków (przebudowy, rozbudowy, katastrofy, pożary, rewitalizacje, konserwacje itp.)</p>
	<p>- zorganizowanie prowadzenia ankiet, celem monitorowania świadomości społecznej względem dóbr kultury z terenu miasta</p>
	<p>- rozważenie zorganizowania wystawy „Muzeum Miejskiego” z eksponatami związanymi z dawnymi dziejami miasta (pocztówki, fotografie, wyroby lokalnych rzemieślników, dawne pamiątki ze Świeradowa, fotografie, ludzie i historie o mieście spisane w źródłach</p>

Priorytet III Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego gminy	
Kierunki zadań	Zadania
Wsparcie merytoryczne prywatnych właścicieli w zakresie prac remontowo – budowlanych	<ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie informacji oraz pomoc przy staraniach o uzyskanie dotacji na działania zgodne z założeniami programowymi, mającymi na celu poprawę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego. - Posiadanie aktualnych i udostępnianie oraz przekazywanie wiedzy na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na poprawę stanu zachowania dziedzictwa
Działania mające na celu integrowanie ochrony dóbr kultury	<ul style="list-style-type: none"> - Weryfikowanie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego pod względem zagadnień z zakresu ochrony dziedzictwa oraz dbałość o należyte uwzględnianie zaprogramowanych postulatów ochrony i opieki nad zabytkami - Utworzenie planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych - Oznaczenie zabytków w rejestrze międzynarodowym znakiem ochrony dóbr kultury przyjętym podczas Konwencji Haskiej

8. INSTRUMENTARIUM REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Zadania określone w programie opieki nad zabytkami będą wykonywane za pomocą następujących instrumentów:

- instrumentów prawnych – wynikających z przepisów ustawowych (np. uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowa parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru zabytków obiektów będących własnością gminy, wykonywanie

decyzji administracyjnych, np. wojewódzkiego konserwatora zabytków);

- instrumentów finansowych (m.in. finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania,

nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych);

- instrumentów koordynacji (m.in. poprzez realizację projektów i programów dotyczących

ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, planach rozwoju lokalnego itp., współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami);

- instrumentów społecznych (m.in. poprzez działania edukacyjne promocyjne, współdziałanie

z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy

związanych z opieką nad zabytkami); - instrumentów kontrolnych (m.in. aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego).

9. ZASADY OCENY REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

W tym rozdziale należy przede wszystkim podkreślić istotną rolę obowiązku, spoczywającym na burmistrzu miasta, polegającym na sporządzeniu co dwa lata sprawozdania z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami i przedstawienia go radzie gminy. Wykonanie sprawozdania należy poprzedzić oceną poziomu realizacji gminnego programu uwzględniającą:

- a) wykonanie zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania gminnego programu opieki nad zabytkami,
- b) efektywność ich wykonania

Wskazane kryteria prowadzenia oceny realizacji obecnego dokumentu i realizowanych zawartych w nim zadań za pomocą wskaźników pozwoli przygotować sprawozdanie z realizacji programu w sposób czytelny i nieskomplikowany. **ANEKSY 6a, 6b, 6c.**

System monitoringu zawiera wskaźniki, które zostały dobrane w taki sposób, by oddawały istotę celów. Dzięki temu przystępnie można określić, czy zostały one zrealizowane. Pożądana tendencja zmian, pojawi się w momencie, gdy w oparciu o wymienione wskaźniki, sporządzone sprawozdanie wskaże wzrost działań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami o +1 dla każdego kryterium (w skali 4 lat 2 sprawozdania). Pożądane prowadzenie dofinansowywania z budżetu gminy zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego w drodze stosownej uchwały na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków według wzoru uchwały o przyjęciu zasad i trybu udzielania dotacji celowej, wniosku i sprawozdania z wykonanych prac: ANEKSY nr 7, 8, 9.

Dobrą praktyką będzie zastosowanie opracowanego systemu monitoringu celów, dotyczących dziedzictwa, które będą spełniać powyższe warunki.

10. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Przykładowe możliwości finansowania ochrony i opieki nad zabytkami na terenie gminy z uwzględnieniem środków publicznych, prywatnych.

Mając na celu sprawne wykorzystanie środków zewnętrznych zaleca się systematyczne monitorowanie planowanych harmonogramów konkursów oraz stanu przygotowania poszczególnych działań.

Źródła europejskie

1.1. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014 – 2020

RPO WD 2014-2020 jest jednym z szesnastu programów regionalnych, zarządzanych przez Samorządy Województw. Program składa się z 11 osi priorytetowych, w tym 7 współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (1 mld 618,9 mln euro) i 4 z Europejskiego Funduszu Społecznego (554,4 mln euro). Na cały Program została przeznaczona kwota 2 miliardów 252 milionów Euro, co w przeliczeniu daje kwotę około 9 miliardów złotych, które zostaną zainwestowane w najbliższych latach w rozwój regionu. Program obejmuje następujące osie priorytetowe:

Oś priorytetowa 1 Przedsiębiorstwa i innowacje

Oś priorytetowa 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne

Oś priorytetowa 4 Środowisko i zasoby

Oś priorytetowa 7 Infrastruktura edukacyjna

Oś priorytetowa 8 Rynek pracy

Oś priorytetowa 10 Edukacja

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 (PROW 2014-2020) został opracowywany na podstawie przepisów Unii Europejskiej. Zgodnie z przepisami UE, Program jest wkomponowany w całościowy system polityki rozwoju kraju, w szczególności poprzez mechanizm Umowy Partnerstwa. Umowa ta określa strategię wykorzystania środków unijnych na rzecz realizacji wspólnych dla UE celów określonych w unijnej strategii wzrostu „Europa 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” z uwzględnieniem potrzeb rozwojowych danego państwa członkowskiego. Celem głównym PROW 2014 –

2020 jest poprawa konkurencyjności rolnictwa, zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i działania w dziedzinie klimatu oraz zrównoważony rozwój terytorialny obszarów wiejskich. Program będzie realizował wszystkie sześć priorytetów wyznaczonych dla unijnej polityki rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020 poprzez następujące działania: Do najistotniejszych działań z punktu widzenia Gminy należą działania M07 – Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich ORAZ M19 Wsparcie dla rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy LEADER (RLKS – rozwój lokalny kierowany przez społeczność).

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

PO WER stanowi odpowiedź na wyzwania i jednocześnie instrument realizacji Strategii Europa 2020. Program uwzględnia stojące przed Europą długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki. PO Wiedza Edukacja Rozwój obejmuje projektu w następujących obszarach: rynek pracy, ubóstwo, wykluczenie i integracja społeczna. Działania programu obejmują następujące osie priorytetowe:

- Oś I Osoby młode na rynku pracy
- Oś II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
- Oś III Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju
- Oś IV Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa
- Oś V Wsparcie dla obszaru zdrowia
- Oś VI – Pomoc Techniczna

Program Operacyjny Interreg Polska - Czechy

Program Operacyjny Interreg Polska - Czechy ma na celu współpracę transgraniczną i rozwój czesko - polskiego pogranicza. Chodzi przede wszystkim o wzmocnienie wzajemnych kontaktów gospodarczych, społecznych i kulturalnych, wspólną ochronę bogactwa przyrody, rozwój ruchu turystycznego, tworzenie aktywnego rynku pracy oraz innych dziedzin rozwoju. Program obejmuje następujące osie priorytetowe:

- 1: Wspólne zarządzanie ryzykiem
- 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia

- 3: Edukacja i kwalifikacje
- 4: Współpraca instytucji i społeczności
- 5: Pomoc techniczna

Środki krajowe

Do pozostałych środków krajowych zaliczyć należy dotacje m.in. z Ministerstwa Zdrowia (programy profilaktyczne), dotacje z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dotyczące konserwacji i renowacji obiektów zabytkowych, działania dotyczące pielęgnacji dziedzictwa kulturowego), dotacje z Ministerstwa Sportu i Turystyki w zakresie dofinansowania na obiekty sportowe, jak również dotacje z pozostałych Ministerstw.

Podstawowym źródłem finansowania zabytków w Polsce są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów poszczególnych samorządów. Finansowanie zabytków z tych źródeł odbywa się na zasadzie współfinansowania prac przy obiektach zabytkowych, w oparciu o zapisy Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Dysponentami powyższych środków są:

- Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
- Wojewódzcy Konserwatorzy Zabytków,
- organ stanowiący - gminy, powiatu, samorządu województwa,

realizujące dotacje poprzez corocznie organizowane nabory wniosków. Dotacja może zostać udzielona osobie fizycznej, jednostce samorządu terytorialnego lub innej jednostce organizacyjnej, będącej właścicielem bądź posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru lub posiadającej taki zabytek w trwałym zarządzie. Udzielana jest na wykonanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych, planowanych do przeprowadzenia w roku złożenia wniosku lub następnym, bądź na zasadzie refundacji poniesionych już nakładów przed upływem 3 lat po wykonaniu prac. W przypadku refundacji kosztów prac wniosek powinien być złożony w roku następującym po roku, w trakcie którego zakończono wszystkie prace konserwatorskie i roboty budowlane podlegające dofinansowaniu.

Art. 77 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa szczegółowo wykaz działań które mogą podlegać dofinansowaniu. Dotacja na prace konserwatorskie,

restauratorskie i roboty budowlane może obejmować wyłącznie nakłady konieczne poniesione na przeprowadzenie następujących działań:

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrza;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa w pkt 7-15;
17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Standardowo dotacja udzielana jest w wysokości do 50% nakładów koniecznych na

wykonanie powyższych działań. Natomiast wysokość dotacji może zostać zwiększona, nawet do 100% nakładów koniecznych, w wypadku jeżeli:

- zabytek posiada wyjątkową wartość historyczną, artystyczną lub naukową,
- wymaga przeprowadzenia złożonych pod względem technologicznym prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych, lub
- stan zachowania zabytku wymaga niezwłocznego podjęcia prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych.

Jednocześnie, łączna kwota dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru, udzielonych przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, wojewódzkiego konserwatora zabytków bądź organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, nie może przekraczać wysokości 100 % nakładów koniecznych na wykonanie tych prac lub robót.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru realizowane ze środków w dyspozycji ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, realizowane są głównie w ramach programu „Dziedzictwo kulturowe” priorytet „Ochrona zabytków”.

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego corocznie ogłasza (od 2005 r.) Programy, w ramach których są finansowane zadania z zakresu kultury. Ochronie i opiece nad zabytkami dedykowane są:

Program „Dziedzictwo kulturowe”:

priorytet „Ochrona zabytków”, w ramach którego są dofinansowywane prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków,

priorytet „Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą”, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań realizowanych poza granicami i na terenie Rzeczypospolitej Polskiej:

- rewaloryzacji oraz prac remontowych i konserwatorskich w zabytkach polskich lub z Polską związanych, znajdujących się poza granicami kraju;
- rewaloryzacji, konserwacji, ochrony i zachowania zabytkowych cmentarzy i miejsc

pamięci narodowej poza granicami kraju;

- dokumentowania utraconego i rozproszonego polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą, w tym badań naukowych, kwerend bibliotecznych, archiwalnych i inwentaryzacji;
- publikacji oraz promocji badań naukowych nad dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- upamiętniania wybitnych osób lub zdarzeń historycznych związanych z dziedzictwem narodowym poza granicami kraju;
- pomocy instytucjom stowarzyszonym w Stałej Konferencji Muzeów, Bibliotek i Archiwów Polskich poza Krajem oraz innym instytucjom emigracyjnym i organizacjom polonijnym, prowadzącym działalność w zakresie ochrony dziedzictwa narodowego.

priorytet „Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego, w ramach którego można ubiegać się o dofinansowanie następujących rodzajów zadań:

- digitalizacja zasobów kultury i dziedzictwa narodowego uwzględniająca przeprowadzenie niezbędnych prac konserwatorskich;
- udostępnianie cyfrowych zasobów za pośrednictwem urządzeń multimedialnych lub/oraz sieci rozległych (Internetu) poprzez portale internetowe;
- przechowywanie zasobów cyfrowych z zapewnieniem trwałości i bezpieczeństwa danych cyfrowych.

priorytet „Ochrona zabytków archeologicznych, w ramach którego dofinansowywane są następujące rodzaje zadań:

- ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- nieinwazyjne badania archeologiczne, nie związane z planowanymi bądź realizowanymi inwestycjami, wykorzystujące nowoczesne metody i sprzęt;
- opracowanie, wraz z obowiązkową publikacją książkową, wyników przeprowadzonych badań archeologicznych, w tym analiza i konserwacja pozyskanych w ramach tych badań zabytków.

Poza trybem określonym w Programach, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje również **dotacje na badania archeologiczne**, jeżeli ich przeprowadzenie jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków w przypadku:

- prowadzenia robót budowlanych przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru, objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo,
- prowadzenia robót ziemnych lub zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić, może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego.

Dotację na przeprowadzenie badań archeologicznych otrzymać może osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna zamierzająca realizować te działania, w przypadku gdy koszt planowanych badań archeologicznych i ich dokumentacji będzie wyższy niż 2% kosztów planowanych do przeprowadzenia działań. Zasady udzielania określone są w art. 82a i 82b ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 stycznia 2014 r. w sprawie dotacji na badania archeologiczne.

Zgodnie z art. 83 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, na zasadach określonych w przepisach o zasadach finansowania nauki, minister właściwy do spraw nauki może również przyznać środki finansowe na badania konserwatorskie, architektoniczne, archeologiczne lub inne badania naukowe związane z prowadzeniem prac konserwatorskich i restauratorskich przy obiektach zabytkowych.

Poza podstawowymi źródłami finansowania jakimi są środki publiczne pochodzące z budżetu państwa oraz budżetów samorządów, finansowanie ochrony zabytków odbywa się również przy znaczącym udziale funduszy pochodzących z Unii Europejskiej oraz Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

W zakresie środków pochodzących z Unii Europejskiej są to przede wszystkim:

1. Fundusze strukturalne, dystrybuowane poprzez:

- Regionalne Programy Operacyjne,
- Program Operacyjny "Infrastruktura i Środowisko",
- Program Operacyjny "Innowacyjna Gospodarka",

- Program Operacyjny "Kapitał Ludzki",
  - Programy „Europejskiej Współpracy Terytorialnej”.
2. Programy regionalne, adresowane do konkretnych regionów kraju.
3. Programy wspólnotowe adresowane bezpośrednio do sektora kultury:
- Program „Kultura 2007-2013”.
4. inicjatywy wspólnotowe:
- Interreg,
  - Leader+.

Należy jednak zaznaczyć, że bieżące programy w ramach środków pochodzących z Unii Europejskiej ulegają zakończeniu wraz z końcem 2013 roku, należy więc oczekiwać na informacje dotyczące ich kontynuacji bądź powstaniu nowych programów w ramach nowej perspektywy budżetowej Unii na lata 2014-2020.

Więcej:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Środki samorządowe:

Dolnośląskie

Dotacje na zabytki z regionalnych programów operacyjnych

Informacje wstępne

Polska jest w połowie okresu programowania Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Zasady pozyskiwania środków na wsparcie obiektów zabytkowych, pomimo że różnią się one w stosunku do poprzedniego okresu, z pewnością są już znane dużej grupie czytelników artykułu. Niezmiennie największe możliwości pozyskania dotacji dają regionalne programy operacyjne (RPO), w których zabytki stanowią ważny kierunek dofinansowania.

Wsparcie zabytków w RPO

Środki z RPO mogą pochodzić z działań i poddziałań, które bezpośrednio dotyczą zabytków, a także z takich, w których powiązanie projektu z zabytkiem gwarantuje otrzymanie dodatkowych punktów preferencyjnych. Wsparcie skierowane jest przede

wszystkim do tzw. projektów twardych współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR[1]), może jednak dotyczyć także tzw. projektów miękkich, przeznaczonych na inwestycje w zasoby ludzkie, współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS[2]).

Poza dotacjami możliwe jest również skorzystanie z niskooprocentowanych kredytów, poręczeń i pożyczek udzielanych przez pośredników finansowych, w tym banki oraz fundusze pożyczkowe i poręczeniowe. Ich warunki są preferencyjne w porównaniu z ofertą komercyjną. Praktyczne informacje dotyczące możliwości i zasad wsparcia znajdują się w szczegółowych opisach osi priorytetowych opracowanych dla każdego RPO (SZOOP). Za organizację i przygotowanie założeń konkursów odpowiadają zarządy 16 województw pełniących role Instytucji Zarządzających (IZ) danym RPO.

Celem konkursów dedykowanych zabytkom w RPO – tzn. takich, w których kryterium dostępowym jest posiadanie statusu zabytku zgodnie z art. 7 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – jest dofinansowanie projektów obejmujących m.in. prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku, udostępnianie zwiedzającym zabytków, a także zwiększenie dostępności dla niepełnosprawnych oraz działania edukacyjne i kulturalne związane z danym zabytkiem.

W pozostałych konkursach możliwe jest m.in. uzyskanie dodatkowych punktów za projekty realizowane w zabytkach lub ich dotyczące, np. projekty z zakresu kultury, OZE, termomodernizacji, rewitalizacji itp. Wszystko jednak zależy od projektu, zakresu planowanych prac oraz od samego zabytku, w tym stanu technicznego, funkcji, jaką pełni, i formy jego ochrony. Należy również zapoznać się z listą dodatkowych wymagań i dokumentów, np. w przypadku projektów dotyczących niskoemisyjności konieczne jest posiadanie audytów energetycznych i/lub programów gospodarki niskoemisyjnej. W przypadku projektów rewitalizacyjnych wymagana jest zgodność projektu z obowiązującym programem rewitalizacji opracowanym przez gminę i znajdującym się w wykazie programów rewitalizacji dla danego województwa.

Dla kogo dofinansowanie

O dofinansowanie na zabytki w RPO mogą ubiegać się podmioty, m.in. jednostki samorządu terytorialnego (JST), instytucje kultury, organizacje pozarządowe, podmioty

prywatne, przedsiębiorcy, szkoły wyższe, związki wyznaniowe itp. wskazane konkretnie w danym działaniu lub poddziałaniu RPO. Projekty mogą być realizowane również w partnerstwie. Zgodnie z art. 33 ust. 1 Ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (tzw. ustawy wdrożeniowej) w celu wspólnej realizacji projektu, w zakresie określonym przez IZ RPO, może zostać utworzone partnerstwo przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólny projekt, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie. Dokonanie wyboru partnera spoza sektora finansów publicznych musi odbywać się zgodnie z prawem zamówień publicznych, tzn. z zachowaniem zasady przejrzystości i równego traktowania podmiotów.

Każdy z podmiotów starających się o środki unijne musi zagwarantować wkład własny niezbędny do realizacji projektu. W 15 regionach wsparcie maksymalne z UE wynosi do 85%, w województwie mazowieckim, które jest regionem lepiej rozwiniętym do 80%. W wybranych obszarach wsparcie finansowe dodatkowo można uzyskać z budżetu państwa, który pomniejsza wysokość wkładu własnego. W przypadku podmiotów prywatnych oraz przedsiębiorców, w zależności od zakresu inwestycji, zachodzi prawdopodobieństwo wystąpienia pomocy publicznej, co wymaga dodatkowych wyjaśnień.

Obecny okres programowania mocno nastawiony jest na rezultaty – zapewnienie maksymalnych korzyści z funduszy. W praktyce oznacza to konieczność osiągnięcia w projekcie określonych wskaźników produktu i rezultatu. Są one wskazane zarówno w RPO, SZOOP, jak również w dokumentacji konkursowej.

Pozyskanie środków na wsparcie zabytków

Starania o dofinansowanie należy rozpocząć od ustalenia zakresu projektu, oraz odszukania w danym RPO działania, z którego może być on wsparty. Trzeba także pamiętać, aby planowane inwestycje były dobrze zaplanowane i uzasadnione ekonomicznie. Wskazówki w zakresie możliwości wsparcia można uzyskać w Punktach Informacyjnych Funduszy Europejskich.

Następnie należy zapoznać się z harmonogramem naborów, regulaminem konkursu oraz w odpowiednim czasie złożyć wnioski o dofinansowanie. Harmonogram naborów wniosków o dofinansowanie projektów w trybie konkursowym na dany rok

publikowany jest najpóźniej do 30 listopada roku poprzedzającego (zgodnie z art. 47 ust. 1 ustawy wdrożeniowej) na stronach internetowych programu. Są one również dostępne na portalu Funduszy Europejskich. Regulaminy konkursów wraz z jego pełną dokumentacją pojawiają się na tych samych stronach, najpóźniej na 30 dni przed uruchomieniem naboru.

Wniosek o dofinansowanie

Do napisania wniosku trzeba się dobrze przygotować. Dlatego jego pisanie należy rozpocząć z odpowiednim wyprzedzeniem najlepiej ok. miesiąca przed określonym terminem składania dokumentacji. Jego wypełnianie zawsze należy rozpocząć od przeczytania instrukcji oraz dokumentacji konkursowej. Aby wniosek mógł się znaleźć na liście rankingowej, musi zdobyć jak największą liczbę punktów, czyli spełniać większość kryteriów merytorycznych. Dlatego już podczas pisania warto sprawdzić, za co można dostać dodatkowe punkty.

W celu złożenia wniosku konieczne jest zalogowanie się do Lokalnego Systemu Informatycznego, przez założenie odpowiedniego konta, za pomocą którego można m.in. wypełnić i złożyć wniosek o dofinansowanie, a później go modyfikować zależnie od potrzeb. Przed ostatecznym wysłaniem wniosku warto ponownie sprawdzić, czy są wypełnione wszystkie rubryki oraz czy bezbłędnie wpisano dane kontaktowe.

Ocena wniosku i dofinansowanie projektu

Po zamknięciu naboru wnioski są oceniane formalnie oraz merytorycznie. Po każdej z tych ocen wnioskodawca otrzymuje informację o wynikach. Lista ocenionych projektów, które spełniły kryteria wyboru projektów i uzyskały kolejno największą liczbę punktów złożonych w ramach konkursu zostaje zatwierdzona przez Instytucję Zarządzającą. Jeżeli w wyniku oceny wniosek zostanie zakwalifikowany do objęcia wsparciem, zostanie zawarta umowa o dofinansowanie. Procedura jej podpisania rozpoczyna się w momencie otrzymania oficjalnego pisma potwierdzającego przyznanie wsparcia na realizację projektu. Do podpisania umowy konieczne jest zgromadzenie wymaganych dokumentów określonych w regulaminach naborów.

Ogólne zasady wsparcia w 16 regionach są podobne, co wynika z uwarunkowań formalno-prawnych nałożonych przez Komisję Europejską oraz Ministerstwo Rozwoju. Różnice wynikają z uwarunkowań regionalnych oraz celów postawionych w

poszczególnych dokumentach.

Więcej na temat EFRR pod adresem: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/zasady-dzialania-funduszy/czym-sa-fundusze-europejskie/>.

Więcej na temat EFS pod adresem: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/efs/>.

Fundusze Europejskie na kulturę:

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/19721/ulotka_na_kulture.pdf

Instrukcja beneficjenta SL2014: <http://instrukcja.sl2014.gov.pl/>

Podręcznik wnioskodawcy i beneficjenta programów polityki spójności 2014-2020 w zakresie informacji i promocji:

http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/21343/Podrecznika_wnioskodawcy_i_beneficjenta_info_promo_140616.pdf

Portal Funduszy Europejskich: <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/>

Budżet partycypacyjny w kontekście dbałości o dziedzictwo kulturowe

Budżet partycypacyjny może być wykorzystany, jako narzędzie, które można stosować do konkretnych celów i wyspecjalizować je w zależności od potrzeb, np. właśnie na potrzeby ochrony dziedzictwa. Proces ten powinien obejmować takie działania jak: wstępne konsultacje, diagnozę, kampanię konsultacyjną, warsztatów, wdrażanie, ewaluację.

Na początku należy przeprowadzić **wstępne konsultacje** (np. w formie warsztatów) wewnątrz instytucji, przez którą budżet będzie realizowany (np. w urzędzie gminy). Aby cały proces miał szanse powodzenia, musi być zrozumiany i akceptowany przez osoby nim zarządzające.

Następnie w celu przeprowadzenia **diagnozy** należy przeprowadzić badania ilościowe (np. ankiety) oraz badania jakościowe (wywiady indywidualnych i fokusy). Dzięki nim uzyska się wiedzę na temat, które aspekty dotyczące dziedzictwa mają znaczenie dla mieszkańców. Osobnym problemem do rozwiązania pozostaje zaplanowanie, jak dotrzeć z badaniami do odpowiednich grup społecznych zainteresowanych tą tematyką, oraz jak zaangażować w tę problematykę grupy społeczne dotychczas niezaangażowane.

Kampania informacyjna powinna bazować na wiedzy pozyskanej na etapie diagnozy, a jej efektem powinno być zrekrutowanie uczestników do prac nad budżetem dla wcześniej założonego obszaru (w rozumieniu przestrzennym bądź tematycznym). Najlepiej, żeby grupa uczestników była maksymalnie różnorodna. Do celu akcji promocyjnej można używać materiałów drukowanych, mediów i możliwości Gminy w tym zakresie – stron internetowych, tablic ogłoszeniowych, komunikacji publicznej, należy korzystać z nadążających się okazji, np. z wydarzeń, w których biorą udział potencjalni partycypanci budżetu, żeby zaprezentować im swoje pomysły itp. Kampania może być połączona ze zbieraniem kontaktów do osób wstępnie zainteresowanych projektem.

Na etapie **rekrutacji** może okazać się, że pewne grupy mają nadreprezentację, a do niektórych nie udało się dotrzeć. Rozwiązaniem jest częściowa rekrutacja celowa – konkretnych osób i środowisk.

Kluczowym elementem całego procesu jest praca nad budżetem partycypacyjnym podczas **warsztatów**. Ze względu na to, że zazwyczaj uczestniczy w nich duża ilość osób zainteresowanych, pracę można podzielić na grupy warsztatowe. Dzięki temu uda się opracować kilka wstępnych wariantów budżetu, spośród których ostatecznie zostanie wybrany jeden. Podjęcie ostatecznej decyzji nie jest łatwe, wymaga dyskusji z uczestnikami. Organizatorzy powinni wspierać proces podejmowania decyzji profesjonalną wiedzą, a nie ingerować w jego wynik.

Dla jednostki prowadzącej projekt budżetu partycypacyjnego warsztaty to dopiero początek pracy. Budżet partycypacyjny będzie prawdopodobnie wymagał zmian w organizacji pracy, zawierania umów, ogłaszania przetargów. Kluczowe w procesie jest **wdrożenie** jego ustaleń w życie. Nie można doprowadzić do sytuacji, w której społeczność biorąca aktywny udział w czasochłonnym projekcie dowiaduje się, że cała praca poszła na marne, bo przeoczony został jakiś formalny szczegół lub pieniądze

zostały wydane na „coś ważniejszego”. Tego typu problemy należy zidentyfikować wcześniej, podczas prac nad budżetem, to zadanie spoczywa na organizatorach.

Ewaluacja polega na zbadaniu przebiegu procesu, aby móc go na ocenić i wyciągnąć z niego wnioski na przyszłość. Ewaluacja nie może odbywać się tylko na jego końcu. Trzeba o niej pomyśleć już na początku, aby opracować sposoby zbierania danych i wyznaczyć odpowiedzialne za to osoby.

Rezultatem budżetu partycypacyjnego dotyczącego dziedzictwa powinna być oczywiście jego realizacja. Ale nie tylko – może on stać się przyczynkiem do większego zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy i zmiany postrzegania instytucji zajmującej się budżetem. Może wpłynąć na profesjonalizację działania stowarzyszeń, lokalnych liderów i organizacji pozarządowych, które dostrzegą efekt skoordynowanych, systemowych działań. Wdrażanie budżetu może na trwałe zmienić struktury urzędu gminy, którą trzeba będzie dostosować do nowych potrzeb. Proces może zaowocować wyłonieniem nowych liderów lokalnej społeczności, zaangażowanych w tematykę dziedzictwa.

Najważniejszym efektem tego procesu ma walor edukacyjny. Tego typu projekty zawsze przynoszą nowe doświadczenia natury organizacyjnej (zarówno dla mieszkańców, jak i organizatorów). W przypadku budżetów partycypacyjnych dotyczących dziedzictwa, istotny jest wątek edukacyjny dotyczący niełatwej treści, jaką zajmują się takie budżety – czyli właśnie wartości dziedzictwa. Nasilenie działań edukacyjnych związanych z dziedzictwem powinno odbywać się na etapie kampanii informacyjnej (szersze działania, dostrzegalne przez lokalną społeczność) oraz warsztatów (skierowane do zaangażowanych w proces).

Budżet partycypacyjny – krótka instrukcja obsługi:

<http://www.institutobywatelski.pl/14426/publikacje/raporty/raport-budzet-partycypacyjny-krotka-instrukcja-obslugi>

Standardy procesów budżetu partycypacyjnego w Polsce:

<http://stocznia.org.pl/publikacje/standardy-procesow-budzetu-partycypacyjnego-w-polsce/>

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014–2020

W Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) można było w perspektywie budżetowej 2007–2013 i w ramach obecnej perspektywy 2014–2020 realizować projekty infrastrukturalne m.in. z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Wnioski można składać w naborze dla VIII Osi Priorytetowej Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

Co istotne dla zakresu programu, celem tej osi priorytetowej jest ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego. Oznacza to, że wnioski o dofinansowanie mogą dotyczyć inwestycji obejmujących ochronę zabytków, a także rozwój szeroko pojętych zasobów kultury.

Podstawowe zasady działania programu

Finansowanie:

POIiŚ jest finansowany z trzech źródeł:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Funduszu Spójności,
- środków krajowych.

Dofinansowanie podzielono pomiędzy dwa regiony:

- lepiej rozwinięte – województwo mazowieckie, gdzie przewidziano alokację w wysokości 63 449 792 euro – minimalny wkład środków krajowych to 20%,
- słabiej rozwinięte – pozostałe województwa, gdzie alokacja wynosi 490 047 257 euro – minimalny wkład środków krajowych w 15 słabiej rozwiniętych województwach to 15%.

Instytucją pośredniczącą jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Kto może składać wnioski:

1. Instytucje kultury (państwowe oraz współprowadzone przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego),
2. Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych oraz archiwa państwowe,
3. szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego,
4. szkoły artystyczne prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego oraz jednostki samorządu terytorialnego na rzecz szkół artystycznych,

5. jednostki samorządu terytorialnego oraz samorządowe instytucje kultury,
6. organizacje pozarządowe,
7. kościoły i związki wyznaniowe (tylko w zakresie ruchomych i nieruchomych obiektów zabytkowych),
8. podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO inne niż wymienione w punktach a–g.

Na co można składać wnioski:

1. Prace konserwatorskie, restauratorskie oraz roboty budowlane przy obiektach i na obszarach zabytkowych i zespołach tych obiektów oraz w ich otoczeniu.
2. Rozbudowa, przebudowa i remont niezabytkowej infrastruktury na cele działalności kulturalnej, edukacji artystycznej, archiwów.
3. Zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz realizacji prac konserwatorskich.
4. Tworzenie i modernizacja wystaw stałych.
5. Ochrona i zachowanie zabytkowych ogrodów i parków.
6. Konserwacja zabytków ruchomych oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) oraz ich ochrona i udostępnienie poprzez proces digitalizacji.
7. Zabezpieczenie obiektów przed kradzieżą i zniszczeniem.
8. Rozbudowa, przebudowa i remont pomieszczeń lub obiektów z przeznaczeniem na magazyny studyjne.

Co najważniejsze w ramach naboru możliwe jest łączenie różnych typów działań. Dzięki temu można wystąpić nie tylko o środki na rewaloryzację, remont czy konserwację obiektu zabytkowego, ale również zadbać o jego pełne przywrócenie do życia, wyposażając go w sprzęt niezbędny do dalszego funkcjonowania, organizację i wykonanie wystawy, konserwację i digitalizację cennych zbiorów, tym samym podnosząc standard korzystania z dotychczasowych zasobów.

Ze środków POIiŚ nie można sfinansować:

- budowy od podstaw nowej infrastruktury kulturalnej,
- obiektów przeznaczonych na cele: mieszkaniowe, sportowe, administracji publicznej, związane z ochroną zdrowia, infrastrukturą opiekuńczo-wychowawczą oraz targową,

- zakupu wydawnictw do bibliotek oraz zakupu muzealiów,
- kompleksowej rewitalizacji przestrzeni miejskich,
- działalności stricte dydaktycznej.

Nabory:

W 2016 roku odbył się nabór dla regionów słabiej rozwiniętych, a następnie, latem dla obu regionów, w 2017 roku odbyły się kolejne dwa nabory (data zakończenia 4.05.2017r.). W ostatnich naborach wpłynęło łącznie 198 projektów o koszcie całkowitym 3186 mln złotych i wnioskowanej kwocie dofinansowania z UE wynoszącej 2294 mln złotych. Do czerwca 2017 roku podpisano 81 umów z beneficjentami. Tym samym rozdysponowano 1,09 mld zł unijnego dofinansowania w ramach VIII Osi priorytetowej.

Warunki dodatkowe:

Tryb wyboru projektów – konkursowy, osobno dla dwóch regionów: województwa mazowieckiego i pozostałych województw.

Maksymalny procentowy poziom dofinansowania wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu (możliwe jest współfinansowanie z budżetu państwa):

- państwowe jednostki budżetowe – 100%,
- państwowe oraz współprowadzone przez ministra właściwego ds. kultury i ochrony dziedzictwa narodowego instytucje kultury, uczelnie artystyczne – 100%,
- pozostali beneficjenci zależnie od regionu – 80 (województwo mazowieckie) lub 85% (pozostałe województwa).

Minimalna wartość dla obu regionów – 2 mln euro kosztów całkowitych projektu.

Maksymalna wielkość dofinansowania dla obu regionów – 5 mln euro kosztów całkowitych projektu (10 mln euro dla projektów znajdujących się na liście UNESCO).

W ramach konkursu dopuszcza się następujące Główne Typy Projektów, które zostały wyodrębnione ze względu na główny zakres projektu:

1. Infrastruktura zabytkowa – dotyczy działań przy zabytkach ruchomych i nieruchomych, tj. wpisanych do Rejestru zabytków, wpisanych na Listę Skarbów Dziedzictwa, wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, uznanych przez Prezydenta RP za Pomnik Historii oraz zabytkowych muzealiów, starodruków, księgozbiorów, materiałów bibliotecznych, archiwalnych i zbiorów audiowizualnych (dominujący – powyżej 60% udział kosztów w kosztach

- całkowitych projektu). Działania przy niezabytkowej infrastrukturze kultury oraz zakup sprzętu i wyposażenia mogą stanowić wyłącznie element projektu.
2. Infrastruktura niezabytkowa – dotyczy działań przy niezabytkowej infrastrukturze kultury (dominujący – powyżej 60% udział kosztów w kosztach całkowitych projektu). Działania przy zabytkowej infrastrukturze i zakup sprzętu i wyposażenia mogą stanowić wyłącznie element projektu.
  3. Sprzęt i wyposażenie – dotyczy działań polegających na zakupie trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym edukacji artystycznej oraz do realizacji prac konserwatorskich (100% udział kosztów w kosztach całkowitych projektu). W ramach tego Głównego Typu Projektu można ponosić wyłącznie koszty zakupu, dostawy, montażu i uruchomienia ww. sprzętu i wyposażenia oraz niezbędne do realizacji projektu koszty przygotowania dokumentacji, koszty zarządzania projektem, koszty informacji i promocji.

Przydatne strony: <http://poiis.mkidn.gov.pl/> ,

Podręczniki:

Szczegółowy opis osi priorytetowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014–2020,

Fundusze Europejskie – Tysiące Powodów do Satysfakcji.

Inne publikacje: <http://poiis.mkidn.gov.pl/dowiedz-sie-wiecej/pobierz-poradniki-i-publikacje>

Regionalne programy operacyjne

RPO województwa dolnośląskiego – <http://rpo.dolnyslask.pl/>

Wsparcie ochrony zabytków w RPO WD jest możliwe poprzez – Oś priorytetową IV. Środowisko i zasoby, działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe – w czterech poddziałaniach: 4.3.1 Dziedzictwo kulturowe – konkursy horyzontalne, 4.3.2 Dziedzictwo kulturowe – ZIT WROF, 4.3.3 Dziedzictwo kulturowe – ZIT AJ oraz 4.3.4 Dziedzictwo kulturowe – ZIT AW. Wsparciem mogą zostać objęte zabytki nieruchome, wpisane do rejestru prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków we Wrocławiu wraz z ich

otoczeniem, w tym projekty polegające na:

- rewitalizacji, rewaloryzacji, konserwacji, renowacji, restauracji, zachowania i adaptacji oraz robotach budowlanych obiektów zabytkowych oraz obszarów zabytkowych;
- przystosowaniu obiektów do pełnienia przez nie nowych funkcji (w szczególności do prowadzenia działalności kulturalnej i turystycznej) wraz z zakupem niezbędnego sprzętu/wyposażenia.

Preferencyjnie traktowane są projekty rewitalizacyjne ujęte w programie rewitalizacji danej gminy, które znajdują się na wykazie IZ RPO WD. Podmiotami upoważnionymi do wsparcia są:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia;
- jednostki organizacyjne JST;
- administracja rządowa;
- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych;
- organizacje pozarządowe;
- LGD;
- spółki prawa handlowego, w których udział większościowy – ponad 50% akcji, udziałów itp. – posiadają jednostki sektora finansów publicznych;
- samorządowe instytucje kultury;
- szkoły, uczelnie – inne niż prowadzone i nadzorowane przez MKiDN.

W ramach ww. poddziałań dotychczas przeprowadzono 4 nabory na kwotę ok 573,6 mln zł. W 2017 r. nie planuje się naborów na działanie 4.3 Dziedzictwo kulturowe.

Fundusze samorządowe na zabytki

Oprócz dotacji udzielanych przez urzędy związane bezpośrednio z ochroną zabytków, należy zwrócić uwagę na działania jednostek samorządu terytorialnego w tym zakresie. W ustawach o samorządzie gminnym, powiatowym i wojewódzkim, ochrona zabytków i opieka nad zabytkami jest uznana za jedno z zadań własnych samorządu w ramach zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty (art. 7 ust. 1 pkt 9 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym; art. 4 ust. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 5 czerwca

1998 roku o samorządzie powiatowym; art. 14 ust. 1 pkt 3 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa). Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami wskazuje, że dofinansowywanie prac i robót przy zabytkach wpisanych do rejestru jest zadaniem z zakresu administracji publicznej (art. 82 ust. 2).

Dzięki tym zapisom jedną z form działalności samorządów w zakresie ochrony zabytków jest wspieranie finansowe właścicieli obiektów zabytkowych przy remontach i konserwacji obiektów. Nie jest to oczywiście obligatoryjny element budżetów jednostek samorządu terytorialnego, ponieważ wsparcie uzależnione jest od ich możliwości finansowych oraz od świadomości władz. Gminy i powiaty oraz samorządy województw, które uznały, że dobry stan zachowania dziedzictwa w połączeniu z innymi walorami środowiskowymi może być elementem przynoszącym wymierne korzyści, szczególnie w rozwoju turystyki, od lat wspierają prace remontowe w obiektach zabytkowych.

Sposób i zakres udzielanych dotacji został szczegółowo opisany w Ustawie z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 71–83a). Dotowanie prac w przypadku samorządów odbywa się przez uchwały radnych w sprawie określenia zasad udzielania dotacji z budżetu gminy (powiatu, województwa) na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków. Kwestie te regulują przepisy art. 81 wymienionej ustawy: „w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków może być udzielana przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale”.

W pozostałym zakresie obowiązują te same zasady, które dotyczą przyznawania właścicielom zabytków wpisanych indywidualnie do rejestru wsparcia finansowego w ramach dotacji udzielanych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków oraz ministra kultury i dziedzictwa narodowego.

Różnica w zakresie udzielania dotacji przez samorządy a administrację rządową dotyczy wysokości udzielanych dotacji, WKZ może udzielać dotacji w wysokości do 50% , a tylko w uzasadnionych przypadkach dotacja może być zwiększona do 100% (wartości zabytku lub skomplikowanych prac). Samorząd, decydując o przyznaniu dotacji, może ją udzielić w wysokości do 100% nakładów koniecznych bez dodatkowych uwarunkowań (art. 81 ust. 2), choć najczęściej brane są pod uwagę analogiczne zasady, jakie stosują konserwatorzy wojewódzcy.

Ciekawy i warty naśladowania system przyznawania dotacji przez samorząd przyjęła Rada Miasta Gdyni. Po wpisaniu układu śródmieścia do rejestru zabytków, dotacje są przyznawane także dla budynków znajdujących się na terenie układu urbanistycznego wpisanego do rejestru. Wysokość dofinansowania uzależniona jest od wartości zabytkowych budynków. Obiekty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków mogą otrzymać dotację do wysokości 75% wartości prac, budynki zaliczane do grupy A ochrony konserwatorskiej w planach miejscowych do 50%, a pozostałe budynki, znajdujące się na terenie układu zabytkowego wpisanego do rejestru, mogą otrzymać 30% dofinansowania kosztów robót (Uchwała Rady Miasta Gdynia nr XXXIX/861/10 z dnia 27 stycznia 2010 roku w sprawie przyjęcia zasad i trybu udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru, znajdujących się na terenie administracyjnym Gminy Miasta Gdyni opublikowana w Dz.Urz. Województwa Pomorskiego z 2010 r. Nr 35.

Podstawą udzielania dotacji musi być odpowiednio skonstruowana uchwała, która powinna zawierać następujące elementy: cel dotacji, kto może ją otrzymać, na jakie prace i roboty może zostać udzielona, jakie wymagania musi spełnić właściciel ubiegający się o dotację na etapie składania wniosku, przyznania dotacji i jej rozliczenia. Uchwała zwykle określa termin bądź terminy składania wniosków, wskazuje niezbędne części składowe umowy zawieranej z beneficjentem oraz zawiera inne dokumenty oraz formularze stanowiące załączniki do uchwały, np. regulamin pracy komisji rozpatrującej wnioski, wzory dokumentów: wniosek o udzielenie dotacji, sprawozdanie z wykonania prac.

Każdy samorząd może indywidualnie określać niezbędne załączniki, choć analizując praktykę przyznawania dotacji przez różne samorządy, warto wymagać następujących dokumentów:

1. wypełniony prawidłowo formularz wniosku z niezbędnymi dla urzędu informacjami
2. udokumentowanie tytułu prawnego do zabytku,
3. kopia decyzji o wpisie do rejestru zabytków,
4. kosztorys inwestorski sporządzony przez uprawnioną osobę,
5. pozwolenie konserwatora zabytków na przeprowadzenie prac, które mają być przedmiotem dotacji,
6. pozwolenie na budowę (o ile prace wymagają uzyskania takiego pozwolenia) lub potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia robót budowlanych,

7. pisemna zgoda właściciela (współwłaścicieli) zabytku na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem, w przypadku gdy wnioskodawca jest współwłaścicielem, najemcą, dzierżawcą,
8. oświadczenie wnioskodawcy o pokryciu pozostałej części kosztów zadania objętego dotacją lub o zapewnieniu innego źródła finansowania pozostałej kwoty.

Można również rozważyć nałożenie obowiązku dostarczenia zdjęć obrazujących aktualny stan techniczny zabytku oraz inne pomocne dokumenty np. fragmenty dokumentacji technicznej czy programu konserwatorskiego.

Pozytywne rozpatrzenie wniosku i przyznanie beneficjentom określonej kwoty dotacji potwierdza się stosowną uchwałą. Wspólnoty mieszkaniowe nie zawsze są w stanie sprostać wymogom prowadzenia prac budowlanych i konserwatorskich, czasem tylko dzięki wsparciu samorządu możliwe jest przeprowadzanie kosztownych remontów cennych zabytków.

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane od wojewódzkiego konserwatora zabytków

System finansowania zabytków został określony w Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (art. 71–83a), jej podstawowym wyróżnikiem jest rozdzielenie pojęcia ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Do ochrony zabytków odnoszą się wszelkie czynności władcze podejmowane w tym zakresie przez organy administracji publicznej, natomiast opieka nad zabytkami polegająca na utrzymaniu ich we właściwym stanie technicznym należy do właścicieli i użytkowników zabytków. Tak więc to na właścicielu spoczywa obowiązek właściwego zabezpieczenia i utrzymania obiektu zabytkowego oraz prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku.

Biorąc pod uwagę specyfikę prac remontowych i konserwatorskich przy zabytkach, finansowanie opieki nad zabytkami zostało wpisane w ogólny system finansów publicznych. Dzięki temu właściciel lub posiadacz zabytku tzn. osoba fizyczna, jednostka samorządu terytorialnego lub inna jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wpisanego do rejestru zabytków jako „sprawująca opiekę nad zabytkiem” może ubiegać się o przyznanie dotacji celowej z budżetu państwa. W tym wypadku dotacja może być udzielona przez: 1) ministra kultury i dziedzictwa

narodowego, 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków (WKZ). Dodatkowo w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacje przy zabytku wpisanym do rejestru mogą być udzielane przez organy stanowiące gmin, powiatów lub samorządów województw.

Sposób i zakres udzielanych dotacji został szczegółowo opisany w uoouz. Do najważniejszych zapisów należy określenie, na jakie prace można uzyskać wsparcie finansowe. I tak dotacja może obejmować nakłady konieczne na (art. 77):

1. sporządzenie ekspertyz technicznych i konserwatorskich;
2. przeprowadzenie badań konserwatorskich lub architektonicznych;
3. wykonanie dokumentacji konserwatorskiej;
4. opracowanie programu prac konserwatorskich i restauratorskich;
5. wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami Prawa budowlanego;
6. sporządzenie projektu odtworzenia kompozycji wnętrz;
7. zabezpieczenie, zachowanie i utrwalenie substancji zabytku;
8. stabilizację konstrukcyjną części składowych zabytku lub ich odtworzenie w zakresie niezbędnym dla zachowania tego zabytku;
9. odnowienie lub uzupełnienie tynków i okładzin architektonicznych albo ich całkowite odtworzenie, z uwzględnieniem charakterystycznej dla tego zabytku kolorystyki;
10. odtworzenie zniszczonej przynależności zabytku, jeżeli odtworzenie to nie przekracza 50% oryginalnej substancji tej przynależności;
11. odnowienie lub całkowite odtworzenie okien, w tym ościeżnic i okiennic, zewnętrznych odrzwi i drzwi, więźby dachowej, pokrycia dachowego, rynien i rur spustowych;
12. modernizację instalacji elektrycznej w zabytkach drewnianych lub w zabytkach, które posiadają oryginalne, wykonane z drewna części składowe i przynależności;
13. wykonanie izolacji przeciwwilgociowej;
14. uzupełnianie narysów ziemnych dzieł architektury obronnej oraz zabytków archeologicznych nieruchomości o własnych formach krajobrazowych;
15. działania zmierzające do wyeksponowania istniejących, oryginalnych elementów zabytkowego układu parku lub ogrodu;
16. zakup materiałów konserwatorskich i budowlanych, niezbędnych do wykonania prac i robót przy zabytku wpisanym do rejestru, o których mowa

w pkt 7–15;

17. zakup i montaż instalacji przeciwwłamaniowej oraz przeciwpożarowej i odgromowej.

Celem udzielanych dotacji ma być prowadzenie prac, które wyeksponują wartości zabytkowe, powstrzymują degradację zabytku. Dopuszczona jest możliwość dofinansowania prac stabilizujących konstrukcję czy odtwarzania elementów zniszczonych (tynki, stolarka), niemniej rekonstrukcje nie mogą przekroczyć 50% oryginalnej substancji (niezależnie, czy dotyczy to rzeźby, czy obiektu budowlanego). Tak więc wnioski dotyczące np. przebudowy czy modernizacji zabytków nie mogą być dofinansowane, nawet jeżeli na takie działania wydał pozwolenie WKZ.

Szczegóły techniczne dotyczące m.in. warunków udzielania dotacji z budżetu państwa, terminów naborów czy wzorów wniosków określało do maja 2017 roku Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 6 czerwca 2005 roku w sprawie udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dz.U. Nr 112, poz. 940) . Przede wszystkim dotacje przyznawane przez urzędy konserwatorskie mogły być udzielane na prace planowane do wykonania lub jako refundacje poniesionych wcześniej nakładów. Na prace planowane wnioski były składane do 28 lutego roku, w którym ma być udzielona dotacja. Wnioski o refundację poniesionych nakładów na prace wykonane w ciągu trzech ubiegłych lat można było składać do 30 czerwca każdego roku – po zakończeniu wszystkich prac wymienionych w pozwoleniu WKZ.

Złożenie wniosku nie jest równoznaczne z przyznaniem dotacji czy też przydzieleniem pełnej kwoty dotacji o jaką stara się wnioskodawca. Ilość i wysokość udzielanych dotacji zależy od liczby zgłoszonych wniosków i wartości środków posiadanych w budżecie przez WKZ na ten cel (są to bardzo zróżnicowane fundusze w poszczególnych województwach). Zwykle dotacje nie przekraczają 50% wartości całości prac, choć istnieje możliwość dofinansowania prac do 100% wartości zadania, jednak pod ściśle określonymi warunkami, dotyczącymi przede wszystkim stanu zachowania zabytku i jego szczególnej wartości lub też skomplikowanych pod względem technologicznym prac lub robót (art. 78 uooz).

Nie ma szczegółowych trybów i standardów dotyczących udzielania dotacji, opracowanych centralnie dla całego kraju. W tym zakresie konserwatorzy wojewódzcy, rozpatrując złożone wnioski, posługują się opracowanymi we własnych urzędach

procedurami i regulaminami, są one zamieszczane na stronach internetowych (np. Zarządzenie Podkarpackiego WKZ z dnia 11 stycznia 2017 roku. Najczęściej sprawdzana jest poprawność formalna wniosków i niezbędnych załączników, walory artystyczne, historyczne i naukowe zabytku (np. udział znanego artysty, unikatowy charakter dzieła, znaczenie zabytku na tle lokalnego dziedzictwa kulturowego). Brany jest pod uwagę stan zachowania zabytku, tj. konieczność podjęcia prac ze względu na zagrożenie całkowitego zniszczenia zabytku.

WKZ może poddać analizie celowość realizacji zadania: czy prace są kontynuacją podjętych w ubiegłych latach przez wnioskodawcę działań, czy przyznanie środków umożliwi ich zakończenie oraz jaką wysokość wkładu własnego w kosztach przedsięwzięcia deklaruje wnioskodawca.

Warunkiem koniecznym uzyskania dotacji jest złożenie przez właściciela lub użytkownika zabytku formalnego wniosku w sprawie zgodnego z wymaganiami organu udzielającego dotacji. Formularze są dostępne w siedzibach urzędów oraz można je pobrać ze stron internetowych. Konieczne jest dołączenie stosownych dokumentów (np. kosztorysów prac z przedmiarem robót, pozwolenia na budowę, pozwolenia WKZ na prowadzenie prac, a przy refundacjach protokoły odbioru prac przez WKZ, kosztorysy powykonawcze z obmiarem robót czy faktury). Więcej na ten temat do przeczytania w artykule *Jak aplikować o dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków*.

Narzędzia wspierania przedsiębiorczości

W odniesieniu do jednostek samorządu terytorialnego przedsiębiorczość dotyczy przede wszystkim inicjatyw mających na celu poprawę świadczenia usług publicznych. W całym sektorze niekomercyjnym (do którego samorządy także się zaliczają) przedsiębiorczość utożsamiana jest z podejmowaniem nierutynowych działań, wprowadzeniem innowacji społecznych i organizacyjnych. Podkreśla się w tym procesie rolę liderów, działaczy, przywódców obdarzonych charyzmą, którzy potrafią przekonać do niestandardowego działania.

Przedsiębiorczość oznacza w skrócie: zauważenie (diagnozę) okazji, a następnie jej zagospodarowanie (przekucie pomysłu w działanie).

Samorządy lokalne dostrzegają, że przedsiębiorczość (szczególnie w powiązaniu z

konkurencyjnością) jest czynnikiem rozwoju lokalnego, a także podstawą kształtowania specjalizacji regionalnych, dlatego też starają się tworzyć korzystne warunki dla jej rozwoju.

Rolą samorządu lokalnego jest:

- kształtowanie środowiska przedsiębiorczości (tworzenie dobrego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości),
- wspieranie sektora małej i średniej przedsiębiorczości,
- wspieranie przedsiębiorczości społecznej.

Samorządy lokalne stają się miejscami przenikania i wzajemnego oddziaływania różnych rodzajów przedsiębiorczości, ponadto tworzą warunki dla rozwoju i wspierania biznesu.

W działaniach gminy przenika się wzajemnie:

- przedsiębiorczość publiczna
- przedsiębiorczość społeczna
- intraprzsiębiorczość

Na skuteczne wspieranie przedsiębiorczości przez jednostki samorządu terytorialnego (JST) wpływają: stosunek władz do działań przedsiębiorczych (w tym także podejście do inwestorów i sposób ich obsługi), styl zarządzania urzędem, konsekwentne wdrażanie celów strategii, stosowanie narzędzi partycypacji i współzarządzania przy kreowaniu kierunków polityki lokalnej, podejście do zamówień publicznych (np. stosowanie klauzul społecznych czy zielonych zamówień publicznych), polityka podatkowa, dostęp do infrastruktury i dostępność komunikacyjna, a także wizerunek – jego elementy i skuteczność wdrażania.

Samorządy dysponują wieloma narzędziami wspierania przedsiębiorczości, a różne ich klasyfikacje można odnaleźć w literaturze przedmiotu.

Instrumenty prawne i administracyjne jest to grupa instrumentów związana ze specyfiką działania JST, w tym z tworzeniem prawa miejscowego, określaniem kierunków polityki rozwoju lokalnego oraz wydawaniem pozwoleń i decyzji administracyjnych. Kluczowe znaczenie w tej grupie instrumentów dla pobudzania działań przedsiębiorczych związanych z dziedzictwem mają instrumenty planistyczne oraz instrumenty związane ze współpracą (partnerstwa: publiczno-publiczne, publiczno-społeczne oraz publiczno-prywatne).

Instrumenty planistyczne to sporządzanie dokumentów lokalnych, takich jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego, uchwała krajobrazowa, strategia rozwoju, strategia marki, gminne programy rewitalizacji, gminne programy opieki nad zabytkami itp.). W ramach tych instrumentów podejmowane mogą być następujące działania:

- określenie zasad zagospodarowania przestrzeni, w tym wyznaczenie stref ochronnych (ze względu na walory przyrodnicze i dziedzictwa kulturowego) oraz stref aktywności gospodarczej ze wskazaniem rodzaju preferowanej działalności (np. turystyka w tym dziedzictwa, rolnictwo związane z tradycyjnymi uprawami),
- określenie głównych celów rozwoju gminy i miejsca dziedzictwa w tym procesie, mające na celu budowanie wizerunku miejsca w tym: utrzymanie lub przywracanie ładu przestrzennego i krajobrazu kulturowego (park kulturowy, narzędzia ustawy krajobrazowej),
- kreowanie przestrzeni sprzyjającej działaniom przedsiębiorczym bazującym na dziedzictwie, np. rewitalizacja przestrzeni publicznej, przeznaczanie wyremontowanych obiektów zabytkowych na działania przedsiębiorczości społecznej, określenie wymogów dla miejsc sprzedaży (np. targowiska nawiązujące do lokalnych wzorców i tradycji architektonicznych) dla branż dziedzictwa (np. rzemiosło tradycyjne, lokalne produkty rolne).

Instrumenty infrastrukturalne to tzw. twarde wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości. To wszystkie te elementy, które pozwalają budować przewagi konkurencyjne (także dla branż dziedzictwa), w tym: dostępność komunikacyjna, usług publicznych i nowoczesnych technologii, szczególnie internetu. Ze względu na dostępność środków finansowych, w tym szczególnie z UE, są to instrumenty stosowane bardzo szeroko. Ich popularność wiąże się także z faktem, że podnoszenie atrakcyjności terytorium służy przede wszystkim mieszkańcom, wpływając na jakość ich życia, jest więc działaniem kluczowym wynikającym z realizacji zadań własnych gminy:

- zwiększanie dostępności komunikacyjnej (gmin, miejscowości, ale także poszczególnych obiektów zabytkowych) przez budowę i remonty dróg, budowę i rozbudowę szlaków rowerowych i pieszych,
- rozbudowę komunalnej infrastruktury sieciowej wpływającej na jakość życia i jakość otoczenia (np. ochrona środowiska) sieci kanalizacyjne i gazowe,
- kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych.

rozszerzanie dostępu do szerokopasmowego internetu,

- inwestycje w infrastrukturę podnoszącą jakość przestrzeni publicznej, w tym

- miejsca zwiększające atrakcyjność wypoczynku i rekreacji (np. różnego rodzaju parki, często dostosowane do lokalnych atrakcji terenu),
- inwestycje w infrastrukturę turystyczną i okołoturystyczną – oznakowania szlaków, mała architektura towarzysząca miejscom odpoczynku, tablice informacyjne na temat zabytków, zwyczajów itp.,
  - kompleksowa rewitalizacja jakiejś części gminy wraz z rozbudową infrastruktury: komunalnej, drogowej, nowoczesnych technologii i utworzenie nowej przestrzeni publicznej z częścią wyznaczoną do działalności gospodarczej, np. lokale gastronomiczne, sklepy z rzemiosłem, pamiątkami, lokalnymi produktami,
  - inwestycje w remonty obiektów infrastruktury społecznej i udostępnianie ich np. twórcom ludowych, Kołom Gospodyń Wiejskich,
  - remonty obiektów reprezentacyjnych dla gmin (w tym obiektów zabytkowych) i przeznaczanie ich na działalność informacyjną (gminne centra informacji), edukacyjną, czy szkoleniową.

Instrumenty miękkiego wsparcia to duża grupa instrumentów, wśród których wymienić można: instrumenty promocyjne i informacyjne, wsparcie organizacyjne oraz instrumenty związane w podnoszeniem kompetencji poprzez szkolenia i doradztwo.

Instrumenty promocyjne i informacyjne mogą dotyczyć promowania siebie (gminy) z nawiązaniem do dziedzictwa lub promowania dziedzictwa gminy. Do instrumentów promocyjnych stosowanych przez JST do promowania siebie należy przede wszystkim budowanie marki miejsca, która może bezpośrednio odnosić się do dziedzictwa, w tym zwyczajów, charakterystycznych obiektów czy faktów z historii (często hasła reklamowe gmin nawiązują do ich dziedzictwa). W takim ujęciu przez strategie marki przekazujemy na zewnątrz, w tym do potencjalnych inwestorów, nasze podejście do dziedzictwa, do jego wagi i roli w procesach rozwojowych.

Promowanie dziedzictwa gminy wiąże się ściśle z narzędziami informacyjnymi. Może bowiem obejmować:

- organizowanie imprez, na których prezentowane jest dziedzictwo danego regionu; prezentują się na nich również przedsiębiorcy działający w branżach dziedzictwa,
- przekazywanie (skuteczne) informacji na temat targów, jarmarków, gdzie mogą się wystawiać np. lokalni twórcy, rzemieślnicy,
- organizowanie własnego (gminnego) stoiska na imprezach związanych z branżami dziedzictwa i zapraszanie do udziału w nim lokalnych przedsiębiorców,

- udostępnianie możliwości promowania się przez stronę gminy,
- sieciowanie inicjatyw związanych z lokalnym dziedzictwem,
- zamieszczanie na stronie internetowej informacji z przekierowaniem o instytucjach otoczenia biznesu (np. parki technologiczne, inkubatory),
- prowadzenie wspólnego kalendarza imprez związanych z dziedzictwem i uzgadnianie go na poziomie powiatu (nie organizujemy imprez w tym samym czasie co inne, sąsiednie gminy),
- udostępnianie zdigitalizowanych dóbr kultury, które mogą stanowić inspiracje dla przedsiębiorców.

Wsparcie organizacyjne polega na tworzeniu np. centrum obsługi inwestorów oraz instrumentów inicjujących i wspomagających współpracę między instytucjami i organizacjami ważnymi dla rozwoju przedsiębiorczości (np. inkubatory przedsiębiorczości, specjalne strefy ekonomiczne, centra ekonomii społecznej)

Szkolenia i doradztwo to działania podejmowane przez samorządy, także we współpracy np. z ODR, LGD, agencjami rozwoju regionalnego. Ta grupa instrumentów jest szczególnie ważna dla rozwoju przedsiębiorczości społecznej i może dotyczyć następujących działań podejmowanych przez samorządy – doradztwa finansowego, prawnego, księgowego, marketingowego oraz usług z tego zakresu dla spółdzielni socjalnych, które może sfinansować samorząd. Szkolenia i doradztwo w kontekście dziedzictwa mogą dotyczyć kwestii specyficznych, związanych z generowaniem pomysłów biznesowych (jak można inspirować się dziedzictwem, na czym można zarabiać, jak prowadzić działalność biznesową, żeby nie zniszczyć/utracić zasobu dziedzictwa, ale twórczo go interpretować i czerpać z niego korzyści) i kwestii ogólnych związanych z zasadami prowadzenia działań biznesowych.

Instrumenty finansowe dotyczą wspierania przedsiębiorczości związanej z dziedzictwem (w tym przedsiębiorczości gospodarczej tzw. branży dziedzictwa) przez: ulgi, granty, pożyczki, zwolnienia podatkowe, a nawet zaniechanie poboru podatków. Szczególne znaczenie ma wspieranie podmiotów ekonomii społecznej, których działalność związana jest z dziedzictwem. Samorządy mogą je wspierać przez dotacje na działania w obszarze działalności społecznej, zlecenia wykonania lub dostarczenia towarów z wykorzystaniem klauzul społecznych zgodnie z trybem ustawy Prawo zamówień publicznych.

11. ANEKSY

ANEKS nr 1 *Wykaz zabytków DWKZ Wrocław*

ANEKS nr 2 *Gminna Ewidencja Zabytków*

ANEKS nr 3 *Rejestr zabytków*

ANEKS nr 4 *Zabytki ruchome*

ANEKS nr 5 *Zabytki archeologiczne*

ANEKS nr 6a *Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki*

ANEKS nr 6b *Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki*

ANEKS nr 6c *Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki*

ANEKS nr 7 *Uchwały*

ANEKS nr 8 *Wniosek*

ANEKS nr 9 *Sprawozdanie*

Przewodniczący Rady

Wioletta Urbańczyk

m. Świeradów-Zdrój

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Numer	Rodzaj obiektu	Numer rejestru
1	Świeradów Zdrój	układ urbanistyczny miasta			miasto	336/612/J
2	Świeradów Zdrój	Kościół parafialny p.w św. Józefa			kościół	
3	Świeradów Zdrój	Zespół kościelny:	Główna	8	zespół	340/1340/J
4	Świeradów Zdrój	Kościół p.w Podwyższenia	Główna	9	kościół	340/1340/J
5	Świeradów Zdrój	plebania w zespole kościelnym	Główna	10	plebania	340/1340/J
6	Świeradów Zdrój	łęcznik w zespole kościelnym	Główna	11	inne	340/1340/J
7	Świeradów Zdrój	zespół willi miejskiej	Asnyka	10	zespół	348/904/J
8	Świeradów Zdrój	d. willa Pintscha. ob. willa	Asnyka	10	dom mieszkalny	348/904/J
9	Świeradów Zdrój	Oficyna przy d. willi Pintscha,	Asnyka	10	oficyna	348/904/J
10	Świeradów Zdrój	park w zespole	Asnyka	10	park	348/904/J
11	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	2	dom mieszkalny	
12	Świeradów Zdrój	sanatorium	Batorego	2	publiczny	
13	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	3	dom mieszkalny	
14	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	4	dom mieszkalny	
15	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	6	dom mieszkalny	
16	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	7	dom mieszkalny	
17	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Batorego	8	dom mieszkalny	
18	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Boczna	2	dom mieszkalny	
19	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Boczna	4	dom mieszkalny	
20	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Boczna	5	dom mieszkalny	
21	Świeradów Zdrój	willa	Boczna	6	dom mieszkalny	
22	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Chopina	2	dom mieszkalny	
23	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Chopina	6	dom mieszkalny	
24	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Cmentarna	1	dom mieszkalny	
25	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Cmentarna	3	dom mieszkalny	
26	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Cmentarna	7	dom mieszkalny	
27	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Czecha B.	2	dom mieszkalny	
28	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Czecha B.	6	dom mieszkalny	
29	Świeradów Zdrój	Willi	Czecha B.	9	dom mieszkalny	
30	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Czecha B.	10	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

31	Świeradów Zdrój	willa	Czecha B.	11	dom mieszkalny	
32	Świeradów Zdrój	Budynek pensjonatowy	Dąbrowskiego	2	dom mieszkalny	
33	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Dąbrowskiego	3	dom mieszkalny	
34	Świeradów Zdrój	Willa, dom czasowy	Dąbrowskiego	4	dom mieszkalny	
35	Świeradów Zdrój	Willa	Dąbrowskiego	4	dom mieszkalny	
36	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dąbrowskiego	5	dom mieszkalny	
37	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	10	dom mieszkalny	
38	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	11	dom mieszkalny	
39	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	13	dom mieszkalny	
40	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	15	dom mieszkalny	
41	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	18	dom mieszkalny	
42	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	19	dom mieszkalny	
43	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	23	dom mieszkalny	
44	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	24	dom mieszkalny	
45	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	25	dom mieszkalny	
46	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	26	dom mieszkalny	
47	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	29	dom mieszkalny	
48	Świeradów Zdrój	obora	Długa	29	gospodarczy	
49	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	30	dom mieszkalny	
50	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	31	dom mieszkalny	
51	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	34	dom mieszkalny	
52	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	36	dom mieszkalny	
53	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	41	dom mieszkalny	
54	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	42	dom mieszkalny	
55	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	43	dom mieszkalny	
56	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	48	dom mieszkalny	
57	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	50	dom mieszkalny	
58	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	51	dom mieszkalny	
59	Świeradów Zdrój	obora	Długa	51	gospodarczy	
60	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	53	dom mieszkalny	
61	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	54	dom mieszkalny	
62	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	61	dom mieszkalny	
63	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	62	dom mieszkalny	
64	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	63	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

65	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	64	dom mieszkalny	
66	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	66	dom mieszkalny	
67	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	67	dom mieszkalny	A/5285
68	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	68	dom mieszkalny	
69	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	70	dom mieszkalny	
70	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Długa	71	dom mieszkalny	
71	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	72	dom mieszkalny	
72	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Długa	73	dom mieszkalny	
73	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dojazdowa	1	dom mieszkalny	
74	Świeradów Zdrój	łazienki	Dojazdowa	2	inne	
75	Świeradów Zdrój	warsztaty	Dojazdowa	2	gospodarczy	
76	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	1	dom mieszkalny	
77	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	2	dom mieszkalny	
78	Świeradów Zdrój	Willi	Dolna	4	dom mieszkalny	
79	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	6	dom mieszkalny	
80	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	8	dom mieszkalny	
81	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	10	dom mieszkalny	
82	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	12	dom mieszkalny	
83	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Dolna	14	dom mieszkalny	
84	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna	16	dom mieszkalny	
85	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Dolna	24	dom mieszkalny	
86	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Dolna		dom mieszkalny	
87	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna		dom mieszkalny	
88	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Dolna		dom mieszkalny	
89	Świeradów Zdrój	pensjonat	Gajowa	2	pensjonat	
90	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Golebia	4	dom mieszkalny	
91	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Główna	1	dom mieszkalny	
92	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	2	dom mieszkalny	
93	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	7	dom mieszkalny	
94	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	9	dom mieszkalny	
95	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	10	dom mieszkalny	
96	Świeradów Zdrój	Budynek gospodarczy	Główna	10	gospodarczy	
97	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	11	dom mieszkalny	
98	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	12	dom mieszkalny	342/1480

m. Świeradów-Zdrój

99	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	13	dom mieszkalny	
100	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Główna	14	dom mieszkalny	
101	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	15	dom mieszkalny	
102	Świeradów Zdrój	Obora	Główna	15	gospodarczy	
103	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	16	dom mieszkalny	
104	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Główna	17	dom mieszkalny	
105	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Główna	18	dom mieszkalny	
106	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	33	dom mieszkalny	
107	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Główna	34	dom mieszkalny	
108	Świeradów Zdrój	Ośrodek zdrowia	Górska	1	dom mieszkalny	
109	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	3	dom mieszkalny	
110	Świeradów Zdrój	Szalety	Górska	3	publiczny	
111	Świeradów Zdrój	pensjonat	Górska	5	pensjonat	
112	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	8	dom mieszkalny	
113	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	9	dom mieszkalny	
114	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	11	dom mieszkalny	
115	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	13	dom mieszkalny	
116	Świeradów Zdrój	Pensjonat Lohengrin	Górska	15	pensjonat	349/937/J
117	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górska	17	dom mieszkalny	
118	Świeradów Zdrój	willa	Górska	19	dom mieszkalny	
119	Świeradów Zdrój	Willa	Górska	23	dom mieszkalny	
120	Świeradów Zdrój	Willa	Górska	27	dom mieszkalny	
121	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Górzysta	2	dom mieszkalny	
122	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, d. strażnica	Górzysta	17	dom mieszkalny	
123	Świeradów Zdrój	willa	Graniczna	1	dom mieszkalny	
124	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Graniczna	2	dom mieszkalny	
125	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	1	dom mieszkalny	
126	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	2	dom mieszkalny	
127	Świeradów Zdrój	willa	Grunwaldzka	4	dom mieszkalny	
128	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	5	dom mieszkalny	
129	Świeradów Zdrój	Willa	Grunwaldzka	6	dom mieszkalny	
130	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	7	dom mieszkalny	
131	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	9	dom mieszkalny	
132	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	10	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

133	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	11	dom mieszkalny	
134	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	13	dom mieszkalny	
135	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	14	dom mieszkalny	
136	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	15	dom mieszkalny	
137	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	16	dom mieszkalny	
138	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	17	dom mieszkalny	
139	Świeradów Zdrój	willa	Grunwaldzka	18	dom mieszkalny	
140	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Grunwaldzka	19	dom mieszkalny	
141	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Grunwaldzka	20	dom mieszkalny	
142	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	21	dom mieszkalny	
143	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Grunwaldzka	22	dom mieszkalny	
144	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Izerska	1	dom mieszkalny	
145	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Izerska	2	dom mieszkalny	
146	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Izerska	3	dom mieszkalny	
147	Świeradów Zdrój	Szkoła	Izerska	9	publiczny	
148	Świeradów Zdrój	Budynek pensjonatowy, d. Villa	Izerska	13	dom mieszkalny	
149	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Jastrzębia	1	dom mieszkalny	
150	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Jastrzębia	3	dom mieszkalny	
151	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kazimierza Wielkiego	1	dom mieszkalny	
152	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kilińskiego	2	dom mieszkalny	
153	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kilińskiego	6	dom mieszkalny	
154	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kłubowa	3	dom mieszkalny	
155	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kolejowa	1	dom mieszkalny	
156	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kolejowa	10	dom mieszkalny	
157	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kopernika	2	dom mieszkalny	
158	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kopernika	20	dom mieszkalny	
159	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kopernika	22	dom mieszkalny	
160	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kościelna		dom mieszkalny	
161	Świeradów Zdrój	d. szpital, ob. willa	Kościelna	2 lub 3	publiczny	
162	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kościelna	3	dom mieszkalny	
163	Świeradów Zdrój	Pensjonat	Kościelna	4	pensjonat	
164	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kościuski	1	dom mieszkalny	
165	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kościuski	2	dom mieszkalny	
166	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kościuski	3	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

167	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kręta	1	dom mieszkalny	
168	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Kręta	3	dom mieszkalny	
169	Świeradów Zdrój	Obudowa źródła	Kręta	3	inne	
170	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kręta	5	dom mieszkalny	
171	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Kręta	9	dom mieszkalny	
172	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Krótką	3	dom mieszkalny	
173	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Krucza	3	dom mieszkalny	
174	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Krucza	11	dom mieszkalny	
175	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Krucza	15	dom mieszkalny	
176	Świeradów Zdrój	Remiza strażacka	Kniwskiego		remiza	
177	Świeradów Zdrój	Pensjonat	Leśna	1 lub 2	pensjonat	343/1173/J
178	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Leśna	2	dom mieszkalny	
179	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Leśna	6	dom mieszkalny	
180	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Leśna	8	dom mieszkalny	
181	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Leśna	9	dom mieszkalny	
182	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Leśna	13	dom mieszkalny	
183	Świeradów Zdrój	Willa	Lipowa	1	dom mieszkalny	
184	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Lipowa	2	dom mieszkalny	
185	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	1	dom mieszkalny	
186	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	2	dom mieszkalny	
187	Świeradów Zdrój	Willa	11 Listopada	3	dom mieszkalny	
188	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	4	dom mieszkalny	
189	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	5	dom mieszkalny	
190	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	6	dom mieszkalny	
191	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	9	dom mieszkalny	
192	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	10	dom mieszkalny	
193	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	11	dom mieszkalny	
194	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	14	dom mieszkalny	
195	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	15	dom mieszkalny	
196	Świeradów Zdrój	Willa	11 Listopada	16	dom mieszkalny	
197	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	17	dom mieszkalny	
198	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	18	dom mieszkalny	
199	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	19	dom mieszkalny	
200	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	20	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

201	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	21	dom mieszkalny	
202	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	22	dom mieszkalny	
203	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	25	dom mieszkalny	
204	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	27	dom mieszkalny	
205	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	29	dom mieszkalny	
206	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	30	dom mieszkalny	
207	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	31	dom mieszkalny	
208	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	32	dom mieszkalny	
209	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	33	dom mieszkalny	
210	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	35	dom mieszkalny	
211	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	36	dom mieszkalny	
212	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	11 Listopada	38	dom mieszkalny	
213	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	1	dom mieszkalny	
214	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	2	dom mieszkalny	
215	Świeradów Zdrój	młyn	Lwówecka	5	młyn	339/1256/J
216	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Lwówecka	9	dom mieszkalny	
217	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	12	dom mieszkalny	
218	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Lwówecka	16	dom mieszkalny	
219	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Lwówecka	32	dom mieszkalny	
220	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	37	dom mieszkalny	
221	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	38	dom mieszkalny	
222	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Lwówecka	39	dom mieszkalny	
223	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Lwówecka		dom mieszkalny	
224	Świeradów Zdrój	zespół uzdrowiskowy	3 Maia	1	zespół	
225	Świeradów Zdrój	Dom Zdrojowy - pawilon B w	3 Maia	1	publiczny	351/903/J
226	Świeradów Zdrój	Dom Zdrojowy w zespole	3 Maia	1	publiczny	351/903/J
227	Świeradów Zdrój	Hala spacerowa i piłalnia wód	3 Maia	1	publiczny	351/903/J
228	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Mickiewicza	2	dom mieszkalny	
229	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Młyńska	1	dom mieszkalny	
230	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Młyńska	2	dom mieszkalny	
231	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Młyńska	3	dom mieszkalny	
232	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Młyńska	4	dom mieszkalny	
233	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Młyńska	5	dom mieszkalny	
234	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Młyńska	8	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

235	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Moniuszki	2	dom mieszkalny	
236	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Moniuszki	3	dom mieszkalny	
237	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Myśliwska	1	dom mieszkalny	
238	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Myśliwska	2	dom mieszkalny	
239	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Myśliwska	3	dom mieszkalny	
240	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Myśliwska	5	dom mieszkalny	
241	Świeradów Zdrój	Willi, dom wczasowy	Nad Potokiem	1	dom mieszkalny	
242	Świeradów Zdrój	Willi, dom wczasowy	Nad Potokiem	2	dom mieszkalny	
243	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadrzeczna	2	dom mieszkalny	
244	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadrzeczna	8	dom mieszkalny	
245	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	5	dom mieszkalny	
246	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	7	dom mieszkalny	
247	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Nadbrzeżna	9	dom mieszkalny	
248	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	10	dom mieszkalny	
249	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	11	dom mieszkalny	
250	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	11a	dom mieszkalny	
251	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, d. zajazd Waidhof	Nadbrzeżna	12	dom mieszkalny	
252	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Nadbrzeżna	14	dom mieszkalny	
253	Świeradów Zdrój	zespół dwóch budynków	Nadbrzeżna	15	dom mieszkalny	
254	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Nadbrzeżna	15a	dom mieszkalny	
255	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, d. nadleśnictwo	Nadbrzeżna	17	dom mieszkalny	
256	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, d. wczasowy	Orzeszkowej	13	dom mieszkalny	
257	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, wczasowy	Orzeszkowej	19	pensjonat	
258	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Osiedlowa	2	dom mieszkalny	
259	Świeradów Zdrój	Willi	Parkowa	3	dom mieszkalny	
260	Świeradów Zdrój	willi	Parkowa	5	dom mieszkalny	
261	Świeradów Zdrój	willi	Parkowa	7	dom mieszkalny	
262	Świeradów Zdrój	Pensjonat „EL Dorado”	Piastowska	1	pensjonat	344/1176/J
263	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowska	1	dom mieszkalny	
264	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Piastowska	2	dom mieszkalny	
265	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowska	3	dom mieszkalny	
266	Świeradów Zdrój	willi	Piastowska	4	dom mieszkalny	
267	Świeradów Zdrój	Budynek gospodarczy	Piastowska	4	gospodarczy	
268	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny, ob.	Piastowska	5	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

269	Świeradów Zdrój	Willi	Piastowska	7	dom mieszkalny	
270	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowska	9	dom mieszkalny	341/1068/J
271	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowskiego	1	dom mieszkalny	
272	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowskiego	2	dom mieszkalny	
273	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowskiego	4	dom mieszkalny	
274	Świeradów Zdrój	willi	Piastowskiego	5	dom mieszkalny	
275	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowskiego	7	dom mieszkalny	
276	Świeradów Zdrój	willi	Piastowskiego	9	dom mieszkalny	
277	Świeradów Zdrój	Budynek	Piastowskiego	15	budynek	
278	Świeradów Zdrój	willi	Piastowskiego	17	dom mieszkalny	
279	Świeradów Zdrój	willi	Piastowskiego	21	dom mieszkalny	
280	Świeradów Zdrój	d. pensjonat, ob. dom mieszkalny	Piastowskiego	29	pensjonat	
281	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Piastowskiego	31	dom mieszkalny	
282	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Pod Skarpa	1	dom mieszkalny	
283	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Pod Skarpa	2	dom mieszkalny	
284	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Pólna	2	dom mieszkalny	
285	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Pólna	4	dom mieszkalny	
286	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Prusa	4	dom mieszkalny	
287	Świeradów Zdrój	willi	Prusa	15	dom mieszkalny	
288	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Pszczela	1	dom mieszkalny	A/989
289	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Ratownikow	1	dom mieszkalny	
290	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Ratownikow	3	dom mieszkalny	
291	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Ratownikow	4	dom mieszkalny	
292	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Ratownikow	6	dom mieszkalny	
293	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Ratownikow	7	dom mieszkalny	
294	Świeradów Zdrój	Budynek leczniczo-	Ratowników	10	publiczny	337/895/J
295	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Rolnicza	2	dom mieszkalny	
296	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryjna	1	dom mieszkalny	
297	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy d. kolonie letnie	Sanatoryjna		dom wczasowy	
298	Świeradów Zdrój	przedszkole	Sanatoryjna		publiczny	
299	Świeradów Zdrój	Willi	Sanatoryjna	4	dom mieszkalny	
300	Świeradów Zdrój	willi	Sanatoryjna	6	dom mieszkalny	
301	Świeradów Zdrój	Willi	Sanatoryjna	7	dom mieszkalny	
302	Świeradów Zdrój	d. Fabryka kotłowni	Sanatoryjna	8	przemysłowy	

m. Świeradów-Zdrój

303	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	9	dom mieszkalny	
304	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	11	dom mieszkalny	
305	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	12	dom mieszkalny	
306	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	19	dom mieszkalny	
307	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	24	dom mieszkalny	
308	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Sanatoryna	26	dom mieszkalny	
309	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	27	dom mieszkalny	
310	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	28	dom mieszkalny	
311	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	29	dom mieszkalny	
312	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	30	dom mieszkalny	
313	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	32	dom mieszkalny	
314	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	34	dom mieszkalny	
315	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	35	dom mieszkalny	
316	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	36	dom mieszkalny	
317	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	37	dom mieszkalny	
318	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	40	dom mieszkalny	
319	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	41	dom mieszkalny	
320	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	42a	dom mieszkalny	
321	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna	48	dom mieszkalny	
322	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna		dom mieszkalny	
323	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna		dom mieszkalny	
324	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna		dom mieszkalny	
325	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sanatoryna		dom mieszkalny	
326	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sędziwa	6	dom mieszkalny	
327	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sępia	2	dom mieszkalny	
328	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sępia	4	dom mieszkalny	
329	Świeradów Zdrój	Pensjonat	Sienkiewicza	10	pensjonat	338/939/J
330	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Sienkiewicza	12	dom mieszkalny	
331	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Sienkiewicza	13	dom mieszkalny	
332	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Sienkiewicza	14	dom mieszkalny	
333	Świeradów Zdrój	kązienki	Sienkiewicza	15	inne	
334	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sobieskiego	3	dom mieszkalny	
335	Świeradów Zdrój	willa	Sosnowa	1	dom mieszkalny	
336	Świeradów Zdrój	d. dom wczasowy „Samolna”	Spadzysta		dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

337	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Strazacka	1	dom mieszkalny	
338	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Strumykowa	1	dom mieszkalny	
339	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Strumykowa	3	dom mieszkalny	
340	Świeradów Zdrój	Willa	Strumykowa	5	dom mieszkalny	A/5982
341	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Strumykowa	6	dom mieszkalny	
342	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalno -gospodarczy	Sudecka	4	dom mieszkalny	
343	Świeradów Zdrój	willa	Sudecka	5	dom mieszkalny	
344	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sudecka	6	dom mieszkalny	
345	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sudecka	8	dom mieszkalny	
346	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sudecka	11	dom mieszkalny	
347	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Sudecka	12	dom mieszkalny	
348	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Szkolna	1	dom mieszkalny	
349	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Szkolna	2	dom mieszkalny	
350	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Szkolna	3	dom mieszkalny	
351	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Szkolna	4	dom mieszkalny	
352	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Traugutta	6	dom mieszkalny	
353	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Wczasowa	1	dom mieszkalny	
354	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Wczasowa	2	dom mieszkalny	
355	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Wczasowa	4	dom mieszkalny	
356	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wczasowa	5	dom mieszkalny	
357	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wczasowa	8	dom mieszkalny	
358	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wczasowa	15	dom mieszkalny	
359	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wlejska	1	dom mieszkalny	
360	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wlejska	7	dom mieszkalny	
361	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wlicza	4	dom mieszkalny	
362	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Wlicza	6	dom mieszkalny	
363	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zacisze	4	dom mieszkalny	
364	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zakopiańska	4	dom mieszkalny	
365	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zaułek	1	dom mieszkalny	
366	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zaułek	2	dom mieszkalny	
367	Świeradów Zdrój	Willa Princess Charlotte. bud.	Zdrojowa	2	publiczny	350/938/J
368	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Zdrojowa	3	dom mieszkalny	
369	Świeradów Zdrój	Pawilon handlowy	Zdrojowa	4	dom mieszkalny	
370	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zdrojowa	6	dom mieszkalny	

m. Świeradów-Zdrój

371	Świeradów Zdrój	Pawilon uzdrowiskowy, d. zakład	Zdrojowa	6b	publiczny	
372	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zdrojowa	8	dom mieszkalny	
373	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zdrojowa	10	dom mieszkalny	
374	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Zdrojowa	11	dom mieszkalny	
375	Świeradów Zdrój	Zespół d. kina	Zdrojowa	16	zespół	
376	Świeradów Zdrój	Kino, ob. dom mieszkalny	Zdrojowa	16	publiczny	
377	Świeradów Zdrój	Kiosk	Zdrojowa	16a	publiczny	
378	Świeradów Zdrój	Kiosk	Zdrojowa	16b	publiczny	
379	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalnyw zespole	Zdrojowa	20	dom mieszkalny	
380	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zdrojowa	22	dom mieszkalny	
381	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zielona	2	dom mieszkalny	
382	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zabia	1	dom mieszkalny	
383	Świeradów Zdrój	Dom wczasowy	Zeromskiego	2	dom mieszkalny	
384	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zwirki i Wgury	3	dom mieszkalny	
385	Świeradów Zdrój	Dom mieszkalny	Zwirki i Wgury	4	dom mieszkalny	
386	Świeradów Zdrój	Budynki stacji kolejowej:	Dworcowa	1	zespół	
387	Świeradów Zdrój	Dworzec	Dworcowa	1	dworzec	A/5987
388	Świeradów Zdrój	Magazyn przesyłowy	Dworcowa	1	gospodarczy	A/5987
389	Świeradów Zdrój	Wiatą-jacznik	Dworcowa	1	inne	A/5987
390	Świeradów Zdrój	Remiza strażacka	11 Listopada		remiza	
391	Świeradów Zdrój	Remiza strażacka	Kniwskiego		remiza	
392	Świeradów Zdrój	Transformator	Jaskółcza		transformator	
393	Świeradów Zdrój	Transformator	Sosnowa		transformator	
394	Świeradów Zdrój	Transformator	Spadzista		transformator	

Przewodniczący Rady
Wojciecha Urbańczyk

ANEKS nr 2

Gminna ewidencja zabytków				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Informacja o wpisie do rejestru zabytków
1.	Świeradów-Zdrój	Budynek użytku publicznego	11 Listopada 1	
2.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 2	
3.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	11 Listopada 3	
4.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 4	
5.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 5	
6.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 9	
7.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 12	
8.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 16	
9.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno - usługowy	11 Listopada 17	
10.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 18	
11.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 19	
12.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 20	
13.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno - usługowy	11 Listopada 21	
14.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 24	
15.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 25	
16.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	11 Listopada 27	
17.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	11 Listopada 29	
18.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-usługowy	11 Listopada 30	
19.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	11 Listopada 31	
20.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 32	
21.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 33	
22.	Świeradów-Zdrój	Urząd Miasta	11 Listopada 35	
23.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	11 Listopada 36	
24.	Świeradów-Zdrój	Budynek usługowy, d. remiza	11 Listopada 40	
25.	Świeradów-Zdrój	park	Asnyka 10	348/904/J
26.	Świeradów-Zdrój	Willa Pintscha	Asnyka 10	
27.	Świeradów-Zdrój	Oficyna przy willi	Asnyka 10	
28.	Świeradów-Zdrój	Hotel	Batorego 2	
29.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Batorego 3	
30.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Batorego 4	
31.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Batorego 7	
32.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Boczna 2	
33.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Boczna 4	
34.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Boczna 5	
35.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Boczna 6	
36.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Chopina 1	
37.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Chopina 2	
38.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Chopina 3	
39.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Chopina 6	
40.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Chrobrego 3	
41.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Chrobrego 6	
42.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Cmentarna 1	
43.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Cmentarna 2	
44.	Świeradów-Zdrój	Bud. mieszkalno – gospodarczy	Cmentarna 3	
45.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Czecha Bronka 2	
46.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Czecha Bronka 6	
47.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Czecha Bronka 9	
48.	Świeradów-Zdrój	willa	Czecha Bronka 11	
49.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Dąbrowskiego 1	
50.	Świeradów-Zdrój	willa	Dąbrowskiego 2	
51.	Świeradów-Zdrój	Bud. mieszkalno – gospodarczy	Dąbrowskiego 3	
52.	Świeradów-Zdrój	Willa	Dąbrowskiego 4	
53.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 5	
54.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dąbrowskiego 6	
55.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 15	A/988
56.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 18	
57.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno – gospodarczy	Długa 23	
58.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 24	
59.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 26	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

60.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 27	
61.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczym	Długa 29	
62.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 31	
63.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 33	
64.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 34	
65.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 38	
66.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 39	
67.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 41	
68.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 42	
69.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 43	
70.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 48	
71.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 50	
72.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z oborą	Długa 51	
73.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 54	
74.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 56	
75.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 61	
76.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 62	
77.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 64	
78.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 65	
79.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny ze stodołą	Długa 66	
80.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 67	A/5285
81.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 68	
82.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Długa 72	
83.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Długa 73	
84.	Świeradów-Zdrój	Źródło i zajazd cesarza Józefa	Długa dz. 41/2	
85.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dojazdowa 1	
86.	Świeradów-Zdrój	Budynek łaźni borowinowych	Dojazdowa 2	
87.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z warsztatowym	Dojazdowa 3	
88.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny, d. administracyjny	Dolna 1 lub 3	
89.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 2	
90.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 4	
91.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 8	
92.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 10	
93.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 12	
94.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 14	
95.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Dolna 16	
96.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Dolna 22	
97.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 24	
98.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Dolna 26	
99.	Świeradów-Zdrój	Stacja kolejowa z wiatą i łącznikiem	Dworcowa 1	A/5987
100.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Gajowa 2	
101.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Główna 2a	
102.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny i mieszk.-gosp.	Główna 3,3a	
103.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Główna 7	
104.	Świeradów-Zdrój	Kościół z łącznikiem i plebanią	Główna 8	340/1340/J
105.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Główna 9	
106.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczym	Główna 10	
107.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Główna 11	
108.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Główna 12	KI-II-1/19/66
109.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Główna 13	
110.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Główna 14	
111.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Główna 15	
112.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Główna 16	
113.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Główna 17	
114.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Gołębia 2	
115.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Gołębia 4	
116.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny, d. szkoła ewangel.	Górska 1	
117.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Górska 2	
118.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górska 3	
119.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Górska 15	349/937/J
120.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Górska 17	
121.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 1	
122.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 7	
123.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 11	
124.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 12	
125.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 13	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

126.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 15	
127.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Górzysta 17	
128.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Graniczna 1	
129.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 1	
130.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Grunwaldzka 2	
131.	Świeradów-Zdrój	willa	Grunwaldzka 4	
132.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 5	
133.	Świeradów-Zdrój	willa	Grunwaldzka 6	
134.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 7	
135.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 8	
136.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 9	
137.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 10	
138.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 11	
139.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 13	
140.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 14	
141.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 15	
142.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 16	
143.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Grunwaldzka 17	
144.	Świeradów-Zdrój	willa	Grunwaldzka 18	
145.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Grunwaldzka 19	
146.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Grunwaldzka 20	
147.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 21	
148.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Grunwaldzka 22	
149.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 1	
150.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 2	
151.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 3	
152.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 9	
153.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Izerska 11a	
154.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Izerska 12	
155.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 13	
156.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 15	
157.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 17	
158.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Izerska 20	
159.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Izerska 22	
160.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Jagielly 1	
161.	Świeradów-Zdrój	trafostacja	Jaskółcza	
162.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Jastrzębia 1	
163.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kazimierza Wielkiego 1	
164.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Klubowa 2	
165.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Klubowa 3	
166.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Klubowa 5	
167.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Klubowa 8	
168.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kolejowa 1	
169.	Świeradów-Zdrój	willa	Kolejowa 2	
170.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kolejowa 3	
171.	Świeradów-Zdrój	willa	Kolejowa 4	
172.	Świeradów-Zdrój	willa	Kolejowa 6	
173.	Świeradów-Zdrój	willa	Kolejowa 8	
174.	Świeradów-Zdrój	willa	Kolejowa 10	
175.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kolejowa 14	
176.	Świeradów-Zdrój	Dom Zdrojowy	Konstytucji 3 Maja 1	351/903/J
177.	Świeradów-Zdrój	Pawilon B Domu Zdrojowego	Konstytucji 3 Maja 1	
178.	Świeradów-Zdrój	Hala Spacerowa Domu Zdrojowego	Konstytucji 3 Maja 1	
179.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kopernika 3	
180.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kopernika 7	
181.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kopernika 9	
182.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kopernika 11	
183.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Korczaka 2	
184.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny, d. willa	Korczaka 8	
185.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Korczaka 9	
186.	Świeradów-Zdrój	Kościół parafialny pw. św. Józefa	Kościelna 1	
187.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kościuszki 1	
188.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kościuszki 2	
189.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kościuszki 3	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

190.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kościuszki 4	
191.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Kościuszki 6	
192.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Kościuszki 7	
193.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kościuszki 8	
194.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kościuszki 12	
195.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kręta 2	
196.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kręta 3	
197.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Kręta 4	
198.	Świeradów-Zdrój	Relikty d. hali spacerowej	Kręta dz. nr 14	
199.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Krótką 3	
200.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 2	
201.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 3	
202.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 4	
203.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 5	
204.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 7	
205.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 11	
206.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 13	
207.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Krucza 15	
208.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Leśna 1	
209.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Leśna 2	343/1173/J
210.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Leśna 5	
211.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Leśna 6	
212.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Leśna 7	
213.	Świeradów-Zdrój	willa	Leśna 9	
214.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Leśna 11	
215.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Leśna 13	
216.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Leśna 20	
217.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Lipowa 1	
218.	Świeradów-Zdrój	willa	Lipowa 2	
219.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lipowa 8	
220.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 3	
221.	Świeradów-Zdrój	willa	Lwówecka 4	
222.	Świeradów-Zdrój	młyn	Lwówecka 5	339/156/J
223.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 8	
224.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 9	
225.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 12	
226.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 16	
227.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 25	
228.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 26	
229.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 28	
230.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 29	
231.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 31	
232.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczy	Lwówecka 32	
233.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczym	Lwówecka 33	
234.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 36	
235.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 37	
236.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 38	
237.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Lwówecka 39	
238.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Lwówecka 41	
239.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Łąkowa 1	
240.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Łąkowa 2	
241.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Mickiewicza 2	
242.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Młyńska 1	
243.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Młyńska 4	
244.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Młyńska 5	
245.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Młyńska 6	
246.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Modrzewiowa 3	
247.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Moniuszki 1	
248.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Moniuszki 3	
249.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Myśliwska 1	
250.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Myśliwska 2	
251.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Myśliwska 3	
252.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Myśliwska 4	
253.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Myśliwska 5	
254.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Myśliwska 13	
255.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Nad Potokiem 1	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

256.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Nad Potokiem 2	
257.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Nadbrzeżna 5	
258.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Nadbrzeżna 9	
259.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-administracyjny	Nadbrzeżna 10	
260.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadbrzeżna 11	
261.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Nadbrzeżna 11a	
262.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadbrzeżna 12	
263.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadbrzeżna 13	
264.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Nadbrzeżna 14	
265.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczym	Nadbrzeżna 15	
266.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Nadbrzeżna 17	
267.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadrzeczna 1	
268.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadrzeczna 5	
269.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadrzeczna 7	
270.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadrzeczna 9	
271.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Nadrzeczna 14	
272.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Nadrzeczna 15	
273.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Orla 1	
274.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Orzeszkowej 1	
275.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Orzeszkowej 2	
276.	Świeradów-Zdrój	Budynki mieszkalne	Osiedlowa 1,3,5,7,9 – 11	
277.	Świeradów-Zdrój	pogodynka	Parkowa – Zdrojowa	
278.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Parkowa 2	
279.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Parkowa 3	
280.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Parkowa 4	
281.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Parkowa 5	
282.	Świeradów-Zdrój	Park Zdrojowy	Parkowa – Zdrojowa	
283.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piastowska 1	344/1176/J
284.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piastowska 2	
285.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy z gospodarczym	Piastowska 4	
286.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piastowska 5b	
287.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piastowska 7	
288.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piastowska 9	341/1068/J
289.	Świeradów-Zdrój	willa	Piastowska 15	
290.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-usługowy	Piłsudskiego 1	
291.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 2	
292.	Świeradów-Zdrój	willa	Piłsudskiego 3	
293.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 4	
294.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Piłsudskiego 7	
295.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 8	
296.	Świeradów-Zdrój	willa	Piłsudskiego 9	
297.	Świeradów-Zdrój	pocztą	Piłsudskiego 11	
298.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 15	
299.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 17	
300.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 21	
301.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Piłsudskiego 29	
302.	Świeradów-Zdrój	Budynek Łaźni Leopolda – kuracyjny	Piłsudskiego 33	
303.	Świeradów-Zdrój	Budynek zabiegowy	Piłsudskiego 35	
304.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Pod Skarpą 1	
305.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z garażem	Pod Skarpą 2	
306.	Świeradów-Zdrój	Budynki mieszkalne – osiedle	Podgórna 2 – 13	
307.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Polna 1	
308.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Polna 2	
309.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Polna 4, 4a	
310.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Pszczela 1	A/989
311.	Świeradów-Zdrój	Stary Zdrój	Ratowników Górskich 1	337/895/J
312.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Ratowników Górskich 3	
313.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Ratowników Górskich 4	
314.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Ratowników Górskich 6	
315.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Rolnicza 2	
316.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Rolnicza 4	
317.	Świeradów-Zdrój	Zespół bud. w zagrodzie	Rolnicza 9	
318.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Rolnicza 12	
319.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Rolnicza 14	
320.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Rolnicza 15	
321.	Świeradów-Zdrój	Ruina bud. przemysłowego	Sanatoryjna 1	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

322.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 1a	
323.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 2	
324.	Świeradów-Zdrój	willa	Sanatoryjna 4	
325.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 4a	
326.	Świeradów-Zdrój	willa	Sanatoryjna 6	
327.	Świeradów-Zdrój	Willa fabrykanta	Sanatoryjna 7	
328.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sanatoryjna 9	
329.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 10	
330.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 11	
331.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 12	
332.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 14	
333.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 15	
334.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 16	
335.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 17	
336.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 19	
337.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 20	
338.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sanatoryjna 21	
339.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 23	
340.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 24	
341.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sanatoryjna 28	
342.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sanatoryjna 30	
343.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sanatoryjna 31	
344.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 34	
345.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sanatoryjna 36	
346.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sanatoryjna 37	
347.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 41	
348.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 42	
349.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy, d. przedszkole	Sanatoryjna 44	
350.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 45	
351.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sanatoryjna 46	
352.	Świeradów-Zdrój	Dom Zdrojowy z pijalnią wody	Sanatoryjna 48	
353.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sędziwa 1	
354.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sędziwa 2	
355.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sędziwa 6	
356.	Świeradów-Zdrój	willa	Sienkiewicza 2	
357.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 3	
358.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sienkiewicza 5	
359.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sienkiewicza 10	338/939/J
360.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sienkiewicza 12	
361.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sienkiewicza 13	
362.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Sienkiewicza 16	
363.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Słowackiego 2	
364.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Słowackiego 4	
365.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sobieskiego 3	
366.	Świeradów-Zdrój	trafostacja	Sosnowa	
367.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sowia 2	
368.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Spadzista 2	
369.	Świeradów-Zdrój	trafostacja	Spadzista	
370.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Starowiejska 1	
371.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Starowiejska 3	
372.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Starowiejska 5	
373.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Starowiejska 7	
374.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Starowiejska 9	
375.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny, d. elektrownia	Stawowa 1	
376.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Stokowa 1	
377.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Stokowa 2	
378.	Świeradów-Zdrój	Hotel	Stokowa 3	
379.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Strażacka 2	
380.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Strumykowa 3	
381.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Strumykowa 5	A/5982
382.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Strumykowa 6	
383.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 4	
384.	Świeradów-Zdrój	willa	Sudecka 5	
385.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 6	
386.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 7	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

387.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 8	
388.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 10	
389.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 11	
390.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 15	
391.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 16	
392.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 18	
393.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 20	
394.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Sudecka 22	
395.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 23	
396.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Sudecka 30	
397.	Świeradów-Zdrój	trafostacja	Sudecka	
398.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Szkolna 1	
399.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Szkolna 2	
400.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Traugutta 2	
401.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalnogospodarczy	Traugutta 4	
402.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Traugutta 6	
403.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Wczasowa 1	
404.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Wczasowa 2	
405.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gospodarczym	Wczasowa 3 i 5	
406.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Wczasowa 4	
407.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Wczasowa 7	
408.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Wczasowa 8	
409.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny, d. dom zakonny	Wczasowa 15	
410.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Wierzbowa 2	
411.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Wierzbowa 3	
412.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Wilcza 2	
413.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Wilcza 5	
414.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Willowa 7	
415.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Zacisze 4	
416.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Zakopiańska 4	
417.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Zamknięta 3	
418.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny i gospodarczy	Zaułek 1	
419.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny i gospodarczy	Zaułek 2	
420.	Świeradów-Zdrój	willa	Zdrojowa 2	350/938/J
421.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 3	
422.	Świeradów-Zdrój	Pawilon handlowy	Zdrojowa 4	
423.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 5	
424.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 6	
425.	Świeradów-Zdrój	Pawilon usługowy	Zdrojowa 6b	
426.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 8	
427.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowo – usługowy	Zdrojowa 10	
428.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 11	
429.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 12	
430.	Świeradów-Zdrój	Kino i dwa kioski	Zdrojowa 16, 16a, 16b	
431.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-usługowy	Zdrojowa 18	
432.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 20	
433.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Zdrojowa 22	
434.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny z gosp., d. pensj.	Zielona 1	
435.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Zielona 2	
436.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalny	Zielona 4	
437.	Świeradów-Zdrój	Budynek mieszkalno-gospodarczy	Żabia 1	
438.	Świeradów-Zdrój	Budynek pensjonatowy	Żeromskiego 2	
439.	Świeradów-Zdrój	wieża	Wieża	
440.	Świeradów-Zdrój	Stanowisko archeologiczne	Nr 1.6.83-12 AZP	
441.	Świeradów-Zdrój	Stanowisko archeologiczne	Nr 2.7.83-12 AZP	
442.	Świeradów-Zdrój	Stanowisko archeologiczne	Nr 3.8.83-12 AZP	
443.	Świeradów-Zdrój	Stanowisko archeologiczne	Nr 4.9.83-12 AZP	
444.	Świeradów-Zdrój	Stanowisko archeologiczne	Nr 5.10.83-12 AZP	
445.	Świeradów-Zdrój	Obiekt piętrzący	Czarny Potok	
446.	Świeradów-Zdrój	Obiekt piętrzący	Kwisa	
447.	Świeradów-Zdrój	most	ul. Długa obok nr 23 – Łużyca	
448.	Świeradów-Zdrój	most	ul. Dolna przy bud. Nr 5 – Kwisa	
449.	Świeradów-Zdrój	most	Nadbrzeżna obok bud. ul. Kopernika 1	
450.	Świeradów-Zdrój	most	Nadbrzeżna obok bud. Nr 15	

Program Opieki nad Zabytkami miasta
Świeradów-Zdrój na lata 2018 – 2022

451.	Świeradów-Zdrój	most	Nadbrzeżna zjazd pomiędzy ul. Jagielly a ul. Zaulek	
452.	Świeradów-Zdrój	most	Stawowa obok bud. Nr 1	
453.	Świeradów-Zdrój	Posadzka ceramiczna – dno rzeki	ul. Mokra dz. 13 – Kwisa	
454.	Świeradów-Zdrój	Układ urbanistyczny	Miasto Świeradów-Zdrój	336/612/J

F. Lewodniński Radny
Wioletta Urbańczyk
Wioletta Urbańczyk

ANEKS NR 3

Rejestr zabytków nieruchomych					
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Data wpisu
1.	Świeradów-Zdrój	Miasto		336/612/J	28.02.1980 r.
2.	Świeradów-Zdrój	zespół kościelny: - Kościół p.w Podwyższenia Krzyża Świętego - Plebania w zespole kościelnym - Łącznik w zespole kościelnym	ul. Główna 8	340/1340/J	3.08.1998 r.
3.	Świeradów-Zdrój	Zespół willi miejskiej: - Willa Pintscha, ob. willa Marzenie - Oficyna przy d. willi Pintscha, ob. willi Marzenie - Park	ul. Asnyka 10	348/904/J	19.02.1988 r.
4.	Świeradów-Zdrój	Dom mieszkalny	ul. Długa 67	A/5285	19.08.2011 r.
5.	Świeradów-Zdrój	Dom mieszkalny	ul. Długa 18	A/988	20.12.2006 r.
6.	Świeradów-Zdrój	Dom mieszkalny	ul. Główna 12	342/1480	25.01.1966 r.
7.	Świeradów-Zdrój	Pensjonat Lohengrin	ul. Górska 15	349/937/J	28.12.1988 r.
8.	Świeradów-Zdrój	Pensjonat	ul. Leśna 2	343/1173/J	04.08.1994 r.
9.	Świeradów-Zdrój	Młyn wodny	ul. Lwówecka 5	339/1256/J	28.03.1996 r.
10.	Świeradów-Zdrój	Zespół domu zdrojowego: - Dom Zdrojowy - Pawilon B - Hała spacerowa i pijalnia wód	ul. Konstytucji 3 Maja 1	351/903/J	14.01.1988 r.
11.	Świeradów-Zdrój	Pensjonat „EL Dorado”	ul. Piastowska 1	344/1176/J	20.10.1994 r.
12.	Świeradów-Zdrój	Dom mieszkalny	ul. Piastowska 9	341/1068/J	22.02.1991 r.
13.	Świeradów-Zdrój	Dom mieszkalny	ul. Pszczela 1	A/989	05.01.2007 r.
14.	Świeradów-Zdrój	Budynek leczniczo-wypoczynkowy „Stary Zdrój”, ob. budynek usługowo-handlowy	ul. Ratowników Górskich 1	337/895/J	08.07.1987 r.
15.	Świeradów-Zdrój	Pensjonat	ul. Sienkiewicza 10	338/939/J	6.12.1988 r.
16.	Świeradów-Zdrój	Willa	ul. Strumykowa 5	A/5982	4.11.2015 r.
17.	Świeradów-Zdrój	Willa Prinzess Charlotte	ul. Zdrojowa 2	350/938/J	28.12.1988 r.
28.	Świeradów-Zdrój	Zespół stacji kolejowej: - Dworzec - Magazyn przesyłowy - Wiata- łącznik	ul. Dworcowa 1	A/5987	10.12.2015 r.

Przewodniczący Rady
Wioletta Urbańczyk

ANEKS NR 4

Lp.	Miejscowość	Obszar AZP	Nr w miejscowości	Nr stanowiska wg AZP	Funkcja	Kultura	Chronologia
1.	Świeradów-Zdrój	83-12	1	6	OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
2.	Świeradów-Zdrój	83-12	2	7	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
3.	Świeradów-Zdrój	83-12	2	7	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	MEZOLIT?
4.	Świeradów-Zdrój	83-12	3	8	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
5.	Świeradów-Zdrój	83-12	3	8	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	MEZOLIT?
6.	Świeradów-Zdrój	83-12	4	9	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV
7.	Świeradów-Zdrój	83-12	5	10	ŚLAD OSADNICTWA	wielokulturowe	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV

ANEKS NR 5

Rejestr zabytków ruchomych				
Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr	Data wpisu
1.	Świeradów-Zdrój	Meble apteczne ul. Sienkiewicza 28	B/1509/530	26.02.1982 r.
2.	Świeradów-Zdrój	Parament liturgiczny grekokatolicki z XVIII w. (wł. prywatna – obecnie w Warszawie)	B/1582/605/1	14.09.1994 r.
3.	Świeradów-Zdrój	Elementy wystroju i wyposażenia kościoła Podwyższenia Krzyża Świętego	B/1985/1-14	22.01.2009 r.
4.	Świeradów-Zdrój	Elementy wystroju i wyposażenia kościoła parafialnego pw. św. Józefa Oblubieńca	B/2026/1-17	10.06.2009 r.

Przewodniczący Rady
Wioletta Urbaniak

ANEKS 6a

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki

W ramach priorytetu I Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego	
Działania organizacyjne związane z ochroną zabytków i dziedzictwa kulturowego.	
-prowadzenie monitoringu możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych, w tym również z różnych programów i inicjatyw europejskich, przeznaczonych na działania związane z ochroną dziedzictwa kulturowego;	- 48 (raz w miesiącu) -
-zlecenie i dofinansowywanie prac studialnych i dokumentacyjnych dotyczących obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego regionu; współpraca w tym zakresie ze służbami konserwatorskimi;	- 1 -
-okresowa aktualizacja „Planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”;	- 1 -
-współpraca z policją, służbami konserwatorskimi i służbami celnymi w sprawie kradzieży i nielegalnego wywozu obiektów zabytkowych za granicę oraz ochrony p/poż. (szkolenie nt. zabezpieczania obiektów zabytkowych);	- 2 -
-promocja działań społecznych w obszarze ochrony dziedzictwa kulturowego;	- zgodnie z aktualnymi działaniami -
-korelowanie zapisów Gminnej Ewidencji Zabytków z zapisami w obowiązujących Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy;	- zgodnie z aktualnymi działaniami -
-okresowa weryfikacja Gminnej Ewidencji Zabytków;	- 4 -

-wyznaczenie osoby w Urzędzie Miasta odpowiedzialnej za koordynację działań związanych z opieką nad zabytkami;	- 1 -
-opracowanie szczegółowej koncepcji ścieżek turystycznych uwzględniających edukację historyczną oraz edukację ekologiczną;	- 3 -
-wspieranie rozwoju turystyki rowerowej	- 1 -
-wspieranie rozwoju agroturystyki	- 4 -
Działania mające na celu zachęcenie prywatnych właścicieli do dbałości o zachowanie dziedzictwa	
-zachęcanie, poprzez ogłoszenia i komunikaty do składania wniosków o dofinansowania zabytków	-zgodnie z aktualizacją informacji na stronach -
-organizowanie lokalnych konkursów dla mieszkańców na najlepiej zadbane zabytki, najlepiej wykonany remont, najpiękniejszy obiekt; najczęściej fotografowany przez turystów itp.(w ciągu 4 lat)	- 4 -
-zachęcanie do udziału w ponadlokalnych konkursach, które doceniają starania i działania właścicieli zabytków	-zgodnie z aktualizacją o konkursach poza regionem-

ANEKS 6b

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki

W ramach priorytetu II Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości	
Promowanie dóbr kultury z terenu Gminy	
-Liczba zorganizowanych imprez o charakterze związanym z tematyką ochrony dziedzictwa kulturowego (w skali 4 lat)	- 2 -
-Liczba współdzielonych projektów z partnerami czeskimi(w skali 4 lat)	- 2 -
-Liczba wydań kalendarza promującego zasoby dziedzictwa oraz wydarzenia odbywające się na terenie gminy (w skali 4 lat)	- 4 -
-Monitorowanie i aktualizacja strony internetowej pod względem zagadnień związanych z aktualnością informacji na temat konkursów i naborów do projektów oraz dofinansowań dla zabytków (w skali 4 lat)	- 48 (1 raz w miesiącu) -
-Liczba współdzielonych projektów z partnerami z innych gmin (w skali 4 lat)	- 2 -
Promowanie działań sportowo – rozrywkowych w przestrzeni krajobrazu kulturowego Świeradowa - Zdroju o charakterze edukacyjnym	
-organizacja projektów o charakterze sportowym w postaci biegów na orientację, półmaratonów w obrębie miasta i rajdów pomiędzy historycznymi punktami w mieście(na przestrzeni 4 lat)	- 4 wydarzenia -
Działania promujące utożsamianie się mieszkańców z architekturą miasta	
-wydanie albumu fotograficznego, promującego historię, zabytki oraz byłych i aktualnych mieszkańców Gminy	- 1 -

Specjalistyczne opracowania, których celem jest pogłębienie wiedzy na temat dziedzictwa w Gminie oraz jej historii	
-Zlecenie opracowania katalogu architektury regionalnej, z uwzględnieniem detalu architektonicznego z drewna, ze względu na szybkie zanikanie i brak dokumentacji na ten temat	- 1 -
-Monitorowanie obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków uaktualnianie informacji o budynkach ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków (przebudowy, rozbudowy, katastrofy, pożary, rewitalizacje, konserwacje itp.) - w ciągu 4 lat -	- 2 sprawozdania -
-Zorganizowanie prowadzenia ankiet, celem monitorowania świadomości społecznej względem dóbr kultury z terenu Gminy	- 4 -
-Rozważenie zorganizowania wystawy „Muzeum” z eksponatami związanymi z dawnymi dziejami miasta (pocztówki, wyroby lokalnych rzemieślników, dawne pamiątki ze Świeradowa - Zdroju, fotografie, ludzie i historie związane z miastem, o mieście, spisane w źródłach	- 1 -

Kierownik Rady
H. Chłapczyński
Wioletta Urbańczyk

ANEKS 6c

Kryteria prowadzenia oceny realizacji programu opieki

W ramach priorytetu III Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno –gospodarczego gminy	
Wsparcie merytoryczne prywatnych właścicieli w zakresie prac remontowo – budowlanych	
-Prowadzenie statystyki ilości przeprowadzonych rozmów, wysłanej korespondencji związanej z udzielaniem informacji oraz pomocą przy staraniach o uzyskanie dotacji na działania zgodne z założeniami programowymi, mającymi na celu poprawę stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.	-podsumowanie 2 razy w roku-
-Posiadanie aktualnych i udostępnianie oraz przekazywanie wiedzy na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na poprawę stanu zachowania dziedzictwa	-aktualizacja 1 raz w miesiącu -
Działania mające na celu integrowanie ochrony dóbr kultury	
-Liczba zweryfikowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod względem zagadnień z zakresu ochrony dziedzictwa oraz dbałość o należyte uwzględnianie zaprogramowanych postulatów ochrony i opieki nad zabytkami	-zgodnie z bieżącymi dokumentami -
-Utworzenie planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych (w ciągu 4 lat)	- 1 -
-Oznaczenie zabytków w rejestrze międzynarodowym znakiem ochrony dóbr kultury przyjętym podczas Konwencji Haskiej	- 20 -

ANEKS nr 7a

Projekt uchwały
<p style="text-align: center;">Uchwała nr   /   / Rada Miasta Świeradów-Zdrój Z dnia .....</p> <p>W sprawie przyjęcia Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Świeradów – Zdrój na lata 2018 - 2022.</p> <p>Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. 2016 poz. 446 ze zm.) oraz art. 87 ust. 3 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i o opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. 2014 poz. 1446 ze zm.) po uzyskaniu pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków</p> <p>Rada Miasta Świeradów-Zdrój uchwala, co następuje:</p> <p>§ 1. Uchwala się Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Świeradów – Zdrój na lata 2018 - 2021 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.</p> <p>§ 2. Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego i na stronie internetowej Urzędu Miasta Świeradów-Zdrój.</p> <p>§ 3. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Świeradów- Zdrój.</p> <p>§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od jej ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.</p> <p style="text-align: right;">Przewodniczący Rady Miasta Świeradów – Zdrój:</p>

Przewodniczący Rady

Wioletta Urbańska

ANEKS nr 7b

Projekt załącznika do uchwały

Załącznik nr 1
Do zasad udzielania i rozliczania dotacji
przyjętych Uchwałą Rady Miasta Świeradów - Zdrój
nr.....z dnia.....

**zasady
udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i
roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru, znajdujących się w
granicach administracyjnych miasta Świeradów- Zdrój.**

URZĄD MIASTA ŚWIERADÓW-ZDRÓJ
WNIOSEK O UDZIELENIE W ROKU

.....
DOTACJI
NA PRACE KONSERWATORSKIE, RESTAURATORSKIE I ROBOTY
BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU LUB GMINNEJ
EWIDENCJI ZABYTKÓW, ZNAJDUJĄCYM SIĘ NA TERENIE
ŚWIERADOWA – ZDROJU

A. WNIOSKODAWCA

1. IMIĘ I NAZWISKO LUB NAZWA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ

.....

2. ADRES ZAMIESZKA

NIA LUB SIEDZIBA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ, NR TELEFONU

.....

3. NR NIP .....

4. INNE DANE (dotyczy jednostek organizacyjnych)

a) FORMA PRAWNA .....

b) NAZWA I NR REJESTRU .....

c) DATA WPISU DO REJESTRU/EWIDENCJI .....

d) NR REGON .....

e) OSOBY UPOWAŻNIONE DO REPREZENTOWANIA WNIOSKODAWCY (zgodnie z danymi rejestrowymi lub uchwałami)

C. TYTUŁ PRAWNY DO WŁADANIA BUDYNKIEM

słownie: .....

[illegible]

.....

Nr pozwolenia ..... data wydania .....

Wydane przez .....

.....

G. WYKAZ OBOWIAZKOWYCH ZAŁĄCZNIKÓW DO WNIOSKU

- 1) Dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do budynku lub stosownego upoważnienia od podmiotu posiadającego taki tytuł
- 2) Kosztorys inwestorski planowanych prac
- 3) Pozwolenie właściwego konserwatora zabytków na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem
- 4) Pozwolenie na budowę lub potwierdzenie zgłoszenia robót budowlanych, jeżeli jest konieczne
- 5) Zgoda właściciela (współwłaścicieli) budynku lub użytkownika wieczystego nieruchomości gruntowej, na której znajduje się budynek, na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem
- 6) Oświadczenie wnioskodawcy, o pokryciu pozostałej części kosztów zadania, objętego dotacją lub o zapewnieniu innego źródła finansowania pozostałej kwoty

MIEJSCOWOŚĆ, DATA .....

PODPIS (PODPISY) I PIECZĘĆ WNIOSKODAWCY.....

.....

UWAGI:

1. Dotacje są przyznawane i rozliczane wg zasad określonych w Uchwale Rady Miasta Świeradów-Zdrój nr .... z dnia.....
2. Wniosek prosimy wypełnić czytelnie dużymi drukowanymi literami, maszynowo lub komputerowo

F. przewodniczący Rady
Wioletta Urbańczyk
Wioletta Urbańczyk

ANEKS nr 8

Projekt załącznika do uchwały - wniosek

Załącznik nr 2
Do Uchwały Rady Miasta Świeradów - Zdrój
nr.....z dnia.....
w sprawie
zasad

**udzielania i rozliczania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i
roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru, znajdujących się w
granicach administracyjnych miasta Świeradów- Zdrój.**

URZĄD MIASTA ŚWIERADÓW-ZDRÓJ
WNIOSEK O UDZIELENIE W ROKU

.....
DOTACJI
NA PRACE KONSERWATORSKIE, RESTAURATORSKIE I ROBOTY
BUDOWLANE PRZY ZABYTKU WPISANYM DO REJESTRU LUB GMINNEJ
EWIDENCJI ZABYTKÓW, ZNAJDUJĄCYM SIĘ NA TERENIE
ŚWIERADOWA – ZDROJU

A. WNIOSKODAWCA

1. IMIĘ I NAZWISKO LUB NAZWA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ

.....

2. ADRES ZAMIESZKA

NIA LUB SIEDZIBA JEDNOSTKI ORGANIZACYJNEJ, NR TELEFONU

.....

3. NR NIP .....

4. INNE DANE (dotyczy jednostek organizacyjnych)

a) FORMA PRAWNA .....

b) NAZWA I NR REJESTRU .....

c) DATA WPISU DO REJESTRU/EWIDENCJI .....

d) NR REGON .....

e) OSOBY UPOWAŻNIONE DO REPREZENTOWANIA WNIOSKODAWCY (zgodnie z
danymi rejestrowymi lub uchwałami)

.....

5. KONTO BANKOWE WNIOSKODAWCY (nazwa banku i adres, numer konta)

1. OKREŚLENIE ZABYTKU (adres) .....
2. NR W REJESTRZE ZABYTKÓW .....
3. DATA WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓW.....
4. ADRES BUDYNKU POŁOŻONEGO W OBRĘBIE ZABYTKU (dotyczy obszarów zabytkowych) .....
5. ROK UKOŃCZENIA BUDOWY BUDYNKU .....

słownie: .....

[illegible]

Wydane przez .....

.....

1) Dokument potwierdzający posiadanie przez wnioskodawcę tytułu prawnego do budynku lub stosownego upoważnienia od podmiotu posiadającego taki tytuł

- 2) Kosztorys inwestorski planowanych prac
- 3) Pozwolenie właściwego konserwatora zabytków na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem
- 4) Pozwolenie na budowę lub potwierdzenie zgłoszenia robót budowlanych, jeżeli jest konieczne
- 5) Zgoda właściciela (współwłaścicieli) budynku lub użytkownika wieczystego nieruchomości gruntowej, na której znajduje się budynek, na przeprowadzenie prac objętych wnioskiem
- 6) Oświadczenie wnioskodawcy, o pokryciu pozostałej części kosztów zadania, objętego dotacją lub o zapewnieniu innego źródła finansowania pozostałej kwoty

MIEJSCOWOŚĆ, DATA .....

PODPIS (PODPISY) I PIECZĘĆ WNIOSKODAWCY.....

.....

UWAGI:

1. Dotacje są przyznawane i rozliczane wg zasad określonych w Uchwale Rady Miasta Świeradów-Zdrój nr .... z dnia.....
2. Wniosek prosimy wypełnić czytelnie dużymi drukowanymi literami, maszynowo lub komputerowo

F. Zastępczyni Rady
Wioletta Urbańczyk
Wioletta Urbańczyk

ANEKS nr 9

Projekt załącznika do uchwały – sprawozdanie

(imię i nazwisko lub nazwa beneficjenta, adres)

**SPRAWOZDANIE Z WYKONANIA PRAC KONSERWATORSKICH,
RESTAURATORSKICH LUB PRAC BUDOWLANYCH PRZY ZABYTKU
WPISANYM DO REJESTRU ZABYTKÓW/UJĘTYM W GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW**

Data złożenia sprawozdania:

CZEŚCIOWE

KOŃCOWE

Zadanie: np. „Opieka nad zabytkami miasta Świeradów-Zdrój”

Prace..... przy zabytku.....
położonym przy ul. .... w Świeradowie-Zdroju
przeprowadzone w okresie od .....do.....

Część I- SPRAWOZDANIE MERYTORYCZNE

1.W jakim stopniu planowane cele zostały zrealizowane

Celem realizacji zadania było.....
.....
.....

2. Krótki opis prac konserwatorskich/restauratorskich/robót budowlanych.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Informacja o wykonawcach

Nazwa firm	Adres

Część II- SPRAWOZDANIE FINANSOWE

A. Informacja o wydatkach poniesionych przy wykonaniu zadania

Całkowity koszt zadania w okresie sprawozdawczym: ..... zł- brutto

W tym koszty do pokrycia z uzyskanej dotacji:

w wys. %:

..... zł

W tym środki własne:

.....zł

B. Źródła sfinansowania prac lub robót

Źródła sfinansowania prac lub robót	Kwota	Udział w całości kosztów (w%)
ogółem		100%
kwota dofinansowania ze środków gminy		
udział środków własnych		
udział środków z:		
- budżetu państwa (w tym m.in. z Min.)		
Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Funduszu Kościelnego		
- budżetów jednostek samorządu terytorialnego (jakich)		
- innych źródeł (należy wskazać)		

C. Zestawienie faktur

l.p.	Numer dokumentu	Numer dokumentu	Nr pozycji księgowej	Data	Nazwa wydatku	Kwota(zł)	W tym ze środków pochodzących z dotacji (zł)

Łącznie:

D. Podsumowanie realizacji budżetu

Kwota dotacji określona w umowie:

...X...% wartości zadania wg umowy z wykonawcą

tj. X % z Y zł - ..... zł

Dotychczas przekazana kwota dotacji - .....zł

Pozostała do przekazania kwota dotacji – ..... zł

Część III- INFORMACJE DODATKOWE

Załączniki do niniejszego sprawozdania:

1/protokół odbioru przez właściwe służby konserwatorskie przeprowadzonych prac lub robót,

2/kosztorys powykonawczy przeprowadzonych prac lub robót z uwzględnieniem kosztów zakupu materiałów,

3/oryginały faktury i rachunków celem ich skasowania,

4/umowy z wykonawcami.

Część IV- OŚWIADCZENIA I PODPISY

Oświadczam/y, że wszystkie podane w niniejszym sprawozdaniu informacje są zgodne z aktualnym prawem i faktycznym oraz, że znana jest mi odpowiedzialność wynikająca z art. 233 Kodeksu karnego

Podpis składającego sprawozdanie lub osoby upoważnionej

.....

Data i podpis przyjmującego sprawozdanie

.....

Przewodniczący Rady
Wioletta Urbańska
Wioletta Urbańska

Priorytet I

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.

Kompleksowość opieki nad dziedzictwem kulturowym to nadrzędny cel działań mających za zadanie powstrzymanie niekorzystnych i niekontrolowanych przemian przestrzeni kulturowej. Celem priorytetu I jest świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego oraz opieka nad dziedzictwem kulturowym poprzez realizację następujących komponentów:

- ochronę dziedzictwa kulturowego,
- ochronę środowiska przyrodniczego,
- racjonalne i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- opieka nad dziedzictwem kulturowym.

W kontekście wyżej wymienionych celów zostały określone kierunki działań

Przewodniczący Rady

Wioletta Urbańczyk

Priorytet II

Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

Założeniem niniejszego priorytetu jest realizacja działań promocyjno-edukacyjnych dot. dziedzictwa kulturowego w celu kreowania tożsamości i postawy obywatelskiej. Celem kampanii promocyjno-informacyjnej jest poinformowanie społeczeństwa o istocie i wpływie dziedzictwa kulturowego na kształtowanie wizerunku Miasta Świeradów-Zdrój jak również na życie społeczno-gospodarcze i tożsamość ogółu mieszkańców. Celem niniejszych działań jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców definiowanych jako społeczność lokalna miasta oraz zwiększania ich świadomości dotyczącej opieki nad zabytkami i wpływie niniejszych na poszczególne aspekty życia społecznego i gospodarczego. Grupy docelowe ww. działań zostały zdefiniowane jako: ogół społeczeństwa w tym młodzież, ta grupa musi być świadoma korzyści jakie osiąga się w wyniku świadomego obcowania z dziedzictwem kulturowym; decydenci szczebla wojewódzkiego i krajowego, władze powiatowe i władze gminne, interesariusze, środowiska opiniotwórcze, dostawcy usług i towarów, media jak lokalna telewizja prasa i radio, służby publiczne i miejscowe związki wyznaniowe. Celem priorytetu jest:

- stworzenie ogólnego dostępu do informacji dla społeczeństwa o dziedzictwie kulturowym miasta,
- edukacja społeczeństwa dotycząca dziedzictwa kulturowego Miasta,
- rozpoznanie badawcze zasobów zabytkowych w kontekście realizacji ewentualnych procesów inwestycyjnych,
- promocja miejskiego dziedzictwa kulturowego,

W kontekście wyżej wymienionych celów zostały wyznaczone kierunki działań, a mianowicie: ogólny dostęp do informacji o dziedzictwie kulturowym miasta; edukacja i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym Miasta; rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym; promocja miejskiego dziedzictwa kulturowego służąca kreacji produktów turystyki kulturowej.

Priorytet III

Rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno –gospodarczego gminy.

Zachowanie ciągłości lokalnego dziedzictwa kulturowego to warunek umocnienia tożsamości lokalnej i kreacji wizerunku gminy w odniesieniu do zaznaczenia jego wyjątkowości. Wdrożenie mechanizmów wsparcia i aktywizacji właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych i dóbr kultury współczesnej winno generować inwestowanie we własne nieruchomości, podjęcie zagospodarowania obiektów, rewaloryzację tych, które niszczą. Założeniem niniejszego priorytetu jest rewaloryzacja dziedzictwa kulturowego Gminy Miasta Radomsko w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego miasta. Celem priorytetu jest: - zahamowanie procesu degradacji zabytków, - stała poprawa stanu zachowania zabytków, - zwiększenie atrakcyjności zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne. W kontekście wyżej wymienionych celów zostały wyznaczone kierunki działań, a mianowicie:

1. Zahamowanie procesu degradacji zabytków i systematyczne dążenie do poprawy stanu ich zachowania.
2. Inicjacja działań dążących do zwiększenia atrakcyjności zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne.

F. Zawiszczyński (Rady)

Wioletta Urbańczyk